

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

4 februari 2008

GEDACHTEWISSELING

over de stand van zaken van de implementatie van de richtlijn Stedelijk Afvalwater

VERSLAG

**namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en
Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door mevrouw Marleen Van den Eynde en de heer Patrick De Klerck**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Patrick Lachaert.

Vaste leden:

de heren Pieter Huybrechts, Leo Pieters, Stefaan Sintobin,
mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Frans
Wymeersch;

de heer Erik Matthijs, de dames Tinne Rombouts, Joke
Schauvliege, de heer Jan Verfaillie;

de heren Karlos Callens, Patrick De Klerck, Patrick Lachaert;

de heren Jos Bex, Bart Martens, André Van Nieuwkerke.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Felix Strackx, Wim
Van Dijk, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer John
Vrancken;

de heren Jos De Meyer, Frans Peeters, Johan Sauwens;

de dames Stern Demeulenaere, Hilde Eeckhout, Dominique
Guns;

de heren Jacky Maes, Ludo Sannen, N.

Toegevoegde leden:

de heer Jan Peumans;

de heer Rudi Daems.

INHOUD

Blz.

I.	Gedachtewisseling met vertegenwoordigers van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) over de kosten terugwinning in de watersector – vergadering van 8 november 2007	4
1.	<i>Inleidende uiteenzetting</i>	4
2.	<i>Vragen en opmerkingen van de leden</i>	6
II.	Gedachtewisseling met vertegenwoordigers van Samenwerking Vlaams Water (SVW) en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) – vergadering van 15 november 2007	7
1.	<i>Inleidende uiteenzetting SVW</i>	7
2.	<i>Vragen en opmerkingen van de leden</i>	10
3.	<i>Inleidende uiteenzetting VVSG</i>	22
4.	<i>Vragen en opmerkingen van de leden</i>	25
III.	Gedachtewisseling met vertegenwoordigers van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en Aquafin NV – vergadering van 6 december 2007	27
1.	<i>Inleidende uiteenzetting VMM</i>	27
2.	<i>Vragen en opmerkingen van de leden</i>	33
3.	<i>Inleidende uiteenzetting Aquafin NV</i>	37
4.	<i>Vragen en opmerkingen van de leden</i>	39
IV.	Gedachtewisseling met vertegenwoordigers van het Overlegplatform Vlaamse Rioleringen (Vlario), Infrac en de Bond Beter Leefmilieu (BBL) – vergadering van 10 januari 2008	43
1.	<i>Inleidende uiteenzetting Vlario</i>	43
2.	<i>Inleidende uiteenzetting Infrac</i>	45
3.	<i>Inleidende uiteenzetting BBL</i>	48
4.	<i>Vragen en opmerkingen van de leden</i>	51
	Bijlage: Tabellen en grafieken	57

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed hield op 8 en 15 november 2007, 6 december 2007 en 10 januari 2008 gedachtewisselingen met vertegenwoordigers van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), Samenwerking Vlaams Water (SVW), Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Aquafin NV, Overlegplatform Vlaamse Rioleringen (Vlario), Infrax en Bond Beter Leefmilieu (BBL) over de stand van zaken van de implementatie van de richtlijn Stedelijk Afvalwater en de kostenterugwinning in de watersector.

I. GEDACHTEWISSELING MET VERTEGENWOORDIGERS VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN (SERV) OVER DE KOSTENTERUGWINNING IN DE WATERSECTOR – VERGADERING VAN 8 NOVEMBER 2007

1. Inleidende uiteenzetting

Inleiding

Mevrouw *Caroline Copers*, voorzitter van de SERV, legt uit waarom de SERV in september 2007 een aanbeveling opstelde over de kostenterugwinning in de watersector. De watersector is sociaal-economisch heel belangrijk. De SERV besloot de sector van nabij te bekijken naar aanleiding van de grondige hervorming in 2005. Het onderwerp werd opgenomen in het Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen (SERA) 2007 en er werd ook een apart informatiedossier over gemaakt.

De SERV-analyse focust hoofdzakelijk op de waterprijs. De raad verwacht dat deze in de toekomst zal toenemen omdat de Europese kaderrichtlijn Water de kostenterugwinning van waterdiensten oplegt. Om de achterstand inzake zuiveringsgraad in te halen, zijn nog aanzienlijke investeringen nodig voor de uitbouw van nieuwe en de optimalisatie van bestaande waterzuiveringsinfrastructuur (in het kader van de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater). De kosten zullen dus toenemen, maar tegelijkertijd zullen verbruikers ook een groter percentage van deze kosten zelf moeten betalen.

De tijd dringt, aangezien de deadline in 2010 valt. Nochtans ontbreekt vandaag een goed onderbouwde beleidsvisie. Jaarlijkse prijsverhogingen via programmadecreten zijn de gangbare praktijk, die noch motiverend noch planmatig is.

De aanbeveling vestigt de aandacht op sociaal-economische knelpunten en uitdagingen inzake waterbeleid. De SERV wil aanzetten tot een grondige discussie over de invulling van de kostenterugwinning. De SERV schotelt geen oplossing voor maar doet wel richtinggevende suggesties met het oog op een actieplan. De spreker herinnert eraan dat de Waterbeleidsnota de aanvang van het debat beloofde voor begin 2006.

Waarom kosten doorrekenen?

Mevrouw *Annick Lamote*, medewerker van de studiedienst van de SERV, licht de inhoud van de aanbeveling toe. Artikel 9 van de kaderrichtlijn Water verplicht lidstaten ertoe tegen 2010 ervoor te zorgen dat het waterprijsbeleid adequate prikkels bevat opdat watergebruikers de voorraden efficiënt gebruiken. De doelgroepen, die worden onderverdeeld in huishoudens, industrie en landbouw, moeten een redelijke bijdrage leveren. Er wordt expliciet gezegd dat ook milieukosten en de kosten van hulpbronnen tot de kosten van waterdiensten worden gerekend. Men moet uitgaan van het principe dat de vervuiler/gebruiker betaalt, maar er kunnen ook socio-economische en ecologische effecten in rekening worden gebracht, evenals geografische en klimatologische omstandigheden.

Het genoemde principe is de beleidsvertaling van het economische principe van de internalisering van milieukosten. Directe toepassing in de watersector betekent dat de individuele vervuilers zelf de kosten dragen van maatregelen ter voorkoming of vermindering van de vervuiling: zij staan zelf in voor hun waterzuivering. Indirecte toepassing betekent dat de overheid de kosten van collectieve maatregelen doorrekent aan de gebruiker van de collectieve waterzuiveringsinfrastructuur.

Met betrekking tot de toepassing van het kostenterugwinningsbeginsel moeten een aantal kernvragen worden beantwoord: wat doorrekenen (welke waterdiensten, welke maatregelen, welke kostencomponenten), hoeveel en hoe terugwinnen? Deze vragen worden achtereenvolgens verder geëxpliciteerd.

Wat doorrekenen?

De eerste vraag die men bij de kostenterugwinning moet stellen, is die naar de afbakening van de waterdiensten.

De kaderrichtlijn definieert deze als “alle diensten die ten behoeve van huishoudens, openbare instellingen en andere economische actoren voorzien in de onttrekking, opstuwing, opslag, behandeling en distributie van grond- en oppervlaktewater, of in instal-

laties voor de verzameling en behandeling van afvalwater die daarna opnieuw in oppervlaktewater lozen”. Voor Vlaanderen werden de waterdiensten in 2004 door de CIW (Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid), toen nog VIWC (Vlaams Integraal Wateroverlegcomité) concreet ingevuld als “de levering van water voor menselijke consumptie door exploitanten van een waterdistributienetwerk of door anderen (zelfvoorziening), de publieke inzameling en zuivering van afvalwater op gemeentelijk en gewestelijk vlak, en de zelfvoorziening inzake zuivering van afvalwater”.

De SERV onderschreef deze volledige lijst maar vindt tegelijk dat verdere specificatie in de toekomst aangewezen is, bijvoorbeeld voor wat betreft de kosten voor sensibilisering inzake rationeel watergebruik.

De volgende vraag binnen de eerste hoofdvraag is: in welke mate moet in deze diensten voorzien worden om een goede toestand van de waterlichamen te bereiken tegen 2015? Hierbij komt het op aan keuzes te maken tussen bijvoorbeeld individuele en collectieve zuivering, of wel of niet gescheiden rioleringsstelsels. Een andere vraag is die naar de lozingsnormen voor afvalwater. De spreker wijst erop dat alle lidstaten op grond van artikel 5 van de kaderrichtlijn Water een economische analyse moeten opmaken. Deze moet voldoende gedetailleerde informatie bevatten om zowel de kostenterugwinning te kunnen toepassen als de kosteneffectiviteit van maatregelen te kunnen beoordelen.

De SERV dringt erop aan om snel voldoende mensen en middelen in te zetten voor de uitvoering van de economische analyse. Deze analyse is niet alleen belangrijk met het oog op de toepassing van de kostenterugwinning van waterdiensten, maar zij kan ook vermijden dat overmatige kosten als gevolg van inefficiënt overheidsbeleid doorgerekend worden. Bovendien kan ze dienen als motivatie om af te wijken van de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water op basis van disproportionele kosten (termijnverlenging of doelverlaging).

De kaderrichtlijn specificeert de kosten verder niet, al werden al verschillende richtsnoeren opgemaakt met het oog op een gemeenschappelijke toepassing. Daarin wordt aanbevolen de volgende componenten mee te nemen: kosten voor werking, onderhoud, investeringen, kapitaal, administratie en belastingen (verminderd met subsidies). Die kostencomponenten doorrekenen vindt de SERV juist op twee voorwaarden: (1) de doorgerekende kosten moeten in directe

relatie tot de geleverde waterdienst staan en (2) het moeten de laagst mogelijke kosten zijn (kostenefficiëntie).

De raad merkt op dat de kostenstructuren van de waterketenbedrijven nog altijd niet transparant zijn, in weerwil van een debat en een resolutie hierover van het Vlaams Parlement. De saneringsplicht van de drinkwaterbedrijven heeft dat zeker niet verbeterd omdat drinkwaterbedrijven nu ook diensten aanbieden op het vlak van rioolbeheer. Er zijn ook onvoldoende gegevens om de kruissubsidies tussen huishoudens, industrie en landbouw te vermijden.

De SERV pleit daarom andermaal voor meer transparantie en een opsplitsing van de kosten van drinkwaterbedrijven per waterdienst. Bij Aquafin moeten de kosten voor decretale opdrachten en voor commerciële activiteiten duidelijk afgebakend worden. Wat de financieringskosten betreft, pleit de SERV voor een onderscheid tussen de normale en de versnelde afbetaling zoals bepaald in de beheersovereenkomst van Aquafin met het Vlaamse Gewest.

De raad wijst erop dat benchmarking een instrument is voor hogere kostenefficiëntie. In Nederland leverde dat al winst op. De raad vindt het positief dat de drinkwatersector op eigen initiatief een vervolg plant aan de benchmarkstudie van 2002. Volgens de SERV moet ook rioolbeheer – en de bijhorende marktspelers – meegenomen worden in deze studie.

Verder kan ook het stimuleren van de samenwerking tussen de drinkwaterbedrijven meer efficiëntie en kostenbesparingen opleveren. Als voorbeeld verwijst mevrouw Lamote naar initiatieven inzake technologisch onderzoek, sensibilisering en mogelijks ook gezamenlijke aankoop van materialen.

Hoeveel doorrekenen?

De tweede hoofdvraag is: hoeveel doorrekenen? De kaderrichtlijn stelt dat de terugwinning ‘redelijk’ moet zijn. De hamvraag is uiteraard wat redelijk is. Over het huidige niveau van doorrekening bestaat in Vlaanderen geen duidelijkheid. Volgens de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) bedraagt de doorrekening van de kosten voor drinkwaterproductie en -distributie 100 percent, terwijl het voor afvalwater op bovengemeentelijk niveau moeilijk concreet te zeggen is. Als men bij Aquafin financierings- en exploitatiekosten optelt en vergelijkt met de opbrengst van afvalwaterheffing (verminderd met de regulerende heffing), komt men uit op een kostendeckering van 55 percent, althans in 2004, het jaar voor de reorganisatie. Daarna wordt het beeld onduidelijk: het tarief van de saneringsbijdragen verhoogt en het aandeel van het gewest neemt af, maar

de uitgaven van Aquafin verschillen nogal sterk van jaar tot jaar.

De beoordeling van de doorrekening op gemeentelijk niveau is onmogelijk. De percentages lopen wellicht sterk uiteen, omdat veel gemeenten eenzelfde tarief toepassen als het bovengemeentelijke, terwijl de kosten in de praktijk zullen uiteenlopen.

Ook de SERV plakt geen percentage op de redelijke doorrekening. Wel wijst de SERV erop dat een volledige doorrekening tegen 2010 niet haalbaar is, zelfs niet tegen 2015. Volledige doorrekening is slechts verantwoord op langere termijn. De raad pleit voor planmatige en doordachte fasering van tariefverhogingen. Hij vraagt aandacht voor rechtszekerheid en de sociale en economische implicaties, al erkent hij dat het moeilijk is om dit in evenwicht te houden met het principe de vervuiler betaalt.

Hoe doorrekenen?

Laatste hoofdvraag is: hoe doorrekenen? De bestaande instrumenten zijn de volgende: op het vlak van winning en levering zijn er de grondwaterheffing, de heffing op watervang en de drinkwaterprijs. Op het vlak van de inzameling en zuivering van afvalwater zijn er de gemeentelijke rioolbelastingen, de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsbijdragen en -vergoedingen, de contractaanpak voor rioollozende bedrijven en de afvalwaterheffing. Voor de lozing in oppervlaktewater is er tot slot een regulerende heffing.

De SERV stelt vast dat de drinkwatertarieven in de huidige praktijk zeer uiteenlopend zijn. Voor een typegezin – met een gemiddelde gezinsgrootte van 2,39 personen en een gemiddeld waterverbruik van 38 kubieke meter per persoon – gaat dat van 1,15 tot 1,72 euro per kubieke meter. Het aandeel van de vaste kosten tegenover de variabele varieert van 6 tot 45 percent. De prikkels om efficiënt gebruik van watervoorraden te stimuleren, zijn heel uiteenlopend. Dit is ook zo voor de grondwaterheffing en de heffing op watervang voor captatie van oppervlaktewater. Verder wordt het principe de vervuiler betaalt niet correct toegepast bij de financiering van de waterzuivering. Sinds de reorganisatie werden al een aantal knelpunten weggewerkt, zoals de invoering van een verschillend tarief voor de regulerende heffing voor oppervlaktewaterlozers en de financieren de heffing of bijdrage voor het gebruik van de collectieve zuiveringsinfrastructuur. De kostenallocatie zelf daarentegen wijzigde niet.

Wat het doorrekeningspercentage betreft, stelt de SERV vast dat dit vooral voor de gemeentelijke rioleringsbijdragen sterk varieert met name van 0 tot 1,06 euro per m³. De spreker presenteert een kaart

van het gewest met een overzicht van de rioleringsbijdragen per gemeente en dit voor 2006 en 2007. Daaruit blijkt dat het aantal gemeenten dat een derdebetalerssysteem toepast sterk is afgenomen tussen 2006 en 2007. Bovendien zijn er in 2007 al heel wat meer gemeenten die het maximaal tarief aanrekenen. Er zit verder ook geen lijn in de manier waarop gemeenten sociale en economische correcties toepassen op de saneringsbijdragen.

De SERV is voorstander van de uitwerking van een uniforme tariefstructuur voor de drinkwaterprijzen. Dit impliceert niet dat de prijs overal dezelfde is, maar dat de prijsverschillen wel gebaseerd zijn op objectieve factoren. De nieuwe benchmarkstudie kan daartoe inspirerend werken. De kostentoe rekening in de afvalwatersector moet geëvalueerd en bijgestuurd worden. Daarbij moet men onder andere prijszetting, schaalniveau en grondslag van de bijdrage respectievelijk heffing onder de loep nemen, evenals de vormgeving van sociale, economische en ecologische correcties.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Jos Bex* is blij dat de SERV erkent dat de uiteenlopende tarieven een handicap vormen voor een klare kijk. Daar moet in eerste instantie iets aan gedaan worden. Verder is hij het eens met de analyse dat het samengaan van winning en zuivering de transparantie niet bevordert. Maar het grootste probleem bij de economische doorrekening blijft dat van het regenwater, dat 60 percent van ons huidige watergebruik kan vervangen.

Door die vervanging verminderen de inkomsten van de heffingen die Vlaanderen nodig heeft om zijn rioolwater te zuiveren. Anderzijds worden op die manier de grondwaterlagen minder aangeboord en ontvangen de zuiveringsinstallaties minder verdund afvalwater. Bij hergebruik van regenwater moet ook minder drinkwater worden getransporteerd. Het ontkoppelen van de rioleringen wordt er meer betaalbaar en minder dringend door. Ook het probleem van de overstorten verdwijnt grotendeels. Het lid meent dat toenemend hergebruik van regenwater een enorme impact zal hebben op de totale waterfactuur, ook al beseft hij dat de kaderrichtlijn Water het regenwater niet expliciet behandelt.

De heer Bex meent dat men veel verder moet gaan in de internalisering van de kosten. De gemakkelijkste manier van doorrekening is rechtstreeks via het product. Het lid noemt dit de blauwe druppel, naar analogie met de blauwe zak voor PMD-afval (plastieken flessen, metaalverpakkingen en drankkartons). Men moet de kosten voor latere vervuiling onmiddellijk aanrekenen bij de aankoop van de betreffende producten.

Mevrouw *Tinne Rombouts* informeert naar ander onderzoek over de kostenterugwinning in het algemeen.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* herinnert zich dat de sprekers van de SERV al eerder in de commissie hun bezorgdheid uitten over de doorrekening, met name ten tijde van de reorganisatie in 2004. Blijkbaar zijn niet al hun wensen uitgekomen, zoals een factuur met duidelijk opgesplitste kosten of het vermijden van verhogingen via programmadecreten. Het lid hoopt dat de commissieleden deze keer beter luisteren naar de opmerkingen van de SERV.

De heer *Karlos Callens* wil weten of de negatieve commentaar van de sprekers over het financiële beleid inzake water de enige kritiek is van de SERV. Verder ontbreken volgens het lid de provincies in de analyse.

De heer *Patrick De Klerck* steunt het pleidooi van de heer Bex voor het gebruik van hemelwater maar pleit zelf voor realisme: het gaat maar om een heel klein percentage. Vandaag maakt het 5 percent uit van het waterverbruik door gezinnen, dat op zich slechts voor 60 percent staat van het totaal watergebruik. Het lid is het wel eens met de SERV-aanbeveling voor een uniforme en objectieve tariefstructuur. Hoe ziet men dat precies? De heer De Klerck waarschuwt in dit verband voor een algemene prijsverhoging.

Wat het onderzoek betreft, verwijst mevrouw *Annick Lamote* naar de economische analyse door de VMM. Die draad is sinds kort weer opgenomen. Er is ook een milieukostenmodel met een component water. De spreker merkt op dat de analisten met dezelfde problemen worden geconfronteerd als in 2004, met name onvoldoende transparantie en onvoldoende gegevens.

De provinciale bijdragen werden inderdaad niet opgenomen. De SERV spreekt zich thans niet uit over andere aspecten dan de financiële. De aanbeveling zoomt in op de kostenterugwinning omdat die volgens mevrouw *Caroline Copers* door Europa wordt voorgeschreven tegen 2010.

De heer *Jos Bex* blijft erbij dat men geen goede economische analyse van de watersector kan maken als tot 60 percent anders kan vergaard worden. Het getal van 5 percent dat werd genoemd, is juist dat wat moet veranderen. Men zou eigenlijk de drinkwatermaatschappijen moeten verplichten de winning van grond- en oppervlaktewater te beperken en middelen in te zetten voor de opvang van regenwater.

De heer *Karlos Callens* blijft er op zijn beurt bij dat men wel degelijk moet rekening houden met de kos-

ten op provinciaal niveau. In sommige provincies komt men tussen in de kostprijs van de riolering, in andere niet. Hij suggereert dat de SERV dit alsnog bekijkt.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* wil weten of de gezinnen gemiddeld meer zouden moeten betalen als alle gemeenten de maximumheffing van 1,06 euro per kubieke meter toepassen.

Mevrouw *Annick Lamote* antwoordt dat men bij de beoordeling van de rioleringsbijdrage rekening moet houden met de derdebetaleregeling. Vorig jaar werd voor ongeveer 80 miljoen euro doorgerekend. De SERV verwacht dat dit in 2007 evolueert naar ongeveer 144 miljoen euro. Als alle gemeenten de maximumheffing zouden toepassen, wordt dit volgens de spreker 240 tot 250 miljoen euro. In realiteit zal het minder zijn omdat de cijfers geen rekening houden met sociale en ecologische vrijstellingen.

De bezorgdheid van de heer Bex is de SERV bekend. Het lid heeft gelijk dat het aspect regenwater moet opgenomen worden in de economische analyse. Maar de SERV focuste op wat in de kaderrichtlijn Water staat.

II. GEDACHTEWISSELING MET VERTEGENWOORDIGERS VAN SAMENWERKING VLAAMS WATER (SVW) EN DE VERENIGING VAN VLAAMSE STEDEN EN GEMEENTEN (VVS) – VERGADERING VAN 15 NOVEMBER 2007

1. Inleidende uiteenzetting SVW

Inleiding

De heer *Hugo Casaer*, voorzitter van SVW, legt uit dat SVW staat voor Samenwerking Vlaams Water en dat dit samenwerkingsverband alle drinkwaterbedrijven omvat die in Vlaanderen actief zijn. De SVW vzw als koepelvereniging van de Vlaamse waterbedrijven houdt zich vooral bezig met de saneringsverplichting van de drinkwaterbedrijven. In de raad van bestuur zitten alle voorzitters en in het directiecomité zijn alle directeurs en specialisten verenigd. Ze vertegenwoordigen de waterbedrijven in Vlaanderen, België en Europa, moeten een gerichte communicatie voeren en gezamenlijke initiatieven opzetten en begeleiden – zoals de technische keuringen van binneninstallaties, benchmarking, de integrale waterfactuur, een eenvormige aanpak voor sociale vrijstellingen – en adviseren over wijzigingen inzake waterwetgeving. De SVW werkt tevens mee aan het waterdossier van de SERV en de economische analyse in het kader van de opmaak van de stroomgebiedbeheersplannen.

De spreker overloopt de leden van SVW. Er is de AWW, Antwerpse Waterwerken; ISWA of het Intercommunale Samenwerkingscomité van de Waterbedrijven; IWVA of de Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht; PIDPA of de Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij van de Provincie Antwerpen; VMW of de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening; de groep TMVW-IMWV of Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor de Watervoorzieningen; IWVB of Intercommunale voor Waterbedeling in Vlaams-Brabant. Vervolgens zijn ook nog betrokken de drinkwaterproducent Vivaqua en in een specifieke hoedanigheid, de nv Aquafin. De drinkwaterbedrijven vertegenwoordigen de watervoorziening in heel Vlaanderen.

Saneringsverplichting drinkwaterbedrijven

De heer *Bernard Breda*, voorzitter van het directiecomité Overleg SVW, verduidelijkt dat de rol van de drinkwatermaatschappijen in het waterketenverhaal in Vlaanderen het onderwerp van de toelichting is. De drinkwaterbedrijven kregen bij decreet van 24 december 2004 een saneringsverplichting opgelegd voor het door hen geleverde water. Bij elke levering moet de garantie aanwezig zijn dat eenmaal gebruikt, het water terechtkomt in een riolering en het collectorsysteem van Aquafin en dus opnieuw wordt gezuiverd. Bovendien zorgt het decreet ervoor dat de kost van die zuivering aan de abonnee kan worden doorgerekend, zowel bovengemeentelijk als gemeentelijk. Er is ook voorzien in een tussenkomst van het Vlaamse Gewest en de gemeenten zelf in de saneringskost. Daaraan werd toegevoegd dat wie zelf aan grondwaterwinning doet, ook van dit systeem gebruik maakt en dus water loost in de riolering. Het luik 'eigen waterwinners' werd in december 2005 toegevoegd en sindsdien moeten zij dezelfde bijdragen voor sanering betalen als de drinkwaterverbruikers.

De drinkwaterbedrijven kunnen de saneringsverplichting zelf invullen en ze kunnen dus het hele systeem zelf uitbouwen, maar dat is nooit de bedoeling geweest, stelt de heer Breda. Er is een gemeentelijk rioleringsnet, een collectorennet en er zijn waterzuiveringsinstallaties. Het decreet heeft erin voorzien dat er ter zake contracten kunnen worden afgesloten voor wat betreft het bovengemeentelijke zuiveringsaspect, met Aquafin en gemeentelijk met de gemeenten of een intercommunale of derden. Het staat de gemeente vrij de zuivering op de markt te brengen. De saneringsverplichting heeft geleid tot de integrale waterfactuur, waarin alle componenten zijn opgenomen: drinkwater, riolering en zuivering.

De drinkwaterbedrijven krijgen heel wat vragen over de gratis 15 kubieke meter water per gedomiciëerde

persoon. Dat gaat over de drinkwatercomponent, maar niet over de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsbijdrage. De klant merkt op zijn factuur dat voor het gratis deel wel de saneringsbijdragen worden aangerekend. De facturen van de diverse drinkwaterbedrijven verschillen ook onderling, om historische redenen. Op de factuur wordt ook een heel stelsel van ecologische en economische vrijstellingen weergegeven op individuele basis, wat die factuur complex maakt.

Het systeem dat is ingevoerd vanaf 2005 heeft de waterfactuur hoe dan ook de hoogte ingejaagd. Het factuurbedrag is afhankelijk van het feit of de gemeente al dan niet een bijdrage aanrekent voor riolering en dat doen de meeste gemeenten. Er is een toename met een factor twee tot drie. De spreker stelt dat de prijsstijging zeker tot een rationeler watergebruik heeft geleid en eventueel tot het gebruik van alternatieven. Die alternatieven kunnen echter ook ongewenst ontwikkelingsgedrag in de hand werken. De operatie is in elk geval een complex geheel geworden, vooral op technisch vlak en inzake communicatie naar klanten. Het verwerken van al die aspecten in de informaticasystemen van de verschillende drinkwaterbedrijven, was evenmin simpel. De bestaande systemen konden de uitdagingen van de integrale waterfactuur soms niet aan en het omschakelingsproces loopt in sommige bedrijven nog steeds.

Situatie vandaag

De saneringsverplichting wordt door alle drinkwaterbedrijven ingevuld zoals decretaal vastgelegd. Bovengemeentelijk gebeurt dat door een overeenkomst met Aquafin. Gemeentelijk ligt de saneringsverplichting iets ingewikkelder. Zo goed als alle drinkwaterbedrijven hebben saneringsovereenkomsten afgesloten met de gemeenten of met de intercommunales. Sommige hebben aangeboden om de riolering zelf te 'intercommunaliseren' binnen de drinkwaterbedrijven en ze bieden vaak op vraag van de gemeenten, die technische hulp vragen bij het beheer van de riolering, ook een aantal 'RIO-diensten' aan (diensten in verband met riolering).

De diversiteit op het gemeentelijke niveau wordt weerspiegeld in de prijzen, hoewel de drinkwaterbedrijven daarin zoveel mogelijk uniformiteit hebben nagestreefd, stelt de heer Breda. Ze proberen echter een overgangsfase in te lassen, en daarom zijn er voor sommige gemeenten afwijkingen op de sociale vrijstellingen ten opzichte van het bovengemeentelijke luik of het systeem van andere gemeenten. Riolering en waterzuivering wordt op zichzelf een groter aandeel van de waterfactuur dan drinkwater. De meeste drinkwaterbedrijven zijn intussen omgevormd tot integrale waterketenbedrijven die niet

louter bezig zijn met drinkwatervoorziening maar ook taken van de gemeenten overnemen inzake kleine waterzuiveringsinstallaties, individuele behandelingsinstallaties van afvalwater (IBA's) enzovoort.

De aanrekening van de bijdragen is een complexe operatie. Voor particulieren is er een verhouding van 1 op 1 tussen het drinkwater dat wordt geleverd en de afvoer. Eenmaal de levering van drinkwater is betaald, volgt er geen heffing of verrekening meer. De sociale vrijstellingen zijn grotendeels geautomatiseerd door de connectie met de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. De abonneebestanden van de drinkwaterbedrijven worden jaarlijks bijgewerkt met gegevens van de Kruispuntbank en de vrijstellingen worden ook automatisch toegekend. De data van de Kruispuntbank zijn doorgaans drie maanden oud waarbij de situatie van 1 januari wel telt, maar wijzigingen die binnen die vertragsperiode gebeuren, moeten manueel worden aangepast en dat kan alleen op verzoek van de abonnee.

Voor bedrijven ligt het nog complexer, stelt de heer Breda, omdat er niet enkel wordt gerekend volgens het volume drinkwater dat wordt geleverd, maar ook naargelang vuilvracht en geloosde debieten. De andere betrokken partijen zijn veelvuldig: drinkwaterbedrijf, de Kruispuntbank, het Rijksregister, de VMM als ecologisch en economisch toezichthouder en gegevensverstrekker inzake vuilvracht en debiet van afvalwater. Het drinkwaterbedrijf levert aan een bedrijf en rekent daarop de bovengemeentelijke saneringsbijdrage of BGSB aan naargelang van de vuilvracht of VE, de vervuilingseenheden die de VMM jaarlijks vaststelt aan de hand van metingen bij de bedrijven. Ook daar is er een tijdsdilatie omdat de metingen jaarlijks gebeuren. De facturatie aan bedrijven gebeurt het hele jaar door. De laatst bekende gegevens moeten verplicht daarvoor worden gebruikt. Voor wat de gemeentelijke saneringsbijdrage of GSB betreft, spreekt men van riolering en debieten. In sommige gevallen, bijvoorbeeld landbouwbedrijven, wordt ook de vuilvracht mee verrekend. Dat is zo geleidelijk gegroeid. Bepaalde bedrijven hebben een zogenaamde waterbalans en kunnen gecertificeerd aantonen hoeveel water ze in de riolering lozen. De GSB wordt dan berekend op basis van dat aangetoonde debiet. Daarnaast wordt door het drinkwaterbedrijf ook een VEW, vergoeding voor eigen watervoorziening, geïnd. Dat is hetzelfde tarief als voor de GSB, maar dan op het gekende volume grondwater dat het bedrijf wint. Ook daar levert de VMM de data inzake de debieten. De gegevens van het drinkwaterbedrijf worden nadien doorgegeven aan de VMM die na afsluiten van het jaar, de gegevens bekijkt in functie van de metingen en al dan niet restheffingen int bij een bedrijf. Is er teveel aangerekend, dan betaalt het drinkwaterbedrijf een deel terug. Een grafiek toont dat er heel wat spelers in het spel zijn.

Kanttekeningen

De heer Breda maakt de economische analyse van de waterketen en plaatst er enkele kanttekeningen bij. Wat rekent men aan voor diverse waterdiensten: de leveringen, maar ook afvoer riolering en waterzuivering? De conclusie moet zijn dat er nog een hele weg af te leggen is en de Commissie voor Integraal Waterbeleid heeft daarin het voortouw genomen. Als er wordt aangerekend via de integrale waterfactuur, dan moeten in elk geval alle componenten die kosten veroorzaken op dat niveau worden meegenomen. Het is immers mogelijk dat het drinkwater, met de degelijke meting via de watermeter van de geleverde debieten, als enige factor geldt om een groot deel van de kosten voor riolering en waterzuivering aan te rekenen, terwijl andere elementen of types water die ook als afvalwater in de riolering en het Aquafin-systeem terechtkomen, geen basis voor een bijdrage zijn. Goede inzichten in het aandeel van drinkwater, eigen grondwaterwinning en eventueel hemelwater dat terechtkomt in het afvalwatersysteem zijn essentieel om de respectieve aandelen in de veroorzaakte kosten te bepalen. De spreker stelt dat het nog steeds moeilijk blijkt om de juiste bijdrage te berekenen. Optimalisering is noodzakelijk.

De drinkwaterbedrijven maken zich ook zorgen over de clandestiene winning van grondwater. Dat kan in bepaalde zones vrij eenvoudig en met weinig kosten. Daarop kunnen dan geen kosten worden verhaald voor afvalwaterzuivering en afvoer. Meer zorgbarend is dat het voor de volksgezondheid grote risico's kan meebrengen. Meestal heeft men beide systemen en worden verbindingen gemaakt om via enkele kraantjes over te schakelen naar de andere watervoorziening. Er treedt op die manier gemakkelijk bacteriologische contaminatie op in het leidingennet, stelt de heer Breda. Eén clandestiene aansluiting kan gemakkelijk het drinkwater van de gehele omgeving ondrinkbaar maken. De drinkwaterbedrijven zagen zich daardoor verplicht om via een controlemechanisme een geregelde controle van de binneninstallaties en de technische verbindingen die regulier zijn aangesloten mogelijk te maken. Er wordt zo nagegaan of deze voldoen aan de vereisten die opgenomen zijn in het waterverkoopreglement. Daarvoor is een instrumentarium en een handavingsmechanisme nodig.

Hemelwater is ook quasi niet opgenomen in de scope van de hervormingen maar kan wel een hypothek leggen op de performantie en de doelstelling van de kaderrichtlijn Water. Instrumenten voor een betere aansturing zijn noodzakelijk.

De grondwaterheffing bestaat al langer en wordt doorgerekend. De drinkwaterbedrijven betalen een heffing op grondwaterwinning die geïntegreerd

wordt in de kosten van de maatschappijen. Ze worden dus niet apart doorgerekend op de waterfactuur, maar zitten in de drinkwaterprijs. De drinkwaterbedrijven zouden deze graag wat transparanter in beeld gebracht zien en willen vooral zien dat ze aangewend worden voor beschermingsmaatregelen in waterwingebieden van de drinkwaterbedrijven.

Watervoorziening

De heer Breda stelt dat voor de watervoorziening de bescherming van de drinkwatergebieden de centrale factor is. Er is een instrumentarium om een aantal maatregelen op te leggen voor de intrekgebieden van grondwaterwinning. De kaderrichtlijn Water schrijft ook voor dat de waterlichamen, bestemd voor de productie van drinkwater worden afgebakend en aangemeld aan Europa. Via een maatregelenprogramma moeten deze waterlichamen een betere waterkwaliteit verkrijgen, zodat het water zo weinig als mogelijk moet worden gezuiverd.

De heer Breda stelt dat er vooral oog moet zijn voor een wijziging in het afnamepatroon op het drinkwaternet. Er is een dalend waterverbruik. Het is niet spectaculair maar het is zichtbaar en zal zeker mee veroorzaakt worden door de hogere waterfactuur. Er wordt gemiddeld minder geleverd per aansluiting, maar de piekverbruiken zijn enorm toegenomen, tot 50 en zelfs 60 percent op dagbasis. Dat stelt de drinkwaterbedrijven voor problemen omdat het hele apparaat moet worden afgestemd op dit piekverbruik. In de periodes van lage afname is er zodoende een overcapaciteit en water heeft maar een beperkte houdbaarheid in het leidingennet. Grote hoeveelheden moeten zo vaak worden afgespoeld in het rioleringsnet. Louter economisch bekeken, is het niet de kubieke meter water die veel kost, maar wel de mogelijkheid voor de klant om op elk ogenblik in zijn behoefte te voorzien. De vaste kosten zijn dus zeer hoog, terwijl de variabele productkost minimaal is.

Riolering

Voor de riolering is de huidige zoneringsplanning een goede zaak, vindt de heer Breda. De drinkwatersector had erop aangedrongen het buitengebied waar IBA's worden gebouwd gelijk te schakelen met de riolering en geen boekhoudkundig of burgergericht onderscheid te maken in de aanpak. Dat impliceert dat wie in het buitengebied woont en een IBA plaatst of wie gewoon op de riolering aansluit, dezelfde bijdrage van de drinkwaterbedrijven aangerekend krijgt. De burger heeft dan dezelfde investeringskost voor aansluiting van de IBA of op de riolering. Het probleem dat nog rest is de financiering van IBA's: kostprijs daarvan is gemiddeld ongeveer 6000 euro. De aansluiting op riolering kost gemiddeld ongeveer 1000 euro. Die 5000 euro verschil moet op een of

ander manier gedekt worden. Via de gemeentelijke saneringsbijdrage betaalt men aan het drinkwaterbedrijf ongeveer 250 euro per jaar. Dat is ongeveer het bedrag dat nodig zal zijn om die IBA's te controleren en te exploiteren voor rekening van de burger. Dat kanaal zal dus evenmin ruimte laten voor bijkomende financiering. Subsidiëring zal dus noodzakelijk zijn volgens de heer Breda.

Integrale waterketenbenadering

De ambitie van de drinkwaterbedrijven bestaat erin mee te werken aan de integrale waterketenbenadering. Ze doen dat al in verband met de onderbouw van het beleid, zoals met de automatisering van de sociale vrijstelling, ook voor de huurders.

De enige garantie voor een efficiënte en goede werking van de kleine individuele IBA-installaties, kan verkregen worden als de rioolbeheerder – gemeente, intercommunale, drinkwaterbedrijven – het IBA-verhaal integraal mee opneemt in de saneringsverplichting.

Voorts wordt er een benchmark opgezet van de Vlaamse drinkwaterbedrijven. Dat was een van de bekommernissen van de SERV, die aandringt op een zo efficiënt mogelijk aanbieden van waterdiensten. Weten waar die aanbieding kan verbeterd worden, kan via een benchmark worden vastgelegd. Binnen SVW is er al een project opgezet en een tweede is in de maak. De grote drinkwaterbedrijven in Vlaanderen nemen tevens deel aan een internationale benchmark waar de vergelijking veel breder gaat.

Een ander belangrijke ambitie van SVW is het veiligstellen van de drinkwaterkwaliteit, de kwaliteit van het basisproduct – het gewonnen oppervlakte- en grondwater – en het maatregelenprogramma ter zake. Ook de kwaliteit van het eindproduct en de verdere responsabilisering van de burger voor de binneninstallatie zijn zaken waarover SVW bekommerd is. Cruciaal acht de heer Breda ook het pesticidenbeleid, omdat in de eerder kwetsbare grondwaterwinning nu al grote gehalten van bepaalde pesticiden zoals bentazol worden gevonden. Dat verplicht de drinkwaterbedrijven ertoe de zuiveringstechnieken steeds te verfijnen en door te drijven. Probleem dat hierbij rijst is voornamelijk dat pesticiden en de erkenning ervan een federale aangelegenheid zijn.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Patrick Lachaert*, voorzitter, stelt de evolutie van de waterzuivering en de watersector van in den beginne mee te hebben opgevolgd. De drinkwatermaatschappijen hebben hun taak stelselmatig zien uitbreiden en de heer Lachaert wil graag weten in welke mate ze zichzelf bekwaam achten om de wa-

terzuivering zelf te doen en de gemeentelijke saneringsplicht over te nemen. Het mag niet de bedoeling zijn dat er talloze kleine Aquafins ontstaan, stelt het lid. Is er voldoende personeel voor? Is er ook zicht op hoe de saneringsplicht op gemeentelijk niveau zou moeten worden ingevuld? Hebben de maatschappijen een beeld van de prioriteitenkeuze voor uitvoering? Zij zullen dan immers bepalen waar de saneringsplicht eerst wordt uitgevoerd.

De heer *Hugo Casaer* antwoordt dat de hele sector een grote bekwaamheid en mogelijkheden heeft verzameld. Sinds de gemeenten met het decreet van 24 december 2004 de mogelijkheid hebben gekregen om de drinkwatermaatschappijen voor hen die taak te laten opnemen, is dat zeer vlot verlopen. De heer Casaer kan dat bovendien als burgemeester zelf ook goed beoordelen. Aan de gemeenteraad heeft hij nog onlangs, met enerzijds de steun van Aquafin en een studiebureau en anderzijds met de studiedienst van een van de maatschappijen, de hele RIO-herrekening van het grondgebied van de gemeente en de gevolgen van de nieuwe plannen toegelicht. Daar is ook de hele lijst van prioriteiten vastgelegd dankzij dat studiewerk. Vervolgens is uitgerekend wat het tot 2015 zou kosten om te voldoen aan de Europese verplichtingen. Op die manier helpt de gemeente ook de Vlaamse Regering om niet geconfronteerd te worden met boetes die dan kunnen worden opgelegd en zouden worden doorgerekend aan het Vlaamse Gewest. Als dat kan in één gemeente, moet dat ook elders kunnen, oppert de heer Casaer. Het is boeiend te zien hoe met de externe hulp, die deels wordt betaald door de gemeentelijke en bovengemeentelijke bijdrage, met de steun van de ecologische en economische toezichthouder met rasse schreden vooruitgang kan worden geboekt. De vermelde bijdrage vervangt overigens deels de vroegere gemeentelijke milieubijdrage, merkt de spreker nog op. Al het studiewerk, dat de gemeente zelf niet kan uitvoeren, en de werken die bezig zijn, zullen er uiteindelijk toe leiden dat er een zuiveringsgraad van 87 percent wordt gehaald. De heer Casaer zegt dat hij pleit voor samenwerking tussen gemeenten en drinkwatermaatschappijen, maar stelt dat het bij de drinkwatermaatschappijen toch gaat om vennoten uit gemeenten, die de sector dus van beide kanten van de tafel kennen. Hij stelt bovendien vast dat er mogelijkheden zijn inzake tewerkstelling in de sector en is ervan overtuigd dat het dossier mits enige aanpassingen en na goed overleg met de sector een echt succesverhaal kan worden voor Vlaanderen.

De heer *Patrick Lachaert* repliceert dat inzake studiewerk een samenwerking met Aquafin op zichzelf onvoldoende is. Aquafin bekijkt de zaak tot op een bepaald niveau en de regenperiodes over een bepaalde tijdspanne, maar dat volstaat niet op gemeentelijk niveau. De studie van Aquafin moet worden ver-

fijnd. De gemeente moet een investering doen om een hydronautische en een hydrologische studie te laten uitvoeren tot de laatste gracht, de laatste kijk-schouw, de laatste verharde oppervlakte in de ambachtelijke zones enzovoort, om een gedetailleerde visie te krijgen. Het lid heeft ernstige bedenkingen bij de mate waarin de drinkwatermaatschappijen daarop zicht hebben.

De heer *Hugo Casaer* antwoordt dat Aquafin in zijn gemeente enkel de kwaliteitscontrole heeft gedaan op de hydronautische studie die met een extern studiebureau tot in het fijnste detail werd opgemaakt. Het hele grondgebied is opgemeten en aangeduid en er is informatie verstrekt aan de bevolking.

Volgens de heer *Patrick Lachaert* verdient dit felicitaties, maar het is een uitzondering die de regel bevestigt. Wat het lid echter wilde weten, is in hoeverre de drinkwatermaatschappijen een meerwaarde aan die informatie kunnen geven. De voorzitter wil dat de commissie geen valse voorstelling van de stand van zaken krijgt. In heel Vlaanderen is zeker nog niet alles in kannen en kruiken.

De heer *Bernard Breda* stelt dat de verschillende drinkwaterbedrijven in Vlaanderen autonome organen zijn, meestal intercommunales of coöperatieve vennootschappen met de gemeente als hoofdaandeelhouder. Zij stippelen dus het beleid uit in dat geval. Dit brengt ook mee dat de aanpak van het gemeentelijke luik niet overal dezelfde is. Sommige drinkwatermaatschappijen hebben aan de gemeenten meteen voorgesteld om de riolering te intercommunaliseren, zoals TMVW, PIDPA en IWVA. Andere hebben ervoor geopteerd samenwerkingsverbanden aan te gaan, meestal in een consortium van drinkwaterbedrijf, Aquafin en de gemeente zelf. VMW heeft dat gedaan en biedt een dergelijke samenwerking aan onder de noemer Rio-Act. AWW hanteert hetzelfde model. PIDPA biedt ook een alternatief aan waarbij in plaats van de intercommunalisering een contractuele samenwerking wordt aangegaan met de gemeente.

De heer Breda is ervan overtuigd dat het de algemene bekommernis is van alle drinkwatermaatschappijen om een kader te scheppen waarbinnen alle aanwezige knowhow en middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet. Hij heeft niet de indruk dat het de ambitie van de drinkwaterbedrijven is om zelf volledig nieuwe apparaten op te richten en zo nieuwe 'Aquafins' te creëren. Het Rio-Act model bijvoorbeeld, een samenwerking tussen Aquafin en VMW, laat toe op maat te werken. De gemeente bepaalt zelf voor welk deel ze assistentie wil en waarvoor niet. De VMW neemt daarin vooral de klantgerichte activiteiten zoals de rioolaansluiting, de aanrekening, de integrale waterfactuur, de eerste-

lijnstussenkomsten voor haar rekening. Vanuit de positie van een drinkwaterbedrijf is ze daarvoor ook goed geplaatst. Aquafin zorgt dan voor het meer zuiveringsgerichte deel aangezien het daartoe over meer gegevens kan beschikken. Er zijn volgens de heer Breda dus verschillende wegen om tot een efficiënte aanpak te komen en een globaal kader daarvoor te scheppen.

De heer *Jos Bex* wil graag weten of er naast de praktijk van het oppompen van grondwater en de mogelijke vermenging daarvan met het drinkwater, nog andere ongewenste alternatieven zijn.

Vervolgens vraagt hij aan de vertegenwoordiger van de koepel van de drinkwaterbedrijven hoever het staat met een eengemaakte waterprijs voor heel Vlaanderen en één uniforme manier van kosten doorberekenen aan de burger. Het gaat niet op dat de burger in de ene regio meer voor water betaalt dan in een andere, onafgezien van de kostenstructuur.

De heer Bex vraagt zich af of er echt een verband is tussen het fenomeen van het piekverbruik en de verhoogde waterfactuur, die nog maar twee jaar in voege is. Hij ziet de oorzaak eerder in de te kleine regenwaterputten.

De spreker heeft het over het regenwater dat niet voldoende is opgenomen in de analyse, wat een hypothese legt op het realiseren van de kaderrichtlijn. Volgens de heer Bex is de benadering van regenwater zoals opgenomen gewoon fout. Het lid oppert dat moet worden nagedacht over hoe regenwater veel meer kan worden ingeschakeld in het waterverbruik. 50 percent van het waterverbruik zou kunnen worden vervangen door regenwaterverbruik. Dat drinkwater wordt gebruikt om toiletten door te spoelen, is economisch niet rendabel en op termijn onhoudbaar. Mocht het hemelwater overal gebruikt worden zoals het kan, dan zou het nog geld opbrengen ook. Bovendien zou het de verdroging tegengaan en zouden de overstorten veel minder moeten werken. De waterzuiveringsinstallaties zouden beter functioneren omdat er veel minder regenwater met afvalwater vermengd zou toekomen. De heer Bex legt ook een berekening voor die in zijn gemeente is gemaakt van de kosten om bij iedereen individueel een voldoende grote regenwaterput te plaatsen die is aangesloten op wasmachine en toiletten, in plaats van de straten open te leggen om het afvoersysteem te ontdebelen. Dat zou veel goedkoper zijn. Ten slotte profiteert ook de klant van de lagere waterfactuur door het gebruik van regenwater. Het lid wil dan ook dat daarover wordt nagedacht en vraagt in het bijzonder aan de koepelvereniging om na te gaan hoe de gemeenten die werken op private terreinen zouden kunnen uitvoeren en met welke procedures dit gepaard zou gaan.

De heer *Bernard Breda* bevestigt dat de ongewenste alternatieven hoofdzakelijk de grondwaterwinningen betreffen en dat die de volksgezondheid kunnen bedreigen. Als het water te duur wordt, schakelt men over op andere bronnen, soms ook op oppervlaktewater. Die bronnen zijn mogelijk van mindere kwaliteit, maar gelden voor de consument als goedkopere alternatieven. Er is geen duidelijk zicht op, maar uit het vele werk van onder meer firma's die putten boren is het wel af te leiden. Ze opereren vooral in zanderige gebieden, waar het grondwater nog relatief eenvoudig aan te boren is. Het gaat gewoon om een vaststelling en een waarschuwing voor het beleid dat daarmee wel rekening moet worden gehouden.

Eén waterprijs is een ander verhaal stelt de heer Breda. Diverse drinkwaterbedrijven zijn gegroeid vanuit het gemeentelijke initiatief, intercommunales dus, maar de gemeente zelf beslist of ze het beheer daarvan doet met een eigen waterdienst of via de intercommunale. Het zijn de leden van de intercommunales, de gemeenten, die het initiatief zullen moeten nemen wil men naar één watermaatschappij evolutueren. Dat is de enige manier om ook één waterprijs te kunnen hanteren: de structuren meer integreren. De waterprijs is immers een logisch gevolg van de kostprijsstructuur in elke watermaatschappij afzonderlijk. De eengemaakte waterprijs is de uitdaging voor de gemeenten en hun intercommunales, besluit hij. Integratie van de structuren zou de kosten 'solidariseren' waardoor eenzelfde tarief kan gehanteerd worden.

Het hoge piekverbruik, waar het ook vandaan komt, is een probleem. Het aanleggen van grotere hemelwatervoorraden kan een oplossing betekenen als de droge periodes kunnen worden overbrugd door die voorraden aan te spreken. Dan zal het piekverbruik dalen. De vaststelling is echter dat het piekverbruik jaar na jaar toeneemt naargelang van de droge, warme periodes. Er is een probleem omdat een systeem van drinkwatervoorziening is uitgebouwd, dat uitgaat van een centrale winningsplaats en dan distributie via een leidingennet. Door het feit dat de houdbaarheid beperkt is, moet het worden afgespoeld na een bepaalde tijd. Kleinere buizen zouden voor een snellere doorstroming zorgen in functie van het verbruik. Ze laten echter niet toe het piekverbruik op te vangen. Daar zit men dus met een technisch probleem.

De drinkwatersector zelf is er voorstander van om zo veel mogelijk hemelwater te gebruiken. Het kan een oplossing zijn voor de piekverbruiken. Het investeringsritme dat de drinkwaterbedrijven moeten aanhouden om die dagen te overbruggen kan zo worden beperkt. SVW heeft al heel wat inspanningen geleverd om advies te verstrekken aan particulieren en installateurs over hoe een goed regenwatersysteem

of een gecombineerd systeem van regenwater en leidingwater technisch het best wordt uitgevoerd. Ze verspreiden typeplannen bij de installateurs en kijken soms na bij de vervanging van een watermeter, hoe een regenwaterinstallatie uitgevoerd is. Is het conform de wetgeving? De maatschappijen geven ter zake ook aanbevelingen.

De heer *Jos Bex* sluit zich aan bij een eerdere opmerking van de heer *Lachaert*. De drinkwatermaatschappijen moeten bezig zijn met het leveren van water en advies verstrekken in dat verband. Is het niet beter dat de watermaatschappijen niet massaal de fabrikanten van apparatuur ondersteunen maar wel de gemeenten? Moeten ze in de planningsprocessen niet opnemen hoe gemeenten bij openbare werken een betere afkoppeling en hergebruik van regenwater kunnen bewerkstelligen? Dat zou volgens de heer *Bex* een taak bij uitstek voor de drinkwaterbedrijven zijn.

De heer *Hugo Casaer* stelt dat precies de opmerkingen van de heer *Bex* belangrijk zijn voor het debat dat op gang moet komen. De gemeenten worden zich er langzamerhand van bewust en beginnen hun verantwoordelijkheid te nemen met het oog op 2015, wat de spreker zelf een onhaalbare datum vindt als de doelstelling daartegen integraal moet worden gehaald. Daarover kan een rustig debat worden gevoerd. De drinkwaterbedrijven hebben echter bij decreet een verplichting tot sanering meegekregen. Als de gemeenten niet het nodige doen, dan zouden ze op zijn minst een ‘décharge’ moeten ondertekenen ten aanzien van de drinkwatermaatschappijen. Gemeenten die wel eraan werken, worden geconfronteerd met de wijze waarop subsidies kunnen worden verkregen. De toezichthoudende instantie, ecologisch en economisch, bepaalt welke dossiers in aanmerking komen. De dossiers die een oplossing krijgen, bevinden zich daar waar een ontkoppeling verzekerd is. De andere dossiers geraken er moeilijker door. Met de ontkoppeling moet worden aangetoond welke invloed het heeft op de inwoners-equivalent ten voordele van de waterzuivering. Een van de vragen van het komende debat is volgens de heer *Casaer* dan ook hoe het subsidiebeleid zal verdergaan.

Wat de fabrikanten betreft: als men iedereen in het buitengebied halsoverkop gaat verplichten IBA's te plaatsen, dan zal blijken dat de knowhow onvoldoende is, stelt de heer *Casaer* bij een volgend punt. Er is niet voldoende concurrentie en er zijn te weinig firma's om zeker te zijn dat de gebruiker de beste prijs zal krijgen. De spreker beklemtoont dat hij niet tegen is, maar stelt dat men er nu niet klaar voor is. De IBA's lossen uiteindelijk maar 2 procent op van de problemen van niet-zuivering. De beheerders maar zeker de experts die de dagelijkse leiding van

de drinkwatermaatschappijen opnemen, zijn zich daarvan bewust. Het zijn elementen die volgens de heer *Casaer* deel moeten uitmaken van een rustig debat.

De heer *Jos Bex* ziet nog steeds een probleem voor de gemeenten als ze voor het alternatief zouden kiezen: er moeten werken gebeuren op privé-eigendom van inwoners. Hoe maakt men dat afdwingbaar? Dat debat moet niet uitgesteld worden, stelt het lid, want de gemeenten zoeken nu volop naar oplossingen. De heer *Bex* vraagt de gemeenten daarbij te helpen en advies te geven.

Het lid stelt verder dat een formule van publiek-private samenwerking ook mogelijkheden biedt om voor bijvoorbeeld 20 jaar de installatie en het onderhoud van de IBA's uit te besteden. De drinkwatermaatschappijen kunnen de gemeenten daarbij helpen, bijvoorbeeld door voorbeelden aan te reiken.

De heer *Hugo Casaer* zegt dat deze denkoefening nu wordt gemaakt. Het gaat erom een formule te vinden waarbij onderhoud kan worden verzekerd en daarover akkoorden kunnen worden gesloten. Voor het onderhoud van grote holle wegen bijvoorbeeld worden op gemeentelijk niveau ook dergelijke overeenkomsten getekend om op gronden te werken, bomen te onderhouden enzovoort. Als dat juridisch netjes afgebakend is, kan de gemeente of in haar plaats het drinkwaterbedrijf optreden. De spreker onderschrijft ten volle de mening van de heer *Bex* dat er voor de IBA's toezicht moet zijn opdat het geen zinloze investering zou worden. Hij stelt echter dat het niet aan hem is om het subsidiebeleid aan de kaak te stellen.

De heer *Patrick Lachaert* vindt dit een correcte benadering en onderschrijft ook de stelling van SVW dat de burger die op riolering aansluit en de burger die een IBA plaatst gelijk moeten worden behandeld.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* komt terug op de waterfactuur. Sinds de hervorming van de drinkwatersector einde 2005, is er nog steeds geen duidelijke factuur. Het lid vraagt ook meer uitleg bij de stelling van SVW dat “hemelwater quasi niet is opgenomen in de scope van de hervormingen maar wel een hypothec kan leggen op de performantie en de doelstelling van de kaderrichtlijn”. Voorts vindt zij het alvast positief dat er een lager waterverbruik blijkt. Het is volgens haar aan de watersector om een technische oplossing te vinden voor het piekverbruik.

De 5000 euro extra kost voor een IBA ten overstaan van een aansluiting op de riolering, is voor mevrouw *Van den Eynde* ontzettend veel. Hoe moet dit gefinancierd worden? Heel wat gemeenten hebben de zoneringsplannen al afgerond en zodra de goedkeu-

ring van de gemeenteraad er is, kan met de plaatsing worden begonnen. De mensen in afgelegen zones maken zich zorgen en weten niet waar ze aan toe zijn en wat ze moeten doen. Deels is er een taak voor de gemeenten, maar zeker ook voor de overheid. Het lid merkt op dat de individuele zuivering maar 2 percent van de niet-zuivering zou oplossen volgens de heer Casaer, dat blijkt althans uit een analyse van 46 gemeenten. Daartegen afgewogen is de kost wel zeer hoog. Het lid ziet dan meer heil in het pleidooi van de heer Bex voor meer regenwaterputten.

De heer *Patrick Lachaert* is het niet eens met de redenering van mevrouw Van den Eynde. Er is ten eerste het probleem van de zonevreemdheid in de waterzuivering. Ten tweede is er het scheiden van afvalwater en hemelwater. Het hemelwater mag niet terechtkomen in de IBA. Die is enkel bestemd voor het afvalwater uit het huishouden, en dat is een vrij beperkte hoeveelheid op jaarbasis. Op milieubeurzen kan men nagaan wat de kostprijs is van een IBA.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* wil enkel benadrukken dat een investering optimaal moet lonen. Het lid wijst erop dat de burger de waterfactuur intussen heeft zien verdubbelen en vreest dat nog hogere kosten voor velen niet meer haalbaar zullen zijn.

De heer *Patrick Lachaert* stelt dat de inspanningen die nu in enkele jaren zouden moeten gebeuren historisch gezien al veel eerder hadden moeten gebeuren. De kost per gemeente werd enkele jaren geleden becijferd op een miljard Belgische frank. Het is volgens het lid onmogelijk dit op enkele jaren tijd in te halen. Die kost moet gespreid worden over een langere periode.

De heer *Hugo Casaer* beklemtoont dat het niet de drinkwatersector is die heeft vastgelegd waar de IBA's moeten komen. Het hele proces van de zoneringsplannen vroeg om nauwgezette opvolging en het vele studiewerk heeft gemeentelijke mandatarissen een knowhow bijgebracht die vroeger aan ingenieurs was voorbehouden. Er heeft zich een bewustwordingsproces voltrokken en dat vindt de spreker positief in het licht van de te bereiken doelstellingen. Hij deelt in elk geval de bekommernis van de commissieleden.

Met betrekking tot de waterfactuur lopen er harmonisering, stelt de heer Casaer. Daar was al sprake van in de vorige legislatuur toen mevrouw Dua nog minister van Leefmilieu was. In Vlaams-Brabant was er vroeger in heel wat gemeenten één factuur voor gas, elektriciteit en water. De vrijmaking van de energiemarkt gooide dit overhoop en het was noodzakelijk om een heel nieuw programma voor de facturen uit te werken. De vermeldingen op de wa-

terfactuur hebben ook te maken met de btw-geschiedenis, met name de vraag of 6 of 21 percent btw moet worden betaald. De eenheidsfactuur is er echter wel, zij het met enige kinderziekten en nuancesmogelijkheden. Er is geen reden voor defaitisme wat dat betreft, besluit de heer Casaer.

De heer *Bernard Breda* geeft toe dat niet elk drinkwaterbedrijf zijn factuur op dezelfde manier opstelt. Hij oppert dat de meest adequate en transparante werkwijze zou zijn dat de factuur duidelijk zou vermelden wat het drinkwater kost, hoeveel de gemeentelijke bijdrage is en wat de bovengemeentelijke saneringsbijdrage inhoudt. Sommige drinkwaterbedrijven doen dat, een aantal anderen werkt met een globale prijs en kortingen. Dat is een stuk complexer, maar wel te verklaren. In 2005 was er geen duidelijkheid over de btw omdat op drinkwater 6 percent werd toegepast en op de zuivering van afvalwater 21 percent. Door de saneringsbijdrage te integreren in de drinkwaterprijs, kon de btw-voet voor de burger teruggebracht worden op 6 percent. Dat was ook de bedoeling van die operatie. De vrees leefde echter dat een aparte vermelding op de factuur, de btw-administratie zou kunnen aansporen om het onderscheid tussen 6 en 21 percent alsnog te maken. Daarom was de oorspronkelijke idee één prijs te hanteren en met kortingen te werken, wat minder duidelijk is. Intussen is de btw-ruling er gekomen en kan zonder problemen elk element apart worden opgenomen. Er is echter tijd nodig om de situatie te keren eenmaal voor een bepaalde facturatiemethode is gekozen en daarvoor een programma is geschreven.

Met betrekking tot het hemelwater is de boodschap eigenlijk dat water, van welke oorsprong ook, eenmaal dat het gebruikt is in de riolering terechtkomt, dus in het afvalwatersysteem. Hemelwater dat niet in een regenwaterput terecht komt, maar wel in het afvoersysteem en de waterzuivering, veroorzaakt een grote kost en belast de infrastructuur van Aquafin. Duitsland kent zo naast de bijdrage op de levering van water, ook een bijdrage op basis van verharde oppervlakte. Voor elk perceel wordt de dakoppervlakte gemeten en dat vormt dan de basis van de heffing als kan worden vastgesteld dat dat hemelwater ook in de riolering terechtkomt. Als het afgekopeld is, of het wordt geïnfiltreerd of het wordt opgevangen in een regenput, dan wordt men daarvan vrijgesteld. Als men dus over de kostentoerekening wil spreken, dan zal Vlaanderen daarmee rekening moeten houden.

De heer *Hugo Casaer* voegt daar nog aan toe dat het dilemma is dat hoe beter er wordt gewerkt om minder water te verkwisten, hoe minder heffingen er via de bovengemeentelijke bijdrage worden geïnd om

subsidies uit te keren. Dat is een dilemma, want het wordt beter voor de gezinnen en voor het milieu, maar er komt minder geld binnen voor de VMM.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* meent dat heel wat mensen best de inspanning willen doen om het hemelwater af te koppelen, maar dat er dan wel een meter moet komen aan de riolering om de vuilvracht te meten. Belasten op verharde oppervlakte ziet ze niet zitten als aanmoediging om aan afkoppeling te doen.

De heer *Patrick Lachaert* wijst erop dat Vlaanderen nog in de ontkoppelingsfase zit en dat er nog een lange weg te gaan is voor het aan het bemeteren van de riolering toekomt.

De heer *Rudi Daems* gaat verder in op het prijsbeleid. De prijs van water is met factor 2 tot 3 verhoogd, maar het lid wil weten hoe de doorrekening eigenlijk gebeurt. Er is een bijdrage van het Vlaamse Gewest, een stuk wordt doorgerekend aan de burger en een groot deel komt nog steeds uit de algemene middelen van de gemeenten. Waar gebeurt de doorrekening en wie neemt de verhoging in welke mate voor zijn rekening?

Er is de vooropgestelde nood aan verbetering van de instrumenten voor betere aansturing op het vlak van hemelwater. De heer Daems steunt de stelling dat verbruik als enige parameter niet volstaat. Waarom worden de voorbeelden die bestaan inzake verharde oppervlakken niet gevolgd en wordt er niet geëxperimenteerd met bijkomende parameters? Denkt SVW nog aan andere parameters dan de verharde oppervlakken?

Ook de opmerking over de optimalisering van de prijs vond het lid goed, al was het verhaal niet volledig. De heer Daems verwijst in dit verband naar de contracten die tussen Aquafin en bedrijven worden afgesloten voor lozing op riool en die bovendien fiscaal in rekening kunnen worden gebracht. Wat suggereert de spreker als hij het heeft over optimalisering van de doorrekening?

Uit een hoorzitting van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Mineraad) is de heer Daems de aansluitingsgraad van particulieren op de riolering bijgebleven. Bijna iedereen erkende dat als een probleem en sommige gemeenten hebben aan creatieve oplossingen en reglementen gewerkt, maar het lid vraagt zich af of het niet nodig is daarin meer dwingend op te treden ten aanzien van gemeenten die niets doen. Hij acht de suggestie van de heer Bex

nuttig maar in dichtbebouwde gebieden niet zo evident.

De heer Daems meent te weten dat her en der, wanneer openbare werken gebeuren en de weg wordt opengelegd of oude riolering wordt vervangen, nog steeds wordt geopteerd voor één buis in plaats van een gescheiden rioleringsstelsel. Dat kan volgens het lid wettelijk zelfs niet. Wat is het standpunt van SVW? Het lid vindt dat er naar een volledig gescheiden systeem moet gestreefd worden, ongeacht of het water voorlopig toch nog samenkomt op het einde van de rit.

De heer *Patrick Lachaert* merkt op dat de drinkwatermaatschappijen daar niet over beslissen.

De heer *Rudi Daems* vindt het verder niet aanvaardbaar dat er nog altijd een significant verschil is in de berekening van de waterprijs naargelang van de regio waar men woont, ongeacht de mogelijke verklaringen. Het lid vraagt daarom ook om een benchmark over de prijsvorming, mocht men daar al niet mee bezig zijn.

Over de pesticiden, al is het productbeleid een federale aangelegenheid, ziet de heer Daems geregeld in het Staatsblad ministeriële besluiten opduiken die afwijkingen op de normen verlenen aan bepaalde drinkwaterbedrijven. Het gaat soms om afwijkingen die jaar na jaar worden doorgetrokken. Is dat vanuit gezondheidsoogpunt op termijn geen probleem? Hoe zit het met de kwaliteitsgarantie voor het water?

De heer *Hugo Casaer* wil eerst benadrukken dat het niet altijd de drinkwaterbedrijven zijn die rioleringen leggen, en dat dit afhangt van de overeenkomsten die met de gemeenten zijn gesloten. Rioleringswerken en wat daarboven ligt, de wegenwerken of de bovenbouw, de zogenaamde dienstverlening, komen in aanmerking in het subsidiedossier en kunnen worden besproken met de economische toezichthouder. De heer Casaer heeft een berekening laten maken, met het oog op de strategische meerjarenplannen in uitvoering van het Gemeentedecreet, en is tot de vaststelling gekomen dat de werken die in uitvoering zijn of gepland zijn voor zijn gemeente tot 2010 zullen duren. De kost die dit meebrengt voor de vooropgestelde termijn, plus een zekere verlenging, zal voor de 23.000 inwoners van zijn gemeente 764.000 euro belopen voor de dienstverlening. Als de nevenwerken daarbij worden opgeteld, dan bedraagt dat 1,5 miljoen euro in het meerjarenplan. Als die doorberekening naar het Vlaamse Gewest wordt geëxtrapoleerd en men bedenkt dat er gemeenten zijn die nog steeds niets hebben ondernomen, dan verwacht de heer Casaer drama's.

SVW kan adviserend optreden inzake de waterprijs. Er kan geopteerd worden voor water uit het kanaal, of uit eigen waterwinningen of men kan winningen overnemen als ze blijvend worden goedgekeurd en conform de regels zijn. Sommigen willen afstappen van het dure water uit Wallonië. Er gaat echter vijf jaar over om een vergunning te krijgen om buizen te leggen die van het ene punt naar het andere gaan. De manier om water te vinden is niet eenvoudig, stelt de spreker: op sommige plaatsen is het duur en technisch moeilijk, op andere niet en dan rijst de vraag of er een solidariteitsbeleid moet gelden. Water is in Wallonië een goudmijn aan het worden. Als men daarvan wil afstappen, moeten er nieuwe ondergrondse buizenstelsels worden aangelegd om bijvoorbeeld water vanuit kanalen naar de zuivering te brengen. Er komt dus bij een solidarisering meer kijken dan men denkt.

De aangerekende kostprijs, die de drinkwaterbedrijven voorafgaand aan de federale overheid moeten voorleggen om na te gaan of de Prijzencommissie aanpassingen nodig of mogelijk acht, is nooit wat het echt kost. Bepaalde elementen van winning in Wallonië worden bijvoorbeeld te duur bevonden, en dan krijgt men de gevraagde aanpassing niet. Er komt een moment waarop de niet-toegekende verhogingen op de waterprijs ook een probleem zullen vormen. De heer Casaer vindt het nodig dit te signaleren.

De heer *Bernard Breda* vervolgt dat de waterprijs is samengesteld uit waterproductie, aankoop van water, maar dat ook vaak uit het oog wordt verloren dat het verbruikspatroon van de abonnees daarin ook een rol speelt. Van West-Vlaanderen naar Limburg neemt het gemiddeld verbruik geleidelijk toe. Dat vermindert maar was tot voor enkele jaren bijna 50 percent. De kostprijs wordt hoofdzakelijk bepaald door het aantal abonnees en niet zozeer door het aantal kubieke meters. Afgezien van de kostprijsverschillen van waterproductie en watertoevoer, is het product van de kubiekemeterprijs maal het aantal kubieke meter per aansluiting op het vlak van distributie voor iedereen quasi hetzelfde. Als het gemiddelde verbruik veel hoger ligt, kan de kubiekemeterprijs lager liggen. Dat kan geëgaliseerd worden, maar het is dan de verantwoordelijkheid van de gemeenten om via hun maatschappijen naar meer uniformiteit te streven, stelt de heer Breda.

De heer *Patrick Lachaert* vindt dat een te gemakkelijke boodschap. Als vertegenwoordigers van de gemeenteraad naar de algemene vergadering of de raad van bestuur van een intercommunale gaan, dan volgen ze doorgaans gewoon de initiatieven die de specialisten van de intercommunale voorstellen. Het initiatief zou dus van daaruit moeten komen. Factoren die een rol spelen zijn onmiskenbaar het feit dat iedereen graag baas in eigen huis is en de remunera-

tie verbonden aan mandaten. In een overgangsperiode zou men die laatste nog kunnen laten voor wat ze is. Het verhaal van de uniforme waterprijs keert al jaren terug en nog is de uniformiteit niet gerealiseerd.

De heer *Jan Peumans* neemt het voorbeeld van de VMW en stelt dat als de vergelijking wordt gemaakt tussen de diverse entiteiten, de winst die in Limburg wordt gemaakt, dient om de gaten bij de andere drie provincies te vullen in de boeken van de VMW. In Limburg wordt grondwater gewonnen en zo maakt Limburg de solidariteitsproef voor de rest van Vlaanderen. Die realiteit heeft altijd bestaan, terwijl de aangesloten Limburgers in verhouding altijd dezelfde prijs hebben betaald als andere VMW-aangesloten.

De heer *Bernard Breda* antwoordt dat de realiteit enigszin anders is. De waterprijs ligt in Limburg lager dan in West-Vlaanderen. De prijzen liggen weliswaar dicht bij elkaar dan economisch zou moeten, maar er wordt door de commissie precies gepleit voor een eenvormige waterprijs. In de gebieden waar de prijs het laagst is of nog lager kan, wordt de solidariteit dan echter meteen in vraag gesteld. Juist die solidariteit moet met een uniforme prijs volop kunnen spelen. Zelfs binnen de VMW komt men niet tot één prijs wegens de regionale verschillen en omwille van die gevoeligheden. De prijzen voor het drinkwatergedeelte kunnen bovendien pas worden toegepast mits goedkeuring van de federale minister bevoegd voor Economische Zaken. De Prijzencommissie geeft daarover advies en streeft er al jaren naar deze zo dicht mogelijk bij elkaar te laten aanleunen. De Vlaamse waterbedrijven moeten vaststellen dat ze – telkens ze tarievendossiers indienen die in de richting van een differentiatie gaan, bijvoorbeeld de vraag om in Limburg de prijs niet te indexeren en in West-Vlaanderen iets te laten stijgen – precies het omgekeerde advies krijgen om toch maar een zo eenvormig mogelijke prijs te bereiken.

De heer *Hugo Casaer* voegt eraan toe dat de drie weken die aan het decreet van december 2004 zijn voorafgegaan, met het debat over het al dan niet op de markt brengen van de aandelen van de VMW en de verdeling tussen de grote groepen, een moeilijke periode waren. Het verschil in prijs heeft ook meegespeeld. Er zijn openbare verklaringen gedaan door burgemeesters en het ging uiteindelijk niet door. Op veertien dagen tijd is er dan een drastische wending gekomen in de eindredactie van het ontwerp van decreet. Het probleem is politiek in elk geval goed gekend en de structuur van de VMW is niet dezelfde als van een intercommunale. Er is een ander vorm van besluitvorming en de VMW heeft eerder iets

weg van een Vlaamse parastatale. Er is nog veel werk voor de boeg om alles te realiseren.

De heer *Bernard Breda* stelt dat ook het verhaal van de pesticiden en de toegestane afwijkingen genuanceerd moet worden bekeken. Het gaat voornamelijk om herbiciden. Vroeger werd Atrazine gebruikt en sporen daarvan werden teruggevonden in oppervlaktewater en grondwater en het was vrij schadelijk. Het is intussen verboden en vervangen. De alternatieven zijn een stuk minder giftig en minder schadelijk voor de volksgezondheid. Ze zijn wel iets beter wateroplosbaar en komen dus gemakkelijker in het aquatische milieu terecht.

Wat op dit ogenblik het meest wordt gevonden, is BAM, stelt de heer Breda. Dat is een metaboliet, een afbraakproduct van het herbicide dichlorobenyl. Het is zo ontwikkeld dat het snel biologisch afbreekbaar is om minder schadelijk te zijn voor het milieu. De Wereld Gezondheidsorganisatie (WGO) beaamt dat het gezondheidsrisico quasi nihil is. De Europese richtlijn zegt echter dat pesticiden én hun metabolieten niet in een hogere concentratie dan 0,1 microgram per liter mogen voorkomen. Er wordt daarin geen onderscheid gemaakt maar er is wel sprake van 'relevante metabolieten'. In de Vlaamse wetgeving is de term 'relevante' weggelaten en dat zorgt voor de strengste wetgeving ter zake. De heer Breda geeft toe dat dit op zich een goede zaak is. De drinkwatermaatschappijen stellen dat ook niet in vraag. In bepaalde gevallen beschikt men echter nog niet over de nodige zuiveringsinstallaties om dat product in zeer kleine concentraties te verwijderen. Dat is onder meer zo in Vlaams-Brabant. Er is een planning van drie jaar om de nodige infrastructuur te installeren om die zuiveringsgraad te bereiken. De afwijking is aangevraagd om met de wetgeving in orde te zijn gedurende die periode, wel wetende dat de WGO hogere concentraties aanvaardt en er dus geen risico's zijn voor de volksgezondheid.

De optimalisering van de bijdrage ten aanzien van bedrijven behelst vooral een verdere automatisering van de gegevensuitwisseling vanuit VMM naar de drinkwaterbedrijven om sneller en accurater te kunnen werken. Ook de fiscale optimalisering is van wezenlijk belang voor de bedrijven, stelt de spreker. Er komt immers nog altijd een naheffing van VMM. De betaalde bijdrage op de integrale waterfactuur is als het ware een voorschot op de heffing. De bijdrage is wel fiscaal aftrekbaar, maar de heffing niet. Het is essentieel dat de heffing quasi nihil is om een optimalisatie te bereiken.

De heer *Hugo Casaer* antwoordt verder op de vraag

van de heer Daems over de aansluitingsgraad dat hij zal laten nagaan of daarover cijfers bekend zijn. De aansluitingsgraad verschilt allicht van gemeente tot gemeente, naargelang van de verplichtingen die worden opgelegd. Dat geldt ook voor de gescheiden aansluiting van afvoerbuizen, die bij gemeentelijke verordening of provinciaal worden opgelegd.

De heer *Patrick Lachaert* bevestigt dat dit per gemeente verschilt. Voor heel Vlaanderen zou het over een aansluitingsgraad van 50 percent gaan. Hij voegt eraan toe dat met de reeds gedane investeringen, dus met de riolering die al in de grond zit maar nog niet is aangesloten op de moerriolen en collectoren, men volgens Aquafin vrij snel tot op een aansluitingsgraad van 75 percent zou kunnen komen.

De heer *Hugo Casaer* verwijst naar de vraag of de ontkoppeling niet altijd verplicht is en waarom ze in bepaalde gevallen niet wordt uitgevoerd. De spreker verklaart dat er dossiers zijn waarin de toezichthouder vaststelt dat het resultaat van de ontkoppeling voor de voeding van het zuiveringsstation zo minium is, dat kan worden beslist om één buis te laten liggen en de middelen prioritair in andere ontkoppelingswerken te investeren. Een hele lange straat in een buitengebied met maar twee woningen is daarvan een voorbeeld.

De heer *Rudi Daems* zegt voorbeelden te hebben van dergelijke beslissingen in het centrum van een stad.

De heer *Patrick Lachaert* werpt op dat die beslissing dan niet aan de drinkwatermaatschappijen is, maar aan de VMM.

Mevrouw *Joke Schauvliege* heeft bij de uitleg over de kwaliteit van het drinkwater informatie gemist over de toestand van de leidingen. Vele leidingen zijn nog van heel slechte kwaliteit en zo komt soms lood in het drinkwater terecht. Is er een programma opgesteld om die loodhoudende leidingen te vervangen?

De heer *Bernard Breda* antwoordt dat het dan enkel over aansluitingen van gebouwen gaat, meestal aansluitingen die dateren van voor of kort na Wereldoorlog II. Op het openbare domein werd er nooit lood gebruikt. Er zijn inderdaad nog loden aansluitingen, en die moeten vervangen zijn voor 2014, bij impliciete Europese verplichting. Het wordt niet de facto opgelegd, maar de loodnorm is zo laag dat het niet anders kan. De VMW bijvoorbeeld richt zich op 2012 om de volledige vervanging te realiseren. Alle drinkwatermaatschappijen zijn daarmee bezig en hebben zelfs een boekhoudkundige voorziening daarvoor aangelegd, zodat het de komende jaren niet zal meespelen in de kostprijs.

De heer *Erik Matthijs* verwijst naar de cijfers die de heer Breda heeft genoemd over de kostprijs van de plaatsing van een IBA en een aansluiting op de riolering. Wat bedoelt de spreker met het jaarlijkse bedrag van 250 euro dat kan worden aangerekend en is dat identiek voor een IBA en een aansluiting?

De heer *Bernard Breda* stelt dat het ruwe cijfers zijn maar meent dat de redenering in grote lijnen klopt. De kostprijs van IBA wordt geraamd op 6000 euro. In de meeste gemeenten kost een aansluiting op de riolering ongeveer 1000 euro. Er is dus een verschil van 5000 euro dat op een of andere manier moet worden gefinancierd. Het genoemde bedrag van 250 euro is wat gemiddeld kan worden aangerekend aan de burger via de bovengemeentelijke en gemeentelijke saneringsbijdrage. Die zou dan ook worden betaald door de gebruiker van de IBA, maar kan niet worden gebruikt om de ontbrekende financiering in te vullen. Het bedrag van 250 euro correspondeert immers ongeveer met wat nodig is voor jaarlijkse controle en onderhoud van de IBA.

Mevrouw *Tinne Rombouts* vraagt wat de SVW concreet gaat doen om de sector transparanter te maken. De SERV heeft in een vorige hoorzitting over het kostenterugwinningsbeginsel immers aangegeven dat de hele watersector bijzonder ondoorzichtig is.

Voorts wil het lid de aandacht vestigen op het landelijke gebied. Er wordt momenteel veel over IBA's gepraat en de idee leeft al langer om aanleg, beheer en onderhoud onder te brengen bij gemeenten, intercommunales of watermaatschappijen. De eerste stappen daartoe zullen in het programmadecreet bij de begroting 2008 worden gezet. Hoe kijkt de watersector zelf aan tegen de financiering en subsidiëring van IBA's en de herschikking daarvan?

Ten slotte wil het lid graag van de sprekers weten hoe ze tegenover de aanleg van drukriolering staan. Daarover is nog niets gezegd, merkt mevrouw Rombouts op, terwijl het in het landelijke gebied wel een denkspoor is. Als drukriolen als rioleringsstelsel worden aanzien, dan riskeren ze volgens het lid wel naar de achtergrond te worden verschoven, aangezien het om een kleine vuilvracht gaat.

De heer *Bernard Breda* meent dat de vraag van de SERV naar transparantie van de hele waterketen vooral ging over de riolering en de waterzuivering. Wat zijn de kosten en hoeveel komt er van de overheid? Voor drinkwater zijn er geen tussenkomsten van de overheid meer, stelt de spreker. De vraag luidde vooral wat de gemeenten uit de algemene middelen nog in rioleringen steken.

De spreker geeft mevrouw Rombouts gelijk dat ze de drukriolering aankaart. De zoneringsplanning is

geïnspireerd op het standpunt dat wie in het buitengebied woont op eigen kosten een IBA moet installeren. Hoe groter dat buitengebied, hoe minder financiële consequenties voor de overheden. De bepalingen die nu in het programmadecreet staan, schakelen de IBA's echter in het globale saneringsbeleid in. De burger zal qua kosten dus op dezelfde manier worden benaderd. Als men dat kan gelijkschakelen, zal dat volgens de spreker invloed hebben op de afbakening van de zoneringsplannen, die allicht zullen moeten worden aangepast. Het zal goedkoper worden, en zeker een grotere flexibiliteit in exploitatie en toezicht garanderen, als in plaats van een aantal IBA's een kleine waterzuiveringsinstallatie of een drukriolering kan worden aangelegd. De heer Breda ziet daarin een direct gevolg van het feit dat de IBA's in het globale saneringsbeleid worden opgenomen.

De heer *Patrick Lachaert* voegt eraan toe dat de overweging bij de zoneringsplannen tussen gele en groene zones ging. Het uitgangspunt moest de hydronautische en hydrologische situatie zijn. Als er een appreciatie mogelijk was, heeft elke gemeente volgens het lid getracht zo weinig mogelijk IBA's en zo veel mogelijk alternatieven in te bouwen.

Mevrouw *Tinne Rombouts* begrijpt wel dat het als één geheel wordt aanzien, maar als men denkt vanuit het perspectief dat eerst de grootste vuilvracht moet worden ondersteund, zal bij de verdeling van de subsidies het buitengebied nog altijd op de achterbank blijven zitten, vreest ze.

Het lid denkt dat het punt van de SERV inzake transparantie en vereenvoudiging breder kan worden gezien en ook toepasselijk is op de waterfactuur en voor bedrijven. Ze wil weten in welke zin de sprekers nog mogelijkheden zien om vereenvoudigingen aan te brengen.

De heer *Hugo Casaer* herhaalt dat in 2012 het verhaal van de individuele zuivering ongeveer klaar moet zijn. Met de toezichthoudende overheid moet worden onderzocht waar prioritair aan moet worden gewerkt. Eerst moeten de grote werken achter de rug zijn en waar Aquafin bovengemeentelijk komt, moet zo veel als mogelijk worden aangesloten op gemeentelijke werken. De spreker refereert aan de cijfers die hij eerder aanhaalde over de kost op lange termijn en stelt dat niemand weet hoeveel subsidies er in Vlaanderen beschikbaar zullen blijven op lange termijn voor de sector. Gerekend op de huidige massa en het ritme, en in de wetenschap dat er grote verschillen zijn tussen de gemeenten onderling qua percentage, dan is het niet moeilijk te berekenen dat de gemiddelde subsidiëring op zowat 40 percent ligt. Sommige gemeenten moeten quasi van nul beginnen. Globaal zou voor de bovenbouw en de dienst-

verlening slechts 20 percent uit de Vlaamse begroting komen. Er worden studies gemaakt om na te gaan hoe de subsidiëring in die zin kan worden aangepast dat de gemeente die vroeg is begonnen niet wordt afgestraft. De heer Casaer gaat ervan uit dat men zo minstens tot 40 percent moet komen.

De heer *Patrick Lachaert* vindt de hamvraag hoe men een gelijke behandeling kan garanderen voor iemand die een IBA zal plaatsen, iemand die deelneemt aan een KWZI, iemand die om aan te sluiten zijn oprit moet opengooien, omdat de buis achteraan zit en nu vooraan moet, of iemand die een deel van zijn woning moet openbreken om een gescheiden stelsel te realiseren. De voorzitter vindt dat de commissie daarvoor een richting moet aangeven omdat het niet kan dat elke gemeente dit op zijn eigen manier doet. Het is politiek echter een enorm moeilijke discussie.

Mevrouw *Tinne Rombouts* begrijpt dat er onderzoek naar gebeurt door de watermaatschappijen en ze wacht dus op een visie.

De heer *Bart Martens* hoort een pleidooi om de IBA-plicht mee te nemen in de saneringsopdracht van de drinkwatermaatschappijen en ze dus in de rioleringsopdracht te integreren. Daaruit zou kunnen blijken dat in bepaalde delen van het buitengebied een clustering van huizen met aansluiting op één IBA of KWZI kostenefficiënter kan zijn dan individuele installaties. Is het de gemeente die deze opdracht zou moeten krijgen via de uitvoeringsplannen die moeten volgen op de zoneringsplannen of moet dat aan de drinkwaterintercommunales worden toevertrouwd in het kader van de openbaredienstverplichtingen waarvoor enkele jaren geleden een kapstok is gecreëerd via een amendement op het programmadecreet? De Vlaamse Regering kan dus perfect daartoe een uitvoeringsbesluit maken. Hoe zien de sprekers de collectivisatie van de IBA-plicht? Zelf is het lid overtuigd van de voordelen van het collectief uitbouwen van de IBA's met het oog op kostenefficiëntie en voor een betere prijs-kwaliteitsverhouding ervan door het collectief aankopen. Bovendien is er btw-recuperatie mogelijk, wat niet zo is als dat via individuele gezinnen gebeurt. Gelijkberechtiging in de bijdrage van de gezinnen is mogelijk, ongeacht waarop ze zijn aangesloten.

De heer Martens voelt aan dat niet iedereen het erover eens is dat alle gezinnen die niet op het collectieve rioleringsstelsel kunnen worden aangesloten, wel verplicht moeten worden om een IBA te plaatsen om aan de Europese doelstellingen in de kaderrichtlijn Water te voldoen. Tegen 2015 moet een goede ecologische toestand van het water worden bereikt, maar het lid leest dat niet als zou elk gezin tegen die deadline een individuele afvalwaterbehan-

delingsinstallatie moeten bezitten. In welke mate geldt die verplichting tegen 2015?

Een van de andere problemen die de heer Martens ook ziet, is het feit dat niet alle gezinnen aansluiten op een rioleringsnetwerk, ongeacht de vele investeringen die daarin zijn gebeurd. Hoe kunnen de gezinnen geresponsabiliseerd worden om al die investeringen ook te doen renderen? Wat is de rol van de drinkwaterintercommunale daarin? Kan er bij de jaarlijkse meteropneming een controle gebeuren?

Ook een gescheiden rioleringsstelsel kan pas renderen als de gezinnen op termijn hun afvalwater en het hemelwater scheiden en afkoppelen op privédoain, stelt de heer Martens. Zijn er voorbeelden van drinkwaterintercommunales of rioleringsbedrijven die daarvoor een subsidie of een premie aan gezinnen toekennen? Zijn de sprekers voorstander van een veralgemening van een dergelijke subsidie of premie op het niveau van het Vlaamse Gewest?

De openbaredienstverplichtingen maken het mogelijk dat de drinkwaterintercommunales kunnen worden verplicht om acties op het getouw te zetten inzake waterbesparing. Misschien is het kostenefficiënter om een waterbesparingsdoelstelling te doen halen dan extra water te kopen of bijkomende productie te realiseren, stelt de heer Martens. Hij acht het mogelijk efficiënter de toekomstige vraag te drukken via investeringen in waterbesparende maatregelen of ondersteuning van investeringen ter zake. Hij denkt daarbij aan premies voor spaardouchekoppen. In welke mate zijn de drinkwatermaatschappijen daar klaar voor en zijn ze ertoe bereid?

De saneringsplicht ligt intussen bij de drinkwaterintercommunales. De gemeentebesturen zien echter door het bos de bomen niet meer, stelt het lid. Er komen aanbiedingen van alle kanten: Infrac, Riant, Aquafin enzovoort. Is er al een soort van benchmarking gebeurd die de verschillende partners afweegt tegen een soort van maatstaf? Werden de aanbiedingen al vergeleken? Kan het juridisch wel dat Aquafin daarin meespeelt? Aquafin kreeg bij oprichting een duidelijke statutaire opdracht die niets te maken heeft met het gemeentelijke rioolbeheer. De heer Martens stelt zich dezelfde vraag ook bij het feit dat Aquafin met AWW Riant heeft opgericht zonder de wetgeving op de overheidsopdrachten te respecteren: hoe correct is dat allemaal verlopen? Hebben de sprekers zicht op het verspreide aanbod en de pro's en contra's van de aanbieders?

De heer Martens komt nog even terug op de transparantie van de sector en het feit dat de sprekers ervan uitgaan dat de vraag van de SERV enkel sloeg op het rioolbeheer en niet in de eerste plaats op de drinkwatersector. Het lid refereert echter aan een recente

Nederlandse studie over de economische prestatie van de drinkwatersector in Vlaanderen vergeleken met andere landen. Daaruit bleek volgens het lid dat deze te wensen overliet. Wat is de reactie daarop van de sprekers? Presteert onze drinkwatersector echt ondermaats en wat is daarvan de oorzaak?

De heer *Hugo Casaer* bevestigt dat erover wordt nagedacht hoe het probleem van de IBA's kan worden opgelost. Er is al briefwisseling vertrokken naar vennoten van bepaalde intercommunales om na te gaan of ze het ermee eens zouden zijn dat de gemeentelijke bijdrage kan worden geïnd als een soort solidariteitsbijdrage. Er is daarnaast een juridische oplossing nodig waarnaar de heer Bex verwees, een soort van opstalrecht, dat toelaat dat de intercommunales op private terreinen mogen werken. De grote zorg die leeft is dat privé-investeringen in IBA's niet altijd even goed zullen worden gecontroleerd en onderhouden, stelt de heer Casaer. Het is voor het leefmilieu een ramp indien dit niet zou gebeuren. De spreker stelt dat eventuele gegroepeerde acties aanleiding kunnen geven tot initiatieven van de overheid en dan kan de marktbevraging over gezamenlijke aankoop en onderhoud zijn weg vinden. Ook de gemeenten worden door de sector benaderd om na te gaan hoe ze hiertegenover staan.

De spreker bevestigt dat de Europese doelstelling nergens zegt dat er 100 percent zuivering moet zijn in 2015. Er is wel sprake van een kwaliteitsniveau op die termijn. Daar is allicht nog interpretatie mogelijk, stelt hij. Als de drinkwatermaatschappijen en de gemeenten hun werk niet doen, dan is het niet ondenkbaar dat de Vlaamse Regering mogelijke sancties – na een evaluatie in 2015 – doorschuift naar de onwillige lokale besturen. De heer Casaer acht het nodig om, in goed overleg en met het doel de investeringen zinnig te spreiden over het hele grondgebied, na te gaan welk norm met zekerheid moet worden gehaald om een bevredigende oplossing te vinden voor de kwaliteit van het water in heel Vlaanderen. Dat kan dan een verhouding zijn van 92 percent in 2015, 95 in 2021 en 98 in 2028 of nog een andere verhouding, maar het zou een zeer goede basis zijn voor een degelijk plan in gecoördineerde samenwerking met de toezichthoudende overheid en de subsidiërende overheid.

De heer Casaer stelt dat het ook niet aan hem is om te oordelen over hoe Aquafin werkt en of dat correct is. Als Aquafin echter op het gemeentelijke niveau werkt, dan doet het dat niet als drinkwatermaatschappij. Het doet dan mee in het resultaat van de marktbevraging, als specialistische firma die meedingt met anderen. Dat is zo in het decreet voorzien in het kader van de vijf oplossingen die erin zijn

opgenomen voor de gemeenten.

De heer *Patrick Lachaert* voegt eraan toe dat het telkens om een aanbesteding gaat en dat Aquafin op dat ogenblik niet in de taakstelling van het boven-gemeentelijke niveau opereert. Het is een opdracht en Aquafin mag ernaar meedingen als een van de spelers.

Vervolgens beaamt het lid dat inzake de IBA's, behalve het financiële aspect, ook een garantie nodig is voor de exploitatie op termijn. Hoe meer IBA's, hoe meer problemen kunnen worden verwacht. Er zal een controle in elk huishouden moeten gebeuren. Een degelijk onderhoud is bovendien niet goedkoop: ongeveer 300 euro op jaarbasis.

De heer *Bernard Breda* gaat in op een aantal vragen over de rol van de drinkwaterbedrijven bij de uitbouw van IBA's, de aansluitplicht en wat zij daarin kunnen betekenen. In dat laatste geval is de verwijzing naar de openbare dienstverplichting misschien zelfs niet nodig volgens de spreker. Door het feit dat de saneringsverplichting werd opgelegd aan de maatschappijen, kan ten aanzien van de individuele burger worden afgeleid dat er ook controle moet gebeuren of er een aansluiting is op de riolering of dat er een IBA is geplaatst. Daarom ook denken de drinkwaterbedrijven het best geplaatst te zijn om die taken in te vullen dicht bij de burger, zoals dat ook met de waterdistributie het geval is. Er wordt volgens de spreker gewerkt aan een soort van toezichts- of keuringsorganisme binnen de drinkwaterbedrijven. Dat zou kwalitatief toezicht houden op de mogelijke verbindingen met andere waterbronnen, maar eventueel ook op de aansluiting op riolering of plaatsing van IBA's. Stricto sensu zou men ervan uit kunnen gaan dat als die er niet zijn, er ook geen aansluiting op het drinkwater mag worden gerealiseerd. Nog verder doorredenerend vindt de heer Breda dat in dat geval zelfs de levering van drinkwater zou moeten kunnen worden geschorst. De saneringsverplichting houdt volgens de spreker dus wel meer in dan momenteel wordt ingevuld.

Bij de scheiding van hemelwater en afvalwater spitst de rol van de drinkwaterbedrijven zich vooral toe op de scheiding op het private domein, bij de individuele burger. Daarvan zijn voorbeelden, stelt de heer Breda. In Geraardsbergen heeft VMW op vraag van de stad bij wijze van proef voor een aantal woningen de scheiding gerealiseerd. Dat werd volledig gesubsidieerd door de stad, maar is als proefproject vrij vlot verlopen.

Moeten de drinkwaterbedrijven niet verplicht worden om programma's op te zetten die de aanzet geven tot rationeler waterverbruik? De heer Breda meldt dat SVW zich volledig achter die idee schaaft.

Waterbesparing moet op voorwaarde dat het om een structurele besparing gaat. Hij geeft het voorbeeld van waterverbruikende machines waarvan het verbruik systematisch en structureel wordt ingeperkt. Ook de waterbesparende douchekoppen steunen ze ten volle.

De spreker wijst op de problemen die de grote publiciteitsacties voor plastic zwembaden in de zomer teweegbrengen, als die zwembaden allemaal op hetzelfde ogenblik – de eerste warme dag – worden gevuld met drinkwater. Daar steekt weer de dualiteit de kop op tussen lager rationeler waterverbruik en de piekmomenten.

De drinkwaterbedrijven hebben de studie van de Erasmusuniversiteit Amsterdam ook gelezen en ze kennen de beweegreden erachter. Met de Nederlandse collega's is erover gesproken. Het Vewin, de vereniging van waterbedrijven in Nederland, is in Nederland de tegenhanger van SVW. Doel van de studie was aan te tonen dat het eigen benchmarksysteem dat ze sinds enkele jaren hebben opgezet en hanteren, geleid heeft tot rationalisering en efficiëntie in de sector. Het meest relevante element dat uit de studie kan worden afgeleid, is dat in Nederland de laatste 20 jaar een stelselmatige rationalisering in drinkwaterstructuren heeft plaatsgevonden. De heer Breda geeft mee dat in 1970 in Nederland nog bijna elke gemeente een drinkwatermaatschappij had. De eerste drinkwaterwet heeft dan een verplichting ingevoerd om de gemeentelijke waterstructuren op provinciaal niveau te organiseren. Hij stelt nu vast dat de trend nu gaat naar drie of vier drinkwatermaatschappijen met een populatie van 5 tot 6 miljoen mensen.

De heer *Hugo Casaer* stelt nog dat er oplossingen voorhanden zijn die niet binnen de normale intercommunale verplichtingen vallen. Er zijn intercommunales zoals TMWV die projecten gelanceerd hebben om op het gewone water te besparen door productiewater te gebruiken.

Wat gebeurt er concreet met de saneringsplicht? De heer Casaer stelt enkel te kunnen spreken voor de eigen sector, de eigen vennoten en de contracten die zijn afgesloten. Hij meent dat alles vrij goed op de sporen staat en dat de gemeenten wakker zijn, vooral nu ze een meerjarenplanning aan het opmaken zijn. De toezichthoudende overheid zou naar zijn mening dus met statistische gegevens kunnen komen over de stand van zaken. De statistieken van elk distributiegebied kunnen eenvoudig worden opgevraagd.

De heer *Bart Martens* ziet in de ervaring van Nederland en de optie voor drinkwatermaatschappijen met een schaalgrootte die gelijkloopt met de Vlaamse populatie de uitgelezen kans om ook in Vlaanderen

naar één drinkwatermaatschappij te evolueren. Dat geeft meteen het voordeel van een eenheidsprijs. Die prijs zal dan goedkoper zijn dan de gemiddelde prijs die vandaag wordt gevraagd.

Het lid onthoudt ook dat het voor de drinkwatermaatschappijen in het kader van de saneringsplicht al mogelijk is om toezicht uit te oefenen op aansluiting op riolering en de invulling van de individuele zuiveringsplicht.

De heer *Jos Bex* vermeldt dat Genk een voorbeeld is van een gemeente die heffingen oplegt als men niet aansluit op de riolering. Deze bedraagt 125 euro, indien men niet ontdubbelt als er een ontdubbelde leiding wordt aangelegd.

Het lid wil weten of het mogelijk is als drinkwatermaatschappij bij controle van de aansluiting, de ontdubbeling en de plaatsing van een IBA ook meteen te controleren of er een regenwaterput aanwezig is die is aangesloten op sanitair en wasmachine en of de buitenkraan er is. Ook dat is immers verplicht voor nieuwbouw, stelt de heer Bex. In Genk heeft men vastgesteld dat op de laatste 25 bouwvergunningen slechts één ook effectief die aansluiting had gedaan.

Naast de waterbesparingsacties zou de heer Bex ook graag zien dat de drinkwatermaatschappijen werk maken van acties die het plaatsen van regenwaterputten stimuleren.

De heer *Bernard Breda* onderschrijft de visie van de heer Bex, maar specificeert dat de toezichtstaken slechts mondjesmaat geregeld worden. Het is een opdracht die nog in ontwikkeling is. Er is een overeenkomst met de gemeenten nodig, gezien de vele gemeentelijke reglementen. De bereidheid is er in elk geval om die verantwoordelijkheden op te nemen. Ook inzake hemelwater zijn er al acties gebeurd, stelt de heer Breda, vooral voor de pompinstallaties, de koppeling met andere systemen en de beveiliging. Niet zozeer voor regenwaterputten dus. Via SVW zijn technische systemen uitgetekend die garanties bieden voor een parallel gebruik van systemen. Ook ten aanzien van de loodgieters zijn acties opgezet, aangezien zij de installatie moeten uitvoeren. Er zijn folders beschikbaar met uitleg over de systemen en die worden in de meeste gemeenten meegegeven bij het indienen van een aanvraag voor een bouwvergunning.

De heer *Patrick Lachaert* vermeldt dat in Merelbeke al een viertal jaren een stedenbouwkundige verordening bestaat die de gescheiden opvang als voorwaarde voor een bouwvergunning stelt. De praktijk leert dat nog technische oplossingen moeten worden gezocht. Zo is regenwater bijvoorbeeld op termijn niet

gezond voor de wasmachine. Vervolgens ziet het lid nog een probleem met de aanwezigheid van antibiotica in het water. Aquafin krijgt die niet uitgezuiverd in de waterzuiveringsinstallaties. Ook dat probleem verdient aandacht.

De heer *Hugo Casaer* doet nog een suggestie: waarom geen gezond kraantjeswater serveren in de commissie?

3. Inleidende uiteenzetting VVSG

De heer *Christophe Claeys*, stafmedewerker Waterbeleid van de VVSG, schetst een beeld van de gemeentelijke invalshoek.

Europese doelstellingen

De Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater dateert van 1991 en is vertaald in VLAREM. Ze impliceert dat alle agglomeraties met meer dan 10.000-inwonerequivalent zuivering en riolering moesten hebben tegen 31 december 1998. De kleinere agglomeraties moesten een riolering of een ander opvangsysteem en zuivering hebben tegen 31 december 2005. Voor de groep onder 2000-inwonerequivalent wilde Europa dat waar al een opvangsysteem bestond, er ook in zuivering werd voorzien, maar VLAREM was strenger wat dat betreft. Dat zou nu opgelost worden met het opstellen van de zoneringsplannen.

De Europese kaderrichtlijn Water, die dateert van 2000, stelt tot doel een goede waterkwaliteit te realiseren tegen 2015.

Reeds gerealiseerd

Wat is er al verwezenlijkt? De saneringsbijdrage op de drinkwaterfactuur heeft aardig wat extra middelen gegenereerd die voor investeringen kunnen worden gebruikt. De recuperatie van de btw zorgt ervoor dat er meer riolen voor minder geld kunnen worden gelegd. De zoneringsplannen zijn een economische inschatting van de goedkoopste oplossing op een bepaalde plaats. Ze zijn een zeer handig instrument om de keuze te bepalen voor collectieve riolering of individuele zuivering en ze geven de gemeente een beeld van wat nog aan investeringen nodig is. Men is nu begonnen aan de uitvoeringsplannen. Die moeten de prioriteiten vastleggen van de diverse rioolprojecten. Er is ook een groot aanbod van dienstverlening door de intercommunales, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden of derden.

Investeringsbehoeften en uitbreiding infrastructuur

Hoeveel moet er nog geïnvesteerd worden in de gemeentelijke afvalwaterzuiveringsinfrastructuur? Uit

de zoneringsplannen is duidelijk af te leiden dat er nog uitbreiding nodig is. De afkoppeling van het regenwater is daarin een belangrijke factor waarvan ook de VVSG het nut inziet. Die afkoppeling gebeurt op privéterrein. Bovendien moet ook nog veel afvalwater op de riolering aangesloten worden. In het buitengebied is tot 30 percent van de mensen die al riolering voor de deur hebben nog niet aangesloten op die riolering.

Wat in de hoorzitting nog niet aan de orde is gesteld, is het bouwkundige beheer van de rioleringen, stelt de heer Claeys. De bestaande rioleringen die tijdig moeten worden vervangen kosten ook handenvol geld. Een grove inschatting is gemaakt op basis van een 2-percentvuistregel. Dit aspect is belangrijk enerzijds om de Europese doelstelling te halen: een lekkende riool vervuult het grondwater. Anderzijds is het van belang voor de aansprakelijkheid van de gemeente. Er moet worden voorkomen dat riolen instorten of wegzakken en schade berokkenen aan derden, bijvoorbeeld een fietser die in een put of verzakking rijdt.

Er zijn ook kosten die inherent met rioleringswerken verbonden zijn, zoals herstel van de wegenis en vaak opwaardering ervan, om het in één werk te kunnen doen. Met de vooropgestelde versnelling van de rioleringswerken zouden ook kosten kunnen volgen aan de nutsleidingen. De vraag daarbij is of met zoveel nieuwe rioleringen die worden aangelegd, de trekkingsrechten van de gemeenten in de nutsintercommunes (onder andere ook de drinkwatermaatschappijen) nog zullen volstaan om in dezelfde beweging ook de nutsleidingen te vervangen.

Vervolgens zijn er nog kosten voor de optimalisering van het stelsel, om de parasitaire debieten – met andere woorden de grachten – van de riolen halen. Aquafin berekende daarvoor in het Klaverplan een kostenplaatje van 3,4 miljard euro.

De heer Claeys stelt dat de kosten per gemeente zijn ingeschat op grond van de zoneringsplannen. Dat gebeurde op basis van het aantal meter leiding per cluster. Aquafin heeft standaardprijzen aangeleverd bij de zoneringsplannen per meter leiding, afhankelijk van waar de leiding zich bevindt: in donkergroen, geel of lichtgroen gebied, en van het feit of het al dan niet om een inzamelleiding gaat. Die zijn altijd duurder dan een transportleiding.

De prijzen zijn geactualiseerd naar de investeringsprogramma's van 2002, maar intussen is alles duurder geworden. Er moet rekening mee worden gehouden dat de opgegeven prijzen nu nog enkel de rioleringskost behelzen en dat wegherstel niet langer inbegrepen is. De prijzen zijn exclusief btw maar die is volledig recupereerbaar.

De berekening van de VVSG is gebaseerd op het voorontwerp van de zoneringsplannen. Een eerste steekproef wijst uit dat de keuzes in het voorontwerp globaal gezien wel gevolgd zijn. In landelijke gemeenten is er soms een verschuiving naar IBA's. Ook zijn er rioleringen die er in feite al liggen en enkel nog moeten worden aangesloten. Dan is er een overschatting van de kost. Alleen voor de rode clusters is gerekend met IBA's. Volgens het economische model zijn IBA's in de gele clusters ook goedkoper, maar daar is gerekend met de kostprijs voor een drukriolering. Ook het overnamepunt, waar de gemeentelijke riolering overgaat in Aquafin-riolering, is niet uitgefilterd. De kosten voor de transportleidingen die Aquafin nog moet realiseren, zitten nog in de berekening.

De heer Claeyls stelt dat er al een grove manuele inschatting is gemaakt voor 184 gemeenten op basis van de overnamepunten die indicatief zijn aangeduid op het voorontwerp van zoneringsplannen. Voor 152 van de 184 gemeenten zou het aandeel Aquafin minder dan 5 percent van het totale investeringsvolume zijn.

De heer *Patrick Lachaert* oppert dat daarom de aandacht ook moet uitgaan naar het overnamepunt. Als men binnen 15 jaar een all-in situatie wil, dan moet het overnamepunt anders worden benaderd. Dan zullen inspanningen van het gewest nodig zijn.

De heer *Christophe Claeyls* beaamt dat het debat over het overnamepunt nog moet worden gevoerd. Dat kan gebeuren bij het bespreken en opstellen van de uitvoeringsplannen.

Hij deelt een aantal cijfers mee over de benodigde investeringen in uitbreiding van het net, uitgaande van einde 2015 als deadline. Voor 120 gemeenten ligt dat lager dan 100 euro per inwoner per jaar. Voor 138 gemeenten ligt het tussen 100 en 300 euro per inwoner per jaar. In een vijftigtal gemeenten komt het op meer dan 300 euro per inwoner per jaar. Afgewogen tegen de totale inkomsten van 2005 van de gemeenten – en uitgaande van een deadline in 2015 – komt dit gemiddeld neer op een jaarlijkse inspanning van 20 percent van de totale gemeentelijke begroting om alleen te investeren in riooluitbreiding zonder wegherstel. Ter vergelijking: 20 percent van de totale begroting van het Vlaamse Gewest (22,5 miljard euro) is 4,5 miljard euro.

Bouwkundig beheer

Dat waren de berekeningen voor de uitbreiding van het stelsel. Er is ook een inschatting gemaakt voor het bouwkundige beheer. Er is uitgegaan van een jaarlijkse inspanning van 2 percent van de nieuwwaarde van het totale ontworpen rioolnet die nodig

zou zijn voor tijdige vervanging ervan. Er is gerekend met een afschrijving over 75 jaar (1,33 percent). De spreker vermeldt daarbij dat velen dat een te optimistische inschatting vinden omdat ze menen dat riolering die is aangelegd tussen de jaren '20 en '80 veel sneller moet worden afgeschreven en vervangen. 0,67 percent van die 2 percent is een cijfer gebaseerd op ervaring en bevat de kost voor een degelijk onderhoud, onderzoek en renovatie en herstelling van de riolering.

Er is vervolgens een rioolkost berekend voor een klassiek gescheiden systeem met twee buizen voor afvalwater en regenwaterafvoer. Dat komt op ongeveer 625 euro per meter. Twee percent daarvan geeft grofweg aan wat de minimale investeringen zijn die jaarlijks nodig zijn: 13 euro voor elke meter wegenis die nu al 'gerioleerd' is in de gemeente en de wegenis die nog zal worden gerioleerd. Het is volgens de heer Claeyls wel een minimaal ingeschatte vuistregel. Een grondige schatting kan pas na degelijk onderzoek van het rioolstelsel.

Aquafin heeft de gegevens geleverd over het aantal meter wegenis per gemeente. Op basis van de zogenaamde Totaalrioleringsplannen (TRP's) heeft het via een grove steekproef kunnen berekenen dat er per kilometer wegenis ongeveer 690 meter riolering zal komen. Het aantal meter wegenis in de gemeente maal de factor 0,69 geeft het totaal ontworpen aantal meter riolering. Hiermee werd per gemeente bepaald wat de minimale jaarlijkse investeringen voor het bouwkundige beheer zouden moeten bedragen. Voor 169 gemeenten blijft dat ook onder 100 euro per inwoner per jaar. Voor 133 gemeenten ligt het ook weer tussen 100 en 300 euro per inwoner per jaar. Gemiddeld maakt de jaarlijkse investeringskost voor het bouwkundig beheer (exclusief wegherstel) ongeveer 13 percent van de totale gemeentelijke inkomsten uit. Opnieuw ter vergelijking: 13 percent van de totale Vlaamse begroting is 3 miljard euro per jaar.

De heer Claeyls laat nog een aantal foto's zien om het belang van bouwkundig beheer te duiden.

Andere investeringsbehoeften

Bij een rioolproject met enkel wegherstel bedraagt de rioolkost grofweg 40 percent en de kost voor wegherstel (geen opwaardering van de weg) 60 percent van de totale kost. Om gemakkelijk te rekenen, kan men de berekende investeringsbehoefte in riolen verdubbelen om grofweg de totale kost voor riolen en wegherstel te berekenen. Op de kost voor opwaardering van de wegen is er geen duidelijk zicht, want dat hangt van de gebruikte materialen af. Maatschappelijk is opwaardering van de weg binnen dezelfde werken wel gewenst. De vervanging van de nutsleidingen is afhankelijk van de trekkingsrechten

die de gemeenten nog hebben op het vervangen ervan. Het zou volgens de heer Claeys al te gek zijn oude nutsleidingen niet te vervangen als ze toch blootgelegd worden tijdens rioleringswerken. Over de optimalisering van het stelsel maakt hij zelf geen inschatting maar stelt dat Aquafin dit al had begroot op 3,4 miljard euro.

Inkomsten

Wat zijn de inkomsten? De algemene middelen worden nu vastgelegd in het budget van 2008 en voor de financiële meerjarenplanning van de gemeenten. De VVSG heeft geen goed zicht op wat de gemeenten tot nu investeren vanuit de algemene middelen.

Als de gemeentelijke saneringsbijdrage op de drinkwaterfactuur overal maximaal zou worden ingesteld, dan kan in 2007 1,06 euro per kubieke meter verbruikt drinkwater worden gevraagd. Als dat wordt vermenigvuldigd met een gemiddeld drinkwaterverbruik van 40 kubieke meter per inwoner per jaar, dan genereert dat een inkomst van 42 euro per inwoner per jaar. Het gaat dan enkel over het drinkwaterverbruik bij huishoudens. Het verbruik bij bedrijven is niet gekend, maar de heer Claeys hoopt dat de economische toezichthouder tegen het einde 2007 daar een beeld van heeft.

De andere inkomsten en de rioolsubsidies van het Vlaamse Gewest bedroegen tot 2007 67 miljoen euro per jaar. In 2008 worden ze opgetrokken met 25 miljoen euro en in 2009 met nog eens 50 miljoen euro.

De spreker heeft er al op gewezen dat door de btw-recuperatie er meer riolering kan worden aangelegd voor minder geld.

Algemeen financieel beeld

Het globale financiële beeld toont dat de gemeenten over alle sectoren heen ongeveer 1 tot 1,5 miljard euro per jaar investeren. De kosten van afvalwaterinfrastructuur voor het bestaande rioleringsnet, zonder rekening te houden met het toekomstige net, worden geschat op 350 tot 430 miljoen euro per jaar, afhankelijk van het feit of de bestaande riolering echt als een riool of louter als ingebuisde gracht kan worden beschouwd. Dat zal stijgen tot een minimum van 530 miljoen euro per jaar als het volledige rioolnet is aangelegd.

De uitbreiding van het stelsel op basis van de zoneringsplannen zou 6,5 miljard euro opslorpen. Een lening over 30 jaar voor 6,5 miljard euro zou aan een rentevoet van 4,5 percent een annuïteit van 400 miljoen euro/jaar betekenen.

De kosten voor wegherstel boven al deze riolen – zowel te vervangen riolen (bouwkundig beheer) als uitbreidingen – genereert een kost van 750 à 830 miljoen euro per jaar, wat bijna gelijk is aan wat alle gemeenten samen op dit moment over alle sectoren heen investeren. Hierin zijn nog niet de kosten voor opwaardering van de weg, de vervanging van nutsleidingen en de optimalisering van het stelsel gerekend.

Als de gemeentelijke bijdrage maximaal wordt ingesteld zou er grofweg, op basis van het gemiddelde drinkwaterverbruik en zonder rekening te houden met de sociale vrijstellingen, bruto 250 miljoen euro per jaar kunnen worden geïnd, zonder aftrek van de administratieve kosten. Op de bijdrage van de bedrijven en die van eigen waterwinners is er momenteel geen duidelijk zicht.

In 2006 werd door de drinkwatermaatschappijen in totaal zowat 70 miljoen euro bruto aan gemeentelijke saneringsbijdrages opgehaald (totale inningen bij bedrijven en inwoners). Vergoedingen van eigen waterwinners brachten slechts 1,3 miljoen euro op. De rioolsubsidies van het Vlaamse Gewest bedragen 100 miljoen euro per jaar.

Deze inkomsten voor de gemeenten, zelfs indien de saneringsbijdrage overal maximaal zou zijn ingesteld, volstaan volgens de berekeningen van de spreker niet eens om het rioolnet gewoon bouwkundig te beheren, laat staan het versneld uit te breiden.

Aanbevelingen

De heer Claeys besluit dat de prioriteiten zo vlug mogelijk moeten worden vastgelegd. Hij gaat ervan uit dat niet alle huishoudelijk afvalwater tot de laatste druppel zal moeten gezuiverd worden tegen 2015. Er zal waarschijnlijk meer tijd zijn om de laatste restjes te zuiveren, maar er zal alleszins veel meer huishoudelijk afvalwater moeten gezuiverd worden dan hetgeen nu al gerealiseerd is, als men in 2015 een goede waterkwaliteit wil behalen. De Vlaamse overheid werkt aan de prioriteiten in het kader van de uitvoeringsplannen maar overleg tussen de gemeenten en het Vlaamse Gewest is dringend en essentieel.

Volgens de spreker is het ook duidelijk dat de beschikbare middelen op dit moment ontoereikend zijn. Een verhoging van de middelen moet planmatig onderbouwd worden en een economische analyse is hiervoor noodzakelijk. Er moet rekening worden gehouden met mogelijke sociale problemen en de gemeenten en intercommunales zullen een nog zwaardere ondersteuning van het gewest nodig hebben om een degelijk beleid te kunnen voeren.

Een ander belangrijk punt is zekerheid over de middelen. De 100 miljoen euro subsidie vormt 15 procent van het totaal benodigde bedrag indien alles tegen 2015 klaar moet zijn en 30 procent als er twee keer zes jaar uitstel wordt bekomen. De heer Claeys stelt dat het wel belangrijk is die middelen te kunnen inplannen. Een gemeente wacht met investeringen tot de subsidies komen, omdat er zagezegd 100 procent gesubsidieerd wordt. Als de investeringen versnellen, zal er een wachtrij voor subsidies ontstaan. De VVSG vraagt om het subsidiesysteem om te vormen naar een enveloppenfinanciering zodat de gemeenten weten waarop ze kunnen rekenen. Daarnaast moeten voldoende incentives worden gekoppeld opdat de middelen ook werkelijk worden aangewend. Dit enveloppensysteem kan een uitweg bieden voor de IBA's of drukrioleringen die in het huidige systeem niet gefinancierd raken.

De heer Claeys steunt de heer Bex in zijn betoog over afkoppeling van regenwater op privéterrein en de aanleg van regenwaterputten, maar die zijn alleenstaand niet bedrijfszeker genoeg. Naast een regenwaterput voor gebruik van regenwater is, daar waar infiltratie mogelijk is, een infiltratievoorziening nodig om te voorkomen dat regenwater in de riolering geloosd wordt. Er zijn duidelijke wettelijke bepalingen en extra stimuli nodig om het regenwater waar mogelijk door infiltratie langer vast te houden op het privéterrein. Ook een efficiëntere handhaving is belangrijk. Uit diverse afkoppelingsprojecten met de aanleg van een volledig gescheiden rioolstelsel in het openbaar domein en afkoppeling van regenwater op het privéterrein blijkt dat stimuli belangrijk zijn om inwoners te overtuigen af te koppelen. Maar zelfs 100 procent subsidie voor afkoppelingswerken helpt niet zonder een duidelijke verplichting en de spreekwoordelijke stok achter de deur voor de inwoners die hun regenwater halsstarrig weigeren af te koppelen. Een goede afdwingbaarheid is nodig om iedereen over de streep te krijgen. Uiteraard in de hoop dat, na een uitgebreide communicatie en ondersteuning, hoogstens zal moeten worden gedreigd en de stok niet moet worden bovengehaald.

Op dit moment is er qua handhaving enkel het proces-verbaal op basis van de VLAREM-bepalingen dat nu meestal op de lange baan wordt geschoven door het parket. Aan het Vlaamse Gewest wordt een betere financiële ondersteuning van afkoppeling op privéterrein en een efficiënte handhaving gevraagd.

4. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Jos Bex stelt dat, als een gemeente een straat vernieuwt en daarbij meteen doet wat ze moet doen qua afkoppeling en ook nog eens de werken op privéterrein zou uitvoeren, ze op het probleem stuit dat Aquafin vaak niet volgt. De programma's van Aqua-

fin zijn niet altijd afgestemd op wat de gemeenten doen, stelt het lid. Daarin zou hij graag wat druk zien uitoefenen. De heer Bex veronderstelt dat de heer Claeys dit bedoelde toen hij het had over zekerheid van financiële middelen. Hij stelt dat nu teveel met rollende programma's wordt gewerkt. Bepaalde dossiers worden voortdurend uitgesteld, waardoor de gemeenten moeilijk kunnen plannen.

Een punt waarover nog niets is gezegd, is de discussie over de septische putten, stelt de heer Bex. Er wordt gezegd dat ze nu niet meer nodig zijn, maar volgens bepaalde bronnen zouden verstoppingen onvermijdelijk zijn als het dagen niet regent en er dus geen spoeling kan gebeuren van de ontdubbelde riolering. Dat zou dan resulteren in het opbreken van straten om verstoppingen op te lossen. Aquafin beweert zoveel mogelijk dikke substantie nodig te hebben en ziet septische putten dus als overbodig. De drinkwatermaatschappijen daarentegen vinden het wel goed dat ze worden geplaatst. Het lijkt het lid goed dat een neutrale instantie zoals de VVSG ter zake het nodige onderzoek zou doen ter ondersteuning van de gemeenten.

De heer Patrick Lachaert sluit zich daarbij aan en vraagt om eventuele informatieverstrekking via de nieuwsbrief van de VVSG.

De heer Christophe Claeys kan niet meteen zeggen hoe de werken van Aquafin beter kunnen worden afgestemd op die van de gemeenten. De spreker hoort ook het omgekeerde verhaal.

Voor wat betreft de planning, ijvert de VVSG naar zekerheid via een enveloppensysteem. De consequentie is wel dat de rioolinvesteringen niet 100 procent gesubsidieerd zullen zijn met de middelen die er nu zijn. Maar dat is nu ook niet het geval, stelt de spreker. Het is ook beter uit te gaan van het reëel beschikbare bedrag aan middelen en dat via een verdeelmechanisme over de gemeenten te verdelen. Er zal daarbij rekening moeten worden gehouden met de gemeenten die al grote inspanningen hebben geleverd – en daardoor meer vervangingsinvesteringen moeten doen – en die niet mogen worden benadeeld, maar ook met kleine gemeenten die veel meters moeten leggen per woning. De essentie is hier een goed evenwicht te vinden.

Het probleem van de septische putten dient volgens de heer Claeys eerder door technische instanties, zoals Vlario en studiebureaus, te worden onderzocht. De VVSG kan die informatie eventueel wel verzamelen.

De heer Patrick Lachaert vindt dat de VVSG wel om de tafel kan gaan zitten met de VMM en Aquafin

om daarover duidelijkheid te scheppen voor de 308 steden en gemeenten in Vlaanderen en daarover moet communiceren.

De heer *Christophe Claeys* kan zich daarin vinden, maar stelt dat er heel tegenstrijdige informatie is daarover. Enerzijds wordt gezegd dat er geen regenwater op mag, omdat de proppen dan worden versneld en er sneller verstopping optreedt. Anderzijds geldt in Nederland voor drukriolering dat septische putten worden kortgesloten omdat ze de spoelwerking van het grijswater neutraliseren. Bovendien zouden ze gassen doen ontstaan die in het gravitaire afwateringssysteem betonrot kunnen veroorzaken. Hij stelt al de informatie op dit moment niet correct te kunnen inschatten.

De heer *Bart Martens* vindt het plaatje over de investeringsbehoeften schrikbarend. Welk aandeel nemen de IBA's daarin in? Het is interessant te weten in welke mate gemeenten collectief de verantwoordelijkheid zouden kunnen overnemen voor de bouw van IBA's.

In hoeverre is de VVSG voorstander van het collectief aanbieden van de IBA's, al dan niet via de drinkwaterintercommunales? Zijn ze bereid dat te doen in ruil voor een soort contract met opstalrecht? Zijn er gemeenten en drinkwaterintercommunales die in die zin al vergevorderd zijn?

In welke mate moet de uitbouw van het IBA-park gefaseerd worden? Wordt in de uitvoeringsplannen voorzien in een fasering of niet?

Er is voorlopig in VLAREM een verplichting tot bouw van een IBA opgenomen bij nieuwbouw en vernieuwbouw voor wie in een gebied gaat wonen waar er geen riolering is en er ook geen zal worden aangelegd. Met de zoneringsplannen zijn de A-, B-, C-zones van vroeger op een heel andere manier ingedeeld. Wat houdt dit juridisch in voor iemand die enerzijds volgens de huidige indeling en volgens de stedenbouwkundige vergunning aan die verplichting moet voldoen terwijl de woning anderzijds op termijn met de nieuwe zoneringsplannen wél op de riolering zal kunnen worden aangesloten?

Ten slotte vraagt de heer Martens of de VVSG pleit voor een soort Vlaamse premie om mensen aan te moedigen om aan te sluiten op de riolering en te ontdebellen. Of zien ze het eerder als een premie op het niveau van de gemeenten en drinkwaterintercommunales? Aan welk instrument van handhaving denkt de VVSG? Ziet de vereniging een rol weggelegd voor de gemeenten of drinkwaterintercommunales inzake toezicht?

De heer *Christophe Claeys* stelt dat de IBA's slechts een klein aandeel uitmaken van het totaal benodigde investeringsvolume (in riolen en IBA's). Voor sommige gemeenten met veel IBA's is die financiering echter wel een ernstig probleem. De 5000 euro waarover de heer Breda het had, moet worden gefinancierd.

De VVSG staat achter een collectief beheer van de IBA's maar dat impliceert niet dat de gemeenten alles moeten betalen. De collectivisatie is afhankelijk van gemeente tot gemeente en kan niet als een verplichting gelden. Toch blijkt volgens de heer Claeys een beweging ingezet waarbij iedereen echt naar oplossingen op zoek is en waarbij dat collectief beheer groeit. Drinkwatermaatschappijen bieden een dergelijke service aan en de intergemeentelijke rioolbeheerders ook. Op termijn zal dit volgens de VVSG dus spontaan collectiviseren. De gemeenten waar het kostenplaatje niet kan worden gedekt, moeten de vrijheid behouden om dat eventueel toch grotendeels aan de burger over te laten. Beleidsmatig en qua werking van de IBA's steunt de VVSG wel het collectieve beheer.

De VVSG steunt ook een fasering van de uitbouw van de IBA's en heeft al aan de Vlaamse overheid gevraagd om dit pragmatisch tussen de projecten van het zoneringsplan in te schuiven. Dat weerspiegelt zich door in de prioriteiten van de uitvoeringsplannen op een pragmatische manier blokken van IBA's in te bouwen. IBA-projecten zijn in principe altijd minder efficiënt dan rioleringsprojecten, die veel meer vuilvracht ophalen. Er kan volgens de heer Claeys voor geopteerd worden om bijvoorbeeld 100 IBA's tegelijk aan te besteden als project. In gemeenten waar nog veel meter riolering moet worden aangelegd, gaat de eerste aandacht echter naar de riolen en dat is volgens hem ook logisch. Hij verwijst nogmaals naar de extra tijd waarin zou moeten worden voorzien. Aan het Vlaamse Gewest wordt duidelijkheid gevraagd inzake de prioriteiten.

Voor mensen die nu in zones wonen waar de bouw van een IBA verplicht is maar die waarschijnlijk in collectief gebied zullen terechtkomen, pleit de VVSG voor eerlijke communicatie en een gedoogbeleid ten aanzien van de burger. Ze kunnen bij nieuwbouw al een septische put in de juiste afwateringsrichting plaatsen. Juridisch zal het niet sluitend zijn, maar het vermijdt allicht problemen nadien.

De VVSG is voorstander van een Vlaamse premie voor afkoppeling. Er moet ter zake een voldoende groot budget worden ingeschreven, zodat geen nieuwe wachtrijen ontstaan. Anders kan de afkoppeling op privéterrein rioolprojecten blokkeren en zo de uitbreiding van het rioolstelsel vertragen. Ook de belasting op verharde oppervlakte ziet de VVSG als

een instrument om de afkoppeling te stimuleren. Die moet wel uitdovend zijn. Wie zijn regenwater in eigen tuin kan verwerken, betaalt geen belasting op verharde oppervlakte. De middelen die het systeem genereert zouden eventueel ook kunnen worden ingezet om de afkoppelingen op privéterrein te stimuleren.

Voor de handhaving denkt de VVSG aan een gewestelijke administratieve sanctie. Vraag is of dat dan een taak voor de controleurs van het Vlaamse Gewest moet zijn of dat de gemeente een en ander controleert en het gewest de boete oplegt. Zal het gewest daarvan een prioriteit maken en de sanctie hoog genoeg willen instellen om effect te hebben? De gemeentelijke administratieve sanctie weegt met een maximum van 250 euro niet zwaar genoeg, terwijl een afkoppeling qua kost gemiddeld 2000 euro kan belopen. De keuze tussen een gemeentelijke of gewestelijke administratieve sanctie is dan snel gemaakt, stelt de heer Claeys. Het moet ook mogelijk zijn iemand die niet voldoende afkoppelt een aansluiting op de riolering te weigeren of de optie van een IBA voor te leggen. Via VLAREM blijkt echter dat dit in de praktijk niet echt werkt. De heer Claeys bevestigt verder dat een controle door een instantie van alle waterstromen achter de rooilijn eventueel soelaas kan bieden. Hij vindt niet dat dit noodzakelijk een taak van de drinkwatermaatschappijen moet zijn, het kan ook door de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden gebeuren, of door erkende keuringsorganismen zoals AIB Vinçotte of andere. Dit gebeurt nu ook al voor de keuring van de binnenhuisinstallaties voor drinkwater en regenwater.

De heer *Jos Bex* vraagt om meer informatie vanwege de VVSG over hoe de gemeenten werken op privé-domein moeten aanpakken. Het lid vraagt verder nog of er geen stok achter de deur moet zijn om iedereen ertoe aan te zetten mee te werken aan dergelijke oplossingen.

De heer *Christophe Claeys* stelt dat dit juridisch wel kan worden onderzocht. Hij vermeldt nog dat de stad Genk de werken laat uitvoeren in onderlinge afspraak tussen de privépersonen, aannemer en architect. De stad stort gewoon de subsidies door. Dat is een mogelijke oplossing.

De spreker bevestigt dat er inderdaad een stok achter de deur moet zijn om afkoppeling bij particulieren af te dwingen en dat het Vlaamse Gewest die ook effectief toepasbaar moet maken. Het risico bestaat dat anders de verplichting niet wordt nageleefd.

De heer *Patrick Lachaert*, voorzitter, besluit de vergadering met de bedenking dat hij hoopt dat het Vlaamse Gewest de verantwoordelijkheid opneemt om de kosten en verplichtingen in ruime mate glo-

baal te regelen. Anders dreigt er, door de verschillende regelingen in de gemeenten, particularisme te ontstaan in de aanpak en problemen met de gelijkbehandeling van de burger.

De heer *Christophe Claeys* vindt dat een waardig streven voor de toekomst, maar denkt dat het momenteel zeer moeilijk ligt door de grote verschillen in uitbouw van het rioleringsnet.

III. GEDACHTEWISSELING MET VERTEGENWOORDIGERS VAN DE VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM) EN NV AQUAFIN – VERGADERING VAN 6 DECEMBER 2007

1. Inleidende uiteenzetting VMM

De heer *Dirk Waegeman*, afdelingshoofd Ecologisch Toezicht en Kwaliteitsbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), legt uit dat het zijn bedoeling is vooral duidelijkheid te scheppen in de verplichtingen waaraan Vlaanderen moet voldoen volgens de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater, en de andere Europese richtlijnen met betrekking tot waterbeleid meer bepaald de kaderrichtlijn Water. In het eerste deel van de toelichting zal de spreker zelf een beeld schetsen van het Vlaams waterbeleid in de Europese context. In het tweede deel zal mevrouw Greet Timmermans, ingenieur bij de afdeling Ecologisch Toezicht van de VMM, de stand van zaken bij de implementatie van de richtlijn Stedelijk Afvalwater nader toelichten. Mevrouw Timmermans is verantwoordelijk voor de opvolging van de implementatie van de richtlijn Stedelijk Afvalwater en Vlaamse trekker voor deze richtlijn, waardoor ze in het Europese technisch comité op de eerste rij de discussies heeft gevolgd over de interpretatie van bepaalde begrippen.

Belangrijkste begrippen inzake de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA)

De heer Waegeman vat de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA) in vier krachtlijnen samen. Ten eerste verplicht ze Vlaanderen tot het inrichten van collectering en zuivering in agglomeraties groter dan 10.000 inwonerequivalent tegen 31 december 1998 en in agglomeraties van 2000 tot 10.000 inwonerequivalent tegen 31 december 2005. Agglomeratie betekent een gebied met voldoende concentratie aan bevolking en/of economische activiteit.

Ten tweede legt de richtlijn, uitgedrukt in concentratienormen en verwijderingspercentages, minimumeisen vast voor de lozingen van de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) voor de meest gangbare parameters: het biologisch en chemisch zuurstofver-

bruik als maat voor de organische belasting, de zware stoffen en het stikstof- en fosforgehalte.

Als alternatief voor de eisen voor de individuele RWZI's geldt ten derde dat de minimale procentuele vermindering van de totale stikstof- en fosforvrucht van alle RWZI's samen 75 percent bedraagt. De spreker benadrukt dat deze doelstelling al in 2006 is gehaald.

Ten vierde zegt de richtlijn dat lozingen in riolering van agglomeraties met minder dan 2000 inwoner-equivalent in zoet water tegen uiterlijk 31 december 2005 aan een toereikende zuivering moeten worden onderworpen. Over dit aspect bestaat geen eensgezindheid volgens de heer Waegeman.

De conclusie voor de richtlijn luidt hoe dan ook dat er een duidelijke timing wordt vooropgesteld voor uitbouw van collectering en zuivering. Er worden ook minimumvereisten gesteld voor naleving en te bereiken concentratienormen en verwijderingspercentages. De sleutelbegrippen, die ruimte voor interpretatie laten, zijn 'agglomeratie' en 'toereikende zuivering'.

Kaderrichtlijn Water (KRLW) en het water-, rioleerings- en waterzuiveringsbeleid

De spreker zegt dat de algemene doelstelling van de KRLW is tegen 2015 in alle oppervlaktewater- en de grondwaterlichamen een goede toestand van het water te bereiken. Een uitstel van tweemaal zes jaar is mogelijk mits het voldoende gemotiveerde verzoek wordt aanvaard.

De heer Waegeman licht de nieuw geïntroduceerde begrippen toe. Een oppervlaktewaterlichaam is een oppervlaktewaterlichaam met aanzienlijke omvang zoals een rivier, kanaal of deel daarvan. Een grondwaterlichaam is een afzonderlijke grondwatermassa. In Vlaanderen zijn er ongeveer 200 oppervlaktewaterlichamen afgebakend en 300 grondwaterlichamen gedefinieerd.

Vervolgens verklaart de spreker het begrip 'goede toestand'. Voor oppervlaktewater gaat het in eerste instantie om een goede chemische toestand die stoelt op 41 prioritaire stoffen waarvoor een Europese norm geldt. Daarnaast geldt ook een goede ecologische toestand voor natuurlijke waterlichamen of een goed ecologisch potentieel voor sterk veranderde waterlichamen. Uit analyse blijkt dat 94 percent van de waterlichamen (van bovenlokaal belang) sterk veranderd of kunstmatig zijn.

Voor het grondwater wordt naast de chemische toestand het concept 'kwantitatieve toestand' ingebracht. Dat slaat op het evenwicht tussen grondwa-

teraanvulling en grondwateronttrekking.

Het goede ecologisch potentieel wordt bepaald door een aantal vooral biologische elementen, zoals de aanwezigheid van vissen, de verscheidenheid daarvan, macro-invertebraten, waterplanten enzovoort. In uitvoering van de kaderrichtlijn moeten heel wat nieuwe meetnetten worden ontwikkeld. Dat is onder meer zo voor fytoplankton, macrofyten, fyto bentos (voornamelijk diatomeeën). Onder impuls van het kabinet Leefmilieu lopen er ter zake gesprekken tussen VMM en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Ondersteunend aan de biologische kwaliteitselementen zijn er fysisch-chemische elementen: zuurstofhuishouding, nutriënten enzovoort. Dan zijn er nog de specifieke verontreinigende stoffen en de hydromorfologische elementen zoals structuurkwaliteit, hydrologisch regime enzovoort.

Om de goede toestand te bereiken, dient men maatregelen te nemen die deel uitmaken van een maatregelenprogramma. Dat maatregelenprogramma moet dan weer deel uitmaken van het stroomgebiedbeheerplan dat ten laatste in december 2009 goedgekeurd moet zijn. De heer Waegeman stelt dat dit impliceert dat het tegen oktober 2008 moet opge maakt zijn om tijdig met het openbaar onderzoek van start te kunnen gaan. Het maatregelenprogramma maakt onderscheid tussen basismaatregelen en aanvullende maatregelen. Tot de basismaatregelen behoren alle maatregelen in uitvoering van bestaande Europese richtlijnen en van andere beleidsdocumenten. Voorbeelden daarvan zijn het milieubeleidsplan of het decreet betreffende het integraal waterbeleid dat verder gaat dan de KRLW voor wat betreft overstromingen, waterbodems en dergelijke. Ten slotte zijn er ook nog bekkenbeheerplannen die actieplannen omvatten.

Naast basismaatregelen worden aanvullende maatregelen genomen. De aanvullende maatregelen zijn alle maatregelen die bovenop het bestaande beleid nodig zullen zijn om de goede toestand te bereiken. Het betreft een breed gamma aan maatregelen om de milieudoelstellingen waar te maken, waaraan richting is gegeven in de zogenaamde waterbeheerkwesties. Het document is eind 2006 in openbaar onderzoek gegaan en definieert vijf waterbeheerkwesties: de toestand van het oppervlaktewater beschermen en verbeteren, de kwaliteit van het grondwater beschermen en verbeteren, de watervoorraden duurzaam beheren, wateroverlast en watertekort in samenhang aanpakken en ten slotte verstandig investeren en beheren. Bij elk van de kwesties zijn er vijf of meer voorstellen van oplossing gedefinieerd.

De spreker besluit dat enkel het meest kosteneffectieve aanvullende maatregelenpakket in het maatregelenprogramma terecht zal komen. De kaderricht-

lijn heeft het over het gedeelte dat niet disproportioneel en dus kostenefficiënt is.

Het project zoneringsplannen als onderdeel van het maatregelenprogramma dat hoort bij de KRLW

De belangrijkste doelstelling van het project 'zoneringsplannen' is in eerste instantie de grens vastleggen tussen collectieve en individuele sanering. Ten tweede moeten deze plannen duidelijkheid scheppen voor de burger en vermijden dat IBA's worden opgelegd waar enkele jaren later toch riolering wordt aangelegd. Ten derde moeten ze een actualisering realiseren van de afvalwaterinzamelingsvisie uit de TRP's (totaalrioleringsplannen) die al 30 jaar oud zijn. Ten vierde geven ze voorlopig aan waar de overnamepunten en scheidingslijn zich bevinden, in toepassing van het besluit. Ten slotte leggen ze de basis voor de opmaak van het gebiedsdekkende uitvoeringsplan door definiëring van een projectenkorf.

Vervolgens geeft de spreker de stand van zaken van het project op 1 december 2007. Het voorontwerp van zoneringsplan van alle 308 Vlaamse gemeenten is al verzonden. 307 van de 308 gemeenten hebben dat voorontwerp beoordeeld en gecorrigeerd. De voorontwerpen zijn aangepast en de VMM heeft vervolgens 302 ontwerpen verzonden. Voor 288 gemeenten is het openbaar onderzoek opgestart of al afgelopen. VMM heeft van 103 gemeenten een gemeenteraadsbeslissing ontvangen naar aanleiding van het openbaar onderzoek. Voor 23 gemeenten is er al een definitief zoneringsplan opgemaakt.

Na de stand van zaken, analyseert de spreker de keuzes die de gemeenten gemaakt hebben. Ongeveer 600.000 woningen bevinden zich in het zogenaamde buitengebied, dat zo'n 20 percent van het Vlaamse grondgebied uitmaakt. Het voorontwerp van zoneringsplan legde in alle 308 gemeenten samen ongeveer 50.000 IBA's op. In de stap van voorontwerp naar ontwerp is dat aantal op 70.000 gebracht. Vijftien percent van de gemeenten heeft het aantal IBA's verdubbeld en een even groot aantal heeft ze gehalveerd. Daarnaast hebben 70 percent van de gemeenten beperktere verschuivingen doorgevoerd. Tussen ontwerp van zoneringsplan en de definitieve versie is er opnieuw een afname merkbaar. Dat is allicht te wijten aan de vele opmerkingen bij het openbaar onderzoek.

De spreker gaat dieper in op de IBA. Hij maakt daarbij een onderscheid tussen de bestaande VLAREM en de VLAREM na de zoneringsplannen. VLAREM in zijn huidige vorm verplicht een IBA voor nieuwbouw in geval van lozingen in een zuiveringszone C (riolen waarvan de aansluiting op een RWZI niet is gepland) en lozingen in oppervlaktewater. Voor bestaande woningen volstaat in dat ge-

val een septische put. Deze regeling geldt sinds 1995 toen VLAREM is ingevoerd.

Na de zoneringsplannen valt de 20 percent buitengebied uiteen in twee zones: (1) de rode zone of het individueel te optimaliseren buitengebied en (2) de groene zone of het collectief te optimaliseren buitengebied. De heer Waegeman stelt dat de rode zone amper 2 percent omvat van de 20 percent buitengebied. In de rode zone is een IBA verplicht voor nieuwe woningen. Voor bestaande woningen moet na een redelijke overgangstermijn een IBA geïnstalleerd worden maar voorlopig volstaat een septische put. De timing wordt vastgelegd in de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.

Voor de groene zone of het collectief te verwezenlijken buitengebied – de overige 18 percent – volstaat een septische put. De IBA-verplichting geldt bijgevolg maar in 2 percent van het volledige Vlaamse buitengebied. In het collectief te optimaliseren buitengebied liggen wel leidingen die de naam riolering veelal niet waardig zijn, stelt de heer Waegeman. Gezien de totale rioleringsgraad van 89 percent mag ervan worden uitgegaan dat er riolen liggen in de helft van dat gebied. Bij de opmaak van een gebiedsdekkend uitvoeringsplan moet worden nagegaan welke leidingen behouden kunnen blijven en ingeschakeld kunnen worden in het integrale netwerk.

Het begrip agglomeratie in Vlaanderen en Europa.

Mevrouw Greet Timmermans, ingenieur bij de afdeling Ecologisch Toezicht van de VMM, gaat verder in op het begrip agglomeratie in Vlaanderen en Europa. In de richtlijn zijn alle verplichtingen gerelateerd aan de grootte van de agglomeratie en daarom is het begrip belangrijk.

Mevrouw Timmermans herhaalt de vooropgestelde regeling naargelang het IE of inwonerseivalent. Agglomeraties groter dan 10.000 IE hadden tegen eind 1998 uitgerust moeten zijn met centrale zuivering en collectering. Voor de agglomeraties tussen 2000 en 10.000 IE lag de deadline eind 2005. Voor agglomeraties met minder dan 2000 IE moet een onderscheid worden gemaakt. De verplichting houdt dan in dat dergelijke agglomeraties verplicht zijn tot toereikende behandeling als ze over inzameling of riolering beschikken. Correct functionerende en correct gedimensioneerde septische putten komen daarvoor in aanmerking. De rest van het gebied valt buiten de scope van de ERSA. Als er geen riolering is, zijn er strikt genomen ook geen verplichtingen. Onder druk van lidstaten met veel agglomeraties kleiner dan 2000 IE is er geen rapporteringsverplichting. Buiten de agglomeraties is er nog verspreide bebouwing, maar dat valt buiten de scope van de ERSA.

De spreekster nuanceert vervolgens de betekenis van 'buiten de scope van ERSa vallen'. De Europese Commissie stelt in een aanvullend document van begin 2006 dat hoe dan ook de oppervlaktewaterkwaliteit beschermd moet worden. Een septische put is het minimum. VLAREM volgde die nuance al.

De richtlijn noemt een agglomeratie een "gebied waar de bevolking en/of de economische activiteiten voldoende geconcentreerd zijn om stedelijk afvalwater op te vangen en naar een stedelijke waterzuiveringsinstallatie of definitieve lozingsplaats af te voeren". Mevrouw Timmermans legt uit dat het probleem schuilt in het feit dat noch ERSa nog de Europese Commissie het begrip 'voldoende geconcentreerd' definiëren. De lidstaten definiëren het begrip allemaal op hun eigen manier. Vlaanderen heeft er de investeringsprogramma's van Aquafin aan gekoppeld. Bij opmaak van de programma's maakte men de afweging of een gebied voldoende geconcentreerd was om centraal te zuiveren.

De agglomeraties in Vlaanderen kunnen niet worden afgebakend als één gemeente is één agglomeratie. Het is niet zo simpel dat een gemeente met 15.000 inwoners zonder meer als een agglomeratie van meer dan 10.000 IE kan worden beschouwd. Mevrouw Timmermans wijst erop dat in Vlaanderen heel wat gemeenten een aantal geconcentreerde gebieden hebben van bewoning en/of economische activiteit. Vaak ligt tussen gemeenten en gehuchten die gefusioneerd zijn enkel wat lintbebouwing of verspreide bebouwing. Een gemeente kan veeleer beschouwd worden als een geheel van een aantal agglomeraties met ertussen verspreide bebouwing.

In de loop der jaren heeft de Europese Commissie de spelregels voor de afbakening van de agglomeraties veranderd. Voor 2006 konden de voorschriften om een agglomeratie af te bakenen op één A4: als meer dan één agglomeratie werd of zou gezuiverd worden in één installatie, vormden die agglomeraties samen één grote agglomeratie. De spreekster geeft het voorbeeld van een gemeente met 15.000 inwoners, met daarin een woonkern van 12.000 inwoners en een woonkern van 1000. Als beide kernen in één zuiveringsinstallatie werden gezuiverd, beschouwde de Europese Commissie dat als één agglomeratie van meer dan 10.000 IE.

Het probleem voor Vlaanderen dat zijn zuiveringsinfrastructuur volop aan het uitbouwen was, was dat het in de planningsfase voor aansluiting van kleine kernen van 1000 IE, eigenlijk een deadline overschreed. Zelfs als de kern van 12.000 IE op tijd gezuiverd werd, was men in overtreding als men de bijkomende kern van 1000 IE later aansloot.

Vanwege de uiteenlopende opvattingen over dit punt

heeft men twee jaar vergaderd op technisch niveau. De conclusie van de Europese Commissie was dat de voorschriften duidelijker moesten. Begin 2006 is vervolgens een lijvig 'guidance document' verspreid.

De conclusie van het guidance document is dat een plan voor de gezamenlijke aansluiting op een RWZI, niet de basis vormt voor de totale agglomeratie. Voor reeds gerealiseerde aansluitingen blijft de agglomeratie bestaan. Indien de aansluiting nog niet gerealiseerd is, blijft 1998 de deadline voor de kern van 12.000 IE. In de kleine woonkern die later eventueel aangesloten zal worden, volstaat een septische put als er riolen zijn. Zijn er geen riolen, dan valt het gebied buiten de scope van de ERSa. In Vlaanderen worden woongebieden van verscheidene gemeenten vaak verbonden in één zuiveringsinstallatie.

Uitvoering van ERSa vergde veel tijd

Er zijn diverse oorzaken voor de vertraagde uitvoering van de richtlijn. In de eerste plaats moet het verleden in acht worden genomen. Bij invoering van de richtlijn had Vlaanderen slechts een zuiveringsgraad van ruim 30 percent. De lidstaten die het op heden zeer goed doen qua zuiveringsgraad (Nederland en Denemarken), hadden toen al een zuiveringsgraad van 80 tot 90 percent.

Ook de ruimtelijke ordening heeft Vlaanderen parten gespeeld. Vlaanderen heeft een uitgestrekt en versnipperd landschap, waardoor de inzameling van vuilvracht veel duurder en complexer is gebleken. Andere lidstaten kennen meer woonkernen die bijvoorbeeld in een vallei gelegen zijn en hebben veel minder verspreide bewoning. De omvang van de investeringen vroeg om een spreiding in de tijd, enerzijds vanwege de financiële impact op de begroting, maar anderzijds ook omdat investeringspieken op een relatief beperkte markt niet haalbaar waren. De bouwmarkt kon de vereiste investeringen onmogelijk op een paar jaar tijd uitvoeren. Bovendien koos men ervoor om te blijven investeren in optimalisatie, om te voorkomen dat bestaande installaties en infrastructuur na verloop van tijd in slechte staat zouden verkeren.

Een andere vaststelling is dat de normale doorlooptijd van projecten vier tot vijf jaar bedraagt. Er is eerst de projectdefinitie, de opmaak en de goedkeuring van het technisch plan, de opmaak van een ontwerp, de vergunningen moeten aangevraagd en verkregen worden, de aanbestedingsprocedure, de gunningsprocedure en ten slotte de uitvoering. De eerste projectkorven werden begin de jaren negentig opgedragen. De eerste projecten werden op zijn vroegst in 1996 of 1997 gerealiseerd. Aangezien er verschillende projectkorven waren, kon de deadline van

1998 onmogelijk worden gehaald.

Er zijn ook uitvoeringsproblemen gerezen ten gevolge van onder meer nieuwe Europese richtlijnen, zoals de Habitatrichtlijn. Het opmaken van de vereiste studies en documenten vergt ook snel één of twee jaar. Daarnaast werd men vaak geconfronteerd met actiecomités. Dat gebeurde bijvoorbeeld in het kader van een openbaar onderzoek. In een aantal gevallen zijn gerechtelijke procedures opgestart. Een opvallend voorbeeld is Tervuren waar de omwonenden het niet eens waren met de inplanting van de RWZI.

Er waren ook heel wat gerechtelijke onteigeningen nodig om collectoren te bouwen en gronden te verwerven. Onteigeningen nemen tijd in beslag. In regio's met overstromingsproblemen moesten bijkomende hydraulische studies worden gemaakt. Ook dat vergde extra tijd. De regio Brussel kenmerkte zich door moeilijke en steeds duurder grondverwerving. Ten slotte waren ook lokaal bodemsaneringen nodig, die de hele procedure alweer vertraagden.

De betrokkenheid van derden (gemeenten, provincies enzovoort), speelde net zo goed een rol in het tijds kader. In regio's waar veel collectoren moesten worden aangelegd, diende men de projecten op elkaar af te stemmen. Men kon bijvoorbeeld niet alle wegen tegelijk opbreken. In een aantal gevallen werd de bouw van een collector gecombineerd met verfraaiing van de wegen. In dergelijke gevallen dienden budgetten en begrotingsjaren op elkaar afgestemd.

Schets van de aanpak van het Vlaamse Gewest na vaststelling dat eind 1998 de investeringen niet waren afgerond

De projectenportefeuille van Aquafin omvat meer projecten dan degene die strikt genomen noodzakelijk zijn voor uitvoering van de ERSA. Binnen die projectenkorf is gezocht naar de prioritaire projecten en die zijn opgenomen in lijsten die de ERSA-P of ERSA-Pbis worden genoemd. De eerste zijn projecten die noodzakelijk zijn in agglomeraties van meer dan 10.000 IE, de andere voor agglomeraties van 2000 tot 10.000 IE.

Door te focussen op een beperkte projectenkorf was een maandelijks opvolging verzekerd. Dat is gebeurd aan de hand van maandelijks overleg tussen het Vlaamse Gewest – in casu het kabinet van de minister van Leefmilieu – de VMM en Aquafin. Doel was voor projecten die geblokkeerd waren of dreigden te raken, algemene en/of specifieke maatregelen te ontwikkelen.

Een algemene maatregel was onder meer het inkorten van bepaalde standaardtermijnen, zoals voor

goedkeuring van het technisch plan en aanvraag van de vergunning. Er werd ook gepoogd de termijn voor aflevering van bouwvergunningen en verklaringen openbaar nut in te korten. Bovendien werden de belangrijkste vuilvrachten prioritair aangesloten in de uitvoeringsfase.

Voorbeelden van projectspecifieke maatregelen zijn het beperken van de uitvoeringstermijn door met specifieke methodologieën te werken, contact te nemen met derden die projecten wilden vooruitschuiven om begrotings- of andere redenen.

Stand van zaken in agglomeraties groter dan 10.000 IE

Mevrouw Timmermans licht in de eerste plaats de stand van zaken toe in het Vlaamse Gewest. Omdat het volledige koninkrijk België veroordeeld dreigt te worden, gaat ze ook kort in op de toestand in de andere gewesten. Ook de veroordelingsprocedure zelf neemt ze onder de loep.

Voor collectering zijn er in het Vlaamse Gewest 114 agglomeraties gedefinieerd. Eind 1995 waren er slechts 10 volledig conform ERSA. Eind 1998 waren dat nog maar 38 agglomeraties en ten tijde van de eerste veroordeling in juni 2004 was dat gestegen naar 71. Volgens de prognose zouden eind 2007 94 agglomeraties volledig conform de richtlijn zijn. In tien resterende agglomeraties moet nog een beperkt aantal collectoren gebouwd worden. Voor de richtlijn is er pas sprake van conformiteit als alles gerealiseerd is. Het gaat om nog een 15-tal collectoren. Eind 2007 zal Vlaanderen 98 percent van zijn collecteringsverplichting vervuld hebben. Dat wordt ook zo meegedeeld aan de Europese Commissie, aangezien het een grote vooruitgang betekent sinds de veroordeling.

Voor de zuivering moet een onderscheid worden gemaakt tussen secundaire zuivering, wat weergeeft of er al dan niet een zuiveringsinstallatie aanwezig was, en tertiaire zuivering. De zuiveringsinstallaties in agglomeraties groter dan 10.000 IE moeten fosfor en stikstof verwijderen. Vooral de verwijdering van stikstof duurt langer. Er waren grondige renovatieprojecten nodig. In 1995 waren er 73 installaties en tegen eind 1999 was dat al geëvolueerd naar 98. Bij de veroordeling waren er al 106 en eind 2007 zullen 110 installaties opgestart zijn. Er is sprake van 112 installaties omdat Brussel-Noord en Brussel-Zuid niet opgenomen zijn in de rapportering voor het Vlaamse Gewest, maar voor het Brusselse Gewest.

Voor de tertiaire zuivering was het moeilijker om tot conformiteit te komen. Eind 1999 waren er 55 installaties, en bij de veroordeling waren dat er 88. Alle renovaties die nodig waren om stikstof te verwijde-

ren zijn begin 2006 afgerond. RWZI Deurne was de laatste renovatie.

Een aantal installaties ontbreekt nog. In Beveren-Leie is de bouw vergevorderd en is de opstart gepland voor maart 2008. Het project in Tervuren is intussen gedeblokkeerd. De werken starten in januari 2008.

Er is een duidelijk verschil tussen fosforverwijdering en stikstofverwijdering bij de tertiaire zuivering. Voor fosforverwijdering was slechts een relatief eenvoudige ingreep vereist met het plaatsen van een ijzertrichloridetank op de installaties. Die investeringen zijn vrij snel gebeurd. Voor de stikstofverwijdering is een groter beluchtingsvolume nodig en was een volledige renovatie van de installaties nodig. Gezien de normale doorlooptijd van projecten nam dat veel meer tijd in beslag. Alle installaties zijn intussen gerenoveerd.

Voor het Brusselse Gewest stond in het document dat begin 2006 aan de Europese Commissie werd overgemaakt dat de collectering conform zou zijn op 31 december 2006 en de zuivering op 3 oktober 2006, het ogenblik waarop de installatie Brussel-Noord in gebruik zou worden genomen. Er loopt nog een discussie bij de Europese Commissie over het feit dat Brussel-Zuid nog geen nutriënten verwijderd. Het Brusselse Gewest hoopte op het eigen gewest een 75-percentregel te kunnen toepassen, maar de Europese Commissie is het daarmee niet eens en stelt dat de 75 percentregel van toepassing moet zijn in het hele koninkrijk België. Anders moet het Brusselse Gewest toch tertiaire zuivering toepassen in Brussel-Zuid. De Europese Commissie heeft nog niet beslist. Die beslissing zal de veroordelingsprocedure beïnvloeden.

In het Waalse Gewest waren begin 2006 46 van de 71 agglomeraties conform. 34 installaties waren volledig conform. In 16 installaties was er secundaire zuivering maar diende nog geïnvesteerd te worden in de verwijdering van nutriënten. Nog 21 installaties moeten worden gebouwd, waaronder enkele hele grote. Ten aanzien van de uitvoering van ERSA verkeert het Waalse Gewest in de slechtste positie.

Een veroordelingsprocedure bestaat altijd uit twee procedures. De eerste is beëindigd op 8 juli 2004 met een veroordeling van België door het Europees Hof van Justitie. Die veroordeling heeft op dat ogenblik geen enkele consequentie, maar geeft de Europese Commissie wel de mogelijkheid om een tweede procedure op te starten die wel boetes of dwangsommen tot gevolg kan hebben. Begin 2006 kon volgens de Commissie het koninkrijk België nog steeds niet bewijzen dat het conform de richtlijn was en is het dus opnieuw in gebreke gesteld. Zeer recent

heeft het koninkrijk België een complementaire ingebrekestelling ontvangen.

Volgens de Europese Commissie voldoet het Vlaamse Gewest niet aan artikel 5 wegens ontbrekende RWZI's. De Europese Commissie baseert zich echter op de rapportering van begin 2007, toen er nog vijf installaties ontbraken. Mevrouw Timmermans stelt dat ze kunnen melden dat er drie zijn opgestart in 2007 en dat Beveren-Leie begin 2008 wordt opgestart. De deblokkering van het dossier Tervuren zal als nieuwe informatie aan de Europese Commissie worden gemeld.

Ook de ontbrekende collectering is een probleem, al blijft dat beperkt tot een vijftiental projecten. Het Vlaamse Gewest heeft 98 percent van zijn collecteringsverplichting gerealiseerd. Dat is in vergelijking met andere lidstaten niet slecht. Het feit dat rekening wordt gehouden met het koninkrijk België, maakt dat het Vlaamse Gewest ook in overtreding is. Het Vlaamse Gewest zal allicht een beperkt deel van de boete moeten betalen.

Er was volgens de Europese Commissie tevens onduidelijkheid over het ontwerp van de RWZI's. Mevrouw Timmermans hoopt echter dat die uit de wereld kan worden geholpen aangezien de RWZI's meer dan voldoende ruim zijn ontworpen. Het bezwaar van de Europese Commissie komt erop neer dat ze over bijkomende informatie wil beschikken.

De hamvraag is wanneer de tweede juridische procedure zal worden gestart en of ze er wel komt. Ook wat de Europese Commissie ter zake zal beslissen blijft een raadsel. Geen van de drie gewesten is conform de richtlijn en de tweede procedure lijkt onafwendbaar. Er verloopt een standaardtermijn van achttien maanden vooraleer een tweede veroordeling volgt. Die zal een boete meebrengen en die wordt gebaseerd op de stand van zaken bij opstart van de tweede juridische procedure. Als de procedure begin 2008 wordt opgestart, dan zou het Vlaamse Gewest veroordeeld worden voor het ontbreken van de RWZI Tervuren en de vijftien collectoren. Een dwangsom moet pas worden betaald als men nog niet conform is op het moment van de tweede veroordeling. In het slechtste geval kan het dat het Vlaamse Gewest na achttien maanden een dwangsom moet betalen.

Korte stand van zaken voor agglomeraties van 2000 tot 10.000 IE

De deadline eind 2005 geldt voor de agglomeraties van 2000 tot 10.000 IE. Voor collectering waren 62 op 82 agglomeraties in orde. In 64 van de 82 agglomeraties was een zuiveringsinstallatie aanwezig. Intussen zijn er 65 conforme collectorenstelsels en

71 zuiveringsinstallaties. Vergeleken met de toestand van de agglomeraties groter dan 10.000 IE ten tijde van de deadline 1998, staat men veel verder. De zeventien agglomeraties met ontbrekende collectoren zijn in vergelijking met de agglomeraties groter dan 10.000 IE wel steeds kleinere entiteiten voor collectering en hebben minder collectoren nodig.

Besluit

De achterstand in uitbouw is grotendeels succesvol weggewerkt. Voor ERSAP is 98 percent van de collectering gerealiseerd. De RWZI Beveren-Leie zit in de eindfase. Het project Tervuren kan worden aangevat.

ERSA-Pbis vormt een iets grotere uitdaging, maar wordt van nabij gevolgd. De spreekster hoopt dat ook in dat verband op korte termijn succes kan worden geboekt, maar stelt dat het nodig blijft de overblijvende projecten aan te pakken.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Patrick Lachaert* wijst erop dat er maar 70.000 IBA's nodig zullen zijn. In vergelijking met het aantal zonevreemde woningen, namelijk 345.000 is dat beperkt.

De heer *Rudi Daems* zegt dat het aantal bedrijven dat een contract afsluit met Aquafin relatief beperkt blijft. Ook het aantal bedrijven dat een engagement moet omzetten in een wijziging van de milieuvergunningaanvraag of de milieuvergunning is nog kleiner. Een aantal van de meer problematische bedrijven, neemt helemaal geen initiatief. Welke rol speelt de VMM om die bedrijven op het goede spoor te zetten?

Daarnaast wil het lid vernemen hoever men staat met de beheersovereenkomst van Aquafin en de onderhandeling voor fase twee.

De KRLW beoogt een goede toestand van het water tegen 2015. Er is daarnaast een uitzonderingsprocedure die een uitstel mogelijk maakt van tweemaal zes jaar. Hoe schat de VMM de kansen in dat Vlaanderen die doelstelling haalt met een doorgezet beleid en eventueel een intensifiëring op lokaal niveau?

Het lid gaat ervan uit dat een van de grote knelpunten de financiering betreft. De VVSG heeft al aangegeven dat deze investeringen aan de lokale besturen 7 miljard euro zullen kosten. Het Vlaamse Gewest neemt een groot deel van dit bedrag op zich. Zullen zowel het Vlaamse Gewest als de lokale besturen financieel in staat zijn om de doelstellingen te halen? Er is een groot verschil in ambitie tussen gemeenten qua aansluitingsgraad, rioleringen, afkoppelingsbe-

leid enzovoort. Wat stelt de VMM voor om te doen ten aanzien van gemeenten die nog een lage aansluitingsgraad hebben? Hoe denken ze dat te verhelpen?

De heer Daems herhaalt de vraag die hij ook aan de waterbedrijven heeft gesteld. Kijkt men bij grote infrastructuurwerken naar de toestand van de rioleringen? Als een renovatie noodzakelijk blijkt, legt men dan systematisch gescheiden rioleringen aan? De heer Daems heeft er alle begrip voor dat geen gescheiden riolering wordt aangelegd in een straat van 500 meter met slechts twee huizen. Hij heeft echter voorbeelden van stedelijke omgevingen waar bij ingrijpende renovaties van pleinen of straten niet wordt beslist om een gescheiden riolering aan te leggen. Er werd in dat verband met de vinger gewezen naar de economische en ecologische regulator. Geeft de VMM als toezichthouder geregeld het advies om geen gescheiden riolering aan te leggen?

De heer *Patrick De Klerck* vindt dat niet enkel aandacht moet gaan naar de uitbouw van rioleringsnetwerken en hogere zuiveringsgraden, maar evenzeer naar verbeteringswerken aan bestaande niet-gescheiden rioleringsstelsels. Deze zijn vaak achtergesteld door structurele of hydraulische knelpunten. Hij geeft het voorbeeld van het overschrijden van de toegelaten overstortfrequenties.

Hij vreest dat de gemeenten die een grote dekkingsgraad hebben, in de toekomst enigszins ondergevaardeerd zullen worden. Hij pleit ervoor naast de hoge zuiveringsgraad ook andere aspecten in aanmerking te nemen, zoals het stimuleren van gescheiden stelsels in oude woonwijken.

De heer De Klerck is voorstander van subsidies voor afkoppelings- en verbeteringswerken in bepaalde woonbuurten. Dat gaat ook vaak over steden die in het kader van een duurzame ruimtelijke ordening compact hebben gebouwd. Ze hebben zich in het kader van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen aan de regel gehouden en zo min mogelijk ruimte ingepalmd. Het lid zou het jammer vinden mochten die steden de dupe worden. De spreker vraagt of dit mogelijk is in het kader van de optimalisatie-investeringen.

De heer *Patrick Lachaert* wil weten of de inspanningen die gemeenten vroeger reeds hebben geleverd zijn geëvalueerd. Dergelijke evaluatie is belangrijk voor de toekomstige discussie over de financiering. Er is een criterium nodig om te vermijden dat slechte leerlingen worden beloond.

Er circuleren allerlei cijfers die het gemeentelijk aandeel zouden voorstellen. Is er een zicht op de financiële investering van elk niveau? Ziet de VMM de doelstellingen ook operationeel en financieel ge-

realiseerd? Of is het aangewezen meteen twee verlengingen van zes jaar aan te vragen?

Mevrouw *Tinne Rombouts* stelt dat er op Europees niveau gewerkt wordt met agglomeraties, waarbij het aantal IE's geldt als enige regel. Op de zoneringsplannen van de gemeenten wordt evenwel voor alle woningen bepaald hoe het afvalwater gezuiverd zal worden. Op basis van die zoneringsplannen willen de gemeenten nu tot het uiterste gaan om boetes te vermijden. Waarom heeft de VMM dergelijke plannen voorgelegd aan de gemeenten?

De heer *Karlos Callens* stelt dat de vraag hoe men in het buitengebied best te werk gaat, onbeantwoord blijft. Mogelijkheden zijn de septische put en IBA. Daarnaast bestaat volgens de spreker de mogelijkheid om rietvelden aan te leggen bij particulieren, landbouwers of tuinbouwers. Dat is niet vanzelfsprekend omdat het in de reglementering nog niet helder is omschreven als een mogelijkheid om water te zuiveren. De spreker wil vernemen of de huidige reglementering volstaat of gewijzigd moet worden.

Het lid oppert dat het vrij normaal is dat de ene gemeente meer gerioleerd is dan de andere. Een stad is allicht meer verplicht om riolering aan te leggen dan een gemeente op de buiten. De vorm en omvang van de agglomeratie speelt dus mee als factor en het is volgens de heer Callens dan ook niet altijd toepasselijk de ene een goede en de andere een slechte leerling te noemen. Het buitengebied heeft volgens hem niet meteen de drang gevoeld om riolering te realiseren en heeft ook niet dezelfde financiële draagkracht.

De heer *Jan Peumans* vraagt hoe het zit met de grensoverschrijdende aanpak, zowel met Nederland, Frankrijk als met Wallonië.

Het lid vraagt zich verder af wat er precies gebeurt bij de tweede juridische procedure als de ene regio ten opzichte van de andere een achterstand heeft. Wordt er dan een verdeelsleutel gehanteerd?

Heeft de VMM enig zicht op de afstemming tussen de budgetten van de VMM en de begrotingsmoeilijkheden die bepaalde gemeenten zullen krijgen? Er komt wel wat geld van de Vlaamse overheid, stelt de spreker, maar hij voorziet toch nog veel problemen.

De heer *Jan Loones* oppert dat sinds de afschaffing van de laatste rioolpijp naar de zee ongeveer tien jaar geleden een lange weg is afgelegd. Het lid stelt dat het vrij eenvoudig moet zijn om per gemeente uit te maken wat er nog rest aan werk. Hij verwacht dat waar de meeste oude leidingen liggen, er minst gescheiden afvalwatersystemen zullen zijn. Dan rijst opnieuw de vraag waar de vernieuwing vandaan komt.

De heer *Dirk Waegeman* bevestigt in antwoord op de vraag van de heer Daems dat heel weinig bedrijven een contract afsluiten met Aquafin. Allicht moet de reglementering worden aangepast, stelt hij. Een van de grote problemen is dat de contractregeling met Aquafin beperkt is tot de eigen waterwinning. Bedrijven met moeilijk afbreekbaar afvalwater, waarvoor de medeverwerking tot specifieke investeringskosten en/of exploitatiekosten leidt, zijn bovendien niet geneigd zelf een contract af te sluiten. In 2006 heeft VMM samen met Aquafin alle bedrijven op de hoogte gebracht van alle mogelijke contractregelingen. De heer Waegeman vindt dat al het mogelijke is gebeurd. Hij veronderstelt wel dat het concept kan worden bijgestuurd.

Inzake de heronderhandeling van de overeenkomst met de nv Aquafin meldt de spreker dat de overeenkomst de voorbije jaren op een aantal punten is bijgestuurd. Dat behelsde onder meer de doorrekening aan de drinkwatermaatschappijen als gevolg van de hervorming van de watersector. Er is ook een regeling bijgekomen die tegemoet komt aan een van de bepalingen van Eurostat inzake het beschikbaarheidsrisico dat is ingebouwd met betrekking tot exploitatie. Hij geeft toe dat er geen sprake is van een grondige heronderhandeling. De VMM is al geruime tijd, in samenwerking met Aquafin en in overleg met het kabinet, bezig met de implementatie van een indicatorenkader voor de exploitatieopdracht als opstap van de middelenverbintenis naar de resultaatsverbintenis. Dat is tevens de concrete uitwerking van een resolutie van het Vlaams Parlement. De spreker acht het opportuun de resultaten af te wachten vooraleer die punten in te bouwen in de overeenkomst. De timing moet voor de rest in overleg met het kabinet Leefmilieu worden vastgelegd. Daarover doet de heer Waegeman geen uitspraken. Op een bepaald moment was onderhandelen zinloos omdat privé-aandelen ingekocht moesten worden. De minister bepaalt wanneer een heronderhandeling van start kan gaan.

De heer Waegeman verklaart dat hij slechts een deel van de doelstellingen van de KRLW heeft besproken, namelijk de link met het waterzuiveringsbeleid. Hij voegt daaraan toe dat er heel wat meer moet gebeuren. Soms krijgt hij de indruk dat maatregelen in omgekeerde volgorde moeten worden genomen. Zo moet op korte termijn een uitgebreid normenkader worden uitgewerkt, terwijl in 2012 al zou moeten worden gemeten of men in 2015 aan de normen kan voldoen. Dat is zo goed als onmogelijk.

De spreker herhaalt dat er tegen eind 2008 een stroomgebiedbeheerplan moet klaarliggen met inbegrip van een maatregelenprogramma met basismaatregelen en het besliste beleid. Daaraan moet ook een aantal kostenefficiënte aanvullende maatregelen

worden toegevoegd. Hij stelt dat men zeer omzichtig tewerk zal moeten gaan om zichzelf niet de das om te doen. Hij hoopt dat er een overlegde, eenduidige lijst tot stand zal komen, maar spreekt zich niet uit over de vraag of dat zal volstaan om de doelstelling te halen.

Er wordt ten aanzien van de stilzittende gemeenten geen handhavingsbeleid gevoerd. De VMM is daar toe niet bevoegd. De maatschappij kan enkel de wortel van de subsidiëring voorhouden. Heel wat gemeenten maken er gretig gebruik van, andere blijven langs de zijlijn staan en leggen al dan niet met eigen kapitaal riolering aan. Daarop heeft de VMM geen vat. Er is herhaaldelijk bilateraal overleg tussen de gemeenten en de ambtenaren van de VMM in het kader van indiening van projecten en evaluatie van de werking van zuiveringsinstallaties. De gemeenten krijgen dus begeleiding, stelt de heer Waegeman, maar de uiteindelijke beslissing ligt nog steeds bij hen.

Met betrekking tot de synergie met de investeringen van de waterbedrijven, herinnert de spreker eraan dat de watersector de voorbije jaren grondig is gewijzigd. Er zijn heel wat nieuwe instanties bijgekomen. Sommige zijn actief in andere nutsvoorzieningen, wat de synergie alleen maar ten goede komt. Hij verwijst ook naar de afstemming binnen het Vlaamse Gewest met projecten van de administratie Wegen en Verkeer (AWV). Het subsidiëringsprogramma is altijd voorzien op afstemming, niet enkel op gecombineerde dossiers met Aquafin, maar ook op bijvoorbeeld werken van AWV, het agentschap Infrastructuur, zodat er bij wegenwerken ook oog is voor de onderliggende riolering. Er zijn concrete afspraken over concept en verdeling.

Met betrekking tot de vrees van de heer De Klerck dat alleen aandacht zou gaan naar uitbouw en niet naar renovatie, kan de heer Dirk Waegeman het lid geruststellen. Sedert een aantal jaren heet het programma dat Aquafin uitvoert een optimalisatieprogramma in plaats van investeringsprogramma. Dat duidt ook op de omslag van louter uitbouw naar optimalisatie van de infrastructuur teneinde de overstortfrequentie te beperken en de optimale afkoppeling van grote verharde oppervlakten en de optimalisatie, heraanleg of bijsturing van bestaande collectoren een plaats te geven in het programma.

Ook voor het tweede spoor, de subsidiëring van gemeentelijke rioleringen, is er een evenwicht tussen uitbouw en renovatie. Bij elk kwartaalprogramma hoort overleg met het kabinet Leefmilieu over de krachtlijnen die moeten worden gehanteerd bij de samenstelling. Dat gebeurt middels een objectief toetsingsinstrument dat evenwicht brengt tussen uitbouw en renovatie en tot doel heeft de grootste

ecologische meerwaarde te creëren.

De heer Waegeman vermeldt verder dat al drie interne rapporten zijn opgesteld waarin de lopende subsidiëringsprogramma's worden geëvalueerd: welke gemeenten nemen deel, wat is de uitval van projecten, zijn de voorontwerpen van goede kwaliteit, tot welke toename van rioleringsgraad leidt het meteen of op termijn? Sinds enkele jaren bevat het VMM-jaarrapport Water bovendien een hoofdstuk over het ecologisch toezicht op de bovengemeentelijke en gemeentelijke saneringsinfrastructuur. De spreker geeft toe dat de focus vooral lag op de werking van de bovengemeentelijke of Aquafin-infrastructuur. In de toekomst wil men dat wel verder uitbouwen zodat ook de andere kant duidelijk belicht wordt. Het is de bedoeling een soort van benchmarking te doen over de rioleringsoperatoren.

Voor wat de financiële haalbaarheid betreft, stelt de spreker dat het niet de intentie is om elk engagement onder de noemer van de kaderrichtlijn Water te laten ressorteren. Hij vindt het gevaarlijk cijfers te vermelden, maar stelt wel dat blijkt uit berekeningen in het kader van de opmaak van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen die uitgaan van de projectenkorf voor de proefgemeenten, dat de inspanning voor een aantal gemeenten aanzienlijk zal zijn. Wat financieel haalbaar is voor de gemeenten, zal moeten worden uitgemaakt aan de hand van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen, rekening houdend met de scheidingslijn en met de subsidiepot die in 2008 en 2009 wordt verhoogd.

Dat er een groot verschil is tussen de gemeenten onderling, blijkt ook al uit de TRP's en de zoneringsplannen en dat heeft diverse redenen. Voor gemeenten die ervoor kiezen alles collectief in te zamelen tot in de verste uithoek, ligt de kost vanzelfsprekend hoger. De financiële inspanning is dan ook groter.

IBA's zijn maar in een beperkt gebied verplicht, antwoordt de heer Waegeman aan de heer Callens. Er zijn heel wat IBA's op de markt gebracht de laatste jaren, die niet aan hoge eisen voldeden. VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) heeft enkele jaren geleden een testsite ingericht waar IBA's gecertificeerd worden. Er zouden in 2008 dertien types getest worden, dus het aanbod breidt uit.

Mevrouw Greet Timmermans bevestigt aan mevrouw Rombouts dat de ERSA voor agglomeraties kleiner dan 2000 IE geen verdere verplichtingen vooropstelt inzake IBA's. De agglomeraties groter dan 2000 IE vertegenwoordigen 70 tot 75 percent van Vlaanderen. Voor ongeveer 25 percent geldt geen IBA-verplichting. Tegelijk dient erop gewezen

dat de oppervlaktewaterkwaliteit niet goed is. De KRLW stipuleert dan dat er waar nodig bijkomende maatregelen moeten worden genomen. Verdergaande uitbouw van de saneringsinfrastructuur is noodzakelijk, zo blijkt daaruit. Zodoende zijn er zoneeringsplannen opgesteld waarbij de afweging is gemaakt of centrale zuivering of een IBA de beste oplossing zou bieden. Het lijkt de sprekerster vrij duidelijk dat de doelstellingen van de KRLW niet kunnen worden bereikt als nog 25 percent van de huishoudens hun afvalwater ongezuiverd lozen in oppervlaktewater.

Mevrouw Timmermans stelt verder dat de grensoverschrijdende aanpak, waarnaar de heer Peumans verwijst, in de toelichting over de ERSa niet aan bod is gekomen, omdat die grensoverschrijdende aanpak niet van toepassing is. De richtlijn bepaalt wat men als individu, lidstaat of regio moet doen. Het gaat over wat moet gebeuren in grote agglomeraties en geen daarvan is grensoverschrijdend, stelt de sprekerster. Voor enkele kleinere installaties zou het eventueel kunnen worden toegepast. Volgens de richtlijn is men zelf verantwoordelijk voor de uitbouw van collectering en zuivering op het eigen grondgebied. Binnen de KRLW wordt de grensoverschrijdende aanpak wel belangrijk. De Schelde- en Maascommissie ziet erop toe omdat het moeilijk is om stroomafwaarts een goede waterkwaliteit te bereiken als stroomopwaarts de investeringen niet zijn afgerond.

Mevrouw Timmermans antwoordt dat bij een eventuele veroordeling van België de verantwoordelijkheid voor betaling van boete en/of dwangsom bij de lidstaat België ligt. Of en hoe de boete en/of dwangsom verdeeld wordt over de gewesten, is een politieke beslissing. Het is mogelijk dat er percentuele boetes en dwangsommen worden uitgesproken. Dat is al eerder gebeurd met de Zwemwaterrichtlijn. Deze zouden dan op eenvoudige wijze kunnen doorgerekend worden naar de gewesten, maar dit hangt allemaal af van het type veroordeling.

De heer *Dirk Waegeman* stelt dat wat betreft het evenwicht tussen vraag en aanbod, de VMM op zeker ogenblik met een zeer lange lijst van aangevraagde projecten geconfronteerd werd. Die was deels fictief omdat gemeenten absoluut op die lijst wilden staan, ook al was er geen enkele intentie om de projecten uit te voeren. Men wilde niet dat projecten zouden worden geschrapt. Er zijn de laatste jaren al een paar keer bijsturingen van het besluit gebeurd. Dat heeft ertoe geleid dat er een geactualiseerd aanvraagformulier ter beschikking moest worden gesteld van de gemeenten. Zo kon dan 'grote schoonmaak' gehouden worden in de lange lijst die zelfs meer dan duizend projecten omvatte.

De ambitieuze programma's die de laatste jaren zijn goedgekeurd, hebben volgens de spreker de druk enigszins doen afnemen. Er zijn niet zoveel gemeenten die niet aan bod komen in dat systeem. Ook het feit dat heel wat gemeenten hun rioleringsverantwoordelijkheid hebben overgedragen aan rioleringsinstanties, al dan niet drinkwatermaatschappijen, heeft rust gebracht. Subsidies zouden eigenlijk de ecologisch waardevolste projecten moeten belonen. Subsidies zijn een gunst maar geen recht. In dat opzicht betreurt de VMM dat sommige rioleringsinstanties subsidie eisen voor een paar huisaansluitingen in het kader van een gecombineerd dossier. Ze dreigen er dan mee uit het dossier te stappen, dat wel heel belangrijk is voor de uitvoering van de ERSa.

De heer *Rudi Daems* herhaalt zijn vragen over de aanleg van gescheiden riolering en over de rol van de VMM als economische en ecologische toezichthouder. Voorlopig is er nog wel een gezonde spanning tussen de stad Antwerpen en Riant, maar de positie van de VMM is daarin wel belangrijk.

Is het voorts de bedoeling aan de gecertificeerde IBA's ook een regelgevend kader te verbinden om aan te geven welke technieken vanaf een bepaald moment gebruikt mogen en moeten worden?

De heer *Dirk Waegeman* verwijst inzake de gescheiden riolering naar de historie van het subsidiebesluit. Daarmee is in 1996 begonnen en er werd toen minder streng geoordeeld over dossiers om het systeem aanvaardbaar te maken. In de eerste jaren zijn nog gemengde stelsels voor de helft gesubsidieerd. In 1999 is een opstap gemaakt naar 75 percent, in samenhang met het gedeeltelijk gescheiden stelsel. In 2000 is de volledige subsidiëring erbij gekomen, zij het beperkt tot het rioleringsgedeelte voor zogenaamde 2DWA-leidingen (DWA: droogweerafvoer). Bij de opstelling van de subsidiëringsprogramma's worden geen gemengde stelsels meer aanvaard. Het gaat enkel nog om gedeeltelijk gescheiden stelsels en 2DWA-stelsels. Als er in Antwerpen gemengde stelsels worden aangelegd, dan zijn die niet gesubsidieerd via de VMM. De spreker stelt dat de VMM binnen de procedure van het subsidiëringsbesluit alleen toezicht kan uitoefenen op projecten die subsidie genieten van het gewest. De instantie kan verder ook enkel toezicht uitoefenen op wat via het bovengemeentelijke spoor, dus via Aquafin, gebeurt. De VMM is echter niet uitgerust noch bevoegd om andere dan de gesubsidieerde leidingen te controleren.

De heer *Rudi Daems* gaat ervan uit dat de VMM wel de projecten op papier ziet en dan ook kan zien bij welke gecombineerde projecten de kans niet wordt gegrepen om van een gemengd naar een gescheiden systeem over te stappen. De heer *Dirk Waegeman*

oppert dat er misschien een verschil is in het concrete geval tussen een volledig en gedeeltelijk gescheiden systeem. Het is volgens hem niet altijd evident om volledig naar een 2DWA-systeem over te stappen.

De heer *Jan Peumans* vindt het antwoord op zijn vraag over de financieringsproblematiek te globaal. Het lid wil weten wat de totale financieringsbehoefte is om aan alle voorwaarden van Europa te voldoen en wat het aandeel van de gemeenten daarin zal zijn. Hij refereert aan de cijfers die de heer *Claeys* van de VVSG heeft gegeven in een vorige vergadering.

De heer *Dirk Waegeman* legt uit dat het steeds om twee richtlijnen gaat met verschillende vereisten. Met de implementatie van de ERSA is men zo goed als rond. Daarnaast staat de moeilijke KRLW. De vraag of Vlaanderen in 2015 zal voldoen aan de kaderrichtlijn is moeilijk, in de wetenschap dat de meeste waterlichamen 'at risk' zijn. Het lijkt heel onwaarschijnlijk dat alles tegen 2015 geïmplementeerd zal zijn. Voor wat riolering betreft, is het de bedoeling te focussen op de meest kostenefficiënte maatregelen. Er zal dus geen engagement worden aangegaan voor volledige uitvoering van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen, die op heden nog in opmaak zijn.

De heer *Waegeman* oppert dat men zich ook de vraag kan stellen hoe lang het nog verantwoord is dat afvalwater ongezuiverd in de natuur wordt geloosd. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeenten om ervoor te zorgen dat dit niet meer kan, stelt hij. De precieze financieringsbehoeften berekenen, is niet eenvoudig. De spreker wijst erop dat uiteenlopende instanties cijfers opvragen bij de VMM. Hoe ze die gegevens vervolgens verrekenen, is niet de verantwoordelijkheid van de VMM maar van die instantie zelf.

De heer *Waegeman* benadrukt tot slot dat de minister van Leefmilieu er reeds geruime tijd voor opteert alleen nog gecertificeerde IBA's te installeren. Als een reeds geïnstalleerde IBA goed functioneert, is er volgens de spreker geen probleem. Er is ook een Europese richtlijn die verbiedt dat elke afzonderlijke lidstaat bijkomende eisen oplegt bovenop de Europese markering. Daarom is beslist een ontwerp van ministerieel besluit op te maken waarin die verplichting wordt opgelegd rekening houdend met de beperking van de Europese richtlijn met betrekking tot de mededinging.

3. Inleidende uiteenzetting Aquafin NV

De heer *Luc Bossyns*, gedelegeerd bestuurder van Aquafin NV, zal inzoomen op het bereiken van de doelstellingen van de Europese richtlijn Stedelijk

Afvalwater met de ERSA-P en de ERSA-Pbis projecten. Vervolgens belicht hij de methodologie van Aquafin met de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen. De cyclus daarvan zal volgens hem gelijklopen met die van de zoneringsplannen.

De projectenportefeuille

De spreker geeft eerst een overzicht van de opgeleverde projecten. Op 30 september 2007 waren 1790 projecten opgeleverd. Er waren op dat ogenblik nog eens 263 projecten gegund en aanbesteed. Dat staat samen voor een bedrag van 2,6 miljard euro waarvan al 2,2 volledig is uitgevoerd en opgeleverd. De meerkosten tijdens projecten zijn altijd een probleem bij werken van openbaar nut maar blijven in deze beperkt tot ongeveer 2 percent.

De ERSA-P projecten zijn in aantal gedefinieerd in 2003. In januari 2008 zullen er 79 aanbesteed zijn en in uitvoering. De spreker vermeldt dat een aantal projecten vanwege de vrij laattijdige Europese nuancering van het begrip agglomeratie, verschuiven van de ERSA-P- naar de ERSA-Pbis-lijst. De lijst zal dus sneller vervolledigd zijn. Er is al 270 miljoen euro specifiek voor die richtlijn aanbesteed sinds 2003.

De heer *Bossyns* zegt dat de vijftien projecten die inzake collectering nog moeten worden afgerond, allemaal aanbesteed zijn of zich al in een bepaalde fase van het project bevinden. De meeste starten in 2008 of 2009. Het zijn geen zeer grote projecten. Voor enkele van die vijftien projecten worden geen middelen vrijgemaakt omdat ze zijn toegevoegd aan een ander project van de lijst. De totale kosten zijn in 2008 ongeveer 23 miljoen euro en in 2009 nog 13 miljoen euro. Het project in het Dijlebekken te Alsemberg zal pas in 2010 voltooid zijn. Er wordt geprobeerd dit te versnellen. Maandelijks bespreekt Aquafin de situatie van de uiteenlopende ERSA-P projecten. Men nadert stilaan het ogenblik waarop de eerste projecten worden opgeleverd.

Er resten nog vijf grote RWZI's: Beveren-Waas, Bambrugge, Beveren-Leie, Merchtem en Tervuren. De werken voor Beveren-Waas zijn in 2006 gestart en de opstart gebeurt in 2007. Alle RWZI's worden op redelijke termijn afgewerkt en opgestart. Merchtem is verschoven naar de ERSA-Pbis-lijst en de opstart is gepland voor mei 2008. Tervuren is gegund en aanbesteed en de start van de werken is vooropgesteld voor januari 2008. De RWZI zou klaar moeten zijn voor opstart in 2009. Dat is het laatste grote station dat ten behoeve van de richtlijn moet worden gebouwd.

De ERSA-Pbis-projecten zijn nog niet zo vergevorderd als de ERSA-P-projecten. Eind 2007 zullen 30 projecten aanbesteed zijn. De lijst wordt maandelijks

besproken met het kabinet en de VMM. De projecten vorderen goed. In bedragen gaat het iets sneller vooruit: van respectievelijk 13 en 20 miljoen euro in 2005 en 2006 staat de aanbestedingswaarde nu al op 67 miljoen euro. De heer Bossyns verwacht zelfs een iets snellere vooruitgang dan voor de ERSA-P-projecten.

Vervolgens geeft de spreker een toelichting bij de langdurig geblokkeerde projecten. De deblokking is de verdienste van alle betrokkenen bij de ERSA-P- en ERSA-Pbis-projecten. Het aantal geblokkeerde projecten is gedaald van ongeveer 150 tot 63. Van de geblokkeerde projecten lag 43 percent stil door het uitblijven van noodzakelijke initiatieven van derden. De spreker wijst erop dat gecombineerde projecten vaak stilvallen omdat de gemeenten niet over de nodige middelen beschikken. In 22 percent gaat het om een noodzakelijke wijziging van bestemmingsplannen, van ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) en dies meer. Zeventien percent ligt stil omdat een bijkomende studie nodig is. Onteigeningsproblemen maken slecht 1 percent uit.

De heer Bossyns maakt zich zorgen over het feit dat de gemiddelde termijn voor het verkrijgen van bouwvergunningen op tien jaar tijd verdubbeld is. Voor sommige projecten zijn termijnen van 20 tot 25 maanden niet abnormaal. De spreker noemt dat een ramp voor de uitvoering. Daarbij denkt hij bijvoorbeeld aan prijshandhaving voor de aannemers bij stijgende prijzen. Door de inspanningen van de betrokkenen voor de beide projectlijsten blijft men gemiddeld een tweetal maanden onder de termijnen. Er is ook een groot verschil tussen de provincies.

Gebiedsdekkende uitvoeringsplannen

De heer *Boudewijn Van De Steene*, commercieel directeur van Aquafin NV, licht de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen toe, die zijn ingevoerd na overleg tussen het Vlaamse Gewest en Aquafin. Het doel van de uitvoeringsplannen, bepaald door het Vlaams Parlement in maart 2006, is timing, verantwoordelijke actor en budgetten van de volledige projectenkorf te bepalen.

Omdat het om gebiedsdekkende uitvoeringsplannen gaat, is een methodologie ontwikkeld waarin alle projecten aan bod komen, zowel aansluitingsprojecten in het buitengebied als optimalisatieprojecten. Ook de projecten van de goede leerlingen worden dus samen met de andere bekeken en geprioriteerd. Het afvalwater van de kmo-zones moet nog met de gemeenten worden bekeken, maar is niet zo relevant. De gebiedsdekkende uitvoeringsplannen worden opgemaakt per zuiveringsgebied, maar het is de bedoeling om samen met de VMM tot een entiteit te komen die heel Vlaanderen beslaat.

Voor elk project wordt een budget, een prioriteitsgraad en een timing bepaald, maar de timing is enigszins flexibel omdat de deadline van 2015 volgens sommigen niet volledig haalbaar is. Er wordt gepoogd een voorstel aan het beleid voor te leggen dat alle projecten omvat per prioriteitsgraad. Het beleid moet timing en budgetten goedkeuren. De verantwoordelijke actor per project zal ook in het voorstel van methodologie naar voren worden geschoven. Daarbij wordt geen rekening gehouden met het feit dat een project gemeentelijk of bovengemeentelijk is. Het enige dat men kan doen is de indicatieve overnamepunten en omslagwaarden die ook in de zoneringsplannen zijn opgenomen, inbouwen in het voorstel. Dan weet de goedkeurder hoeveel de inbreng van het gewest en de gemeenten zal zijn.

In de methodologie wordt ook uitgegaan van de stelling dat de bestaande rioleringen niet kunnen worden behouden voor droogweerafvoer, maar dat ze hoogstens kunnen worden bewaard voor regenwaterafvoer. Het hergebruik van die leidingen moet worden bekeken en er moet een normenkader worden opgesteld. Er is in de berekeningen in elk geval van uitgegaan dat er in het buitengebied mogelijk een kleine droogweerafvoer moet worden aangelegd maar vooral dat er voor die gebieden een nieuw volledig gescheiden stelsel komt.

De methodologie is opgemaakt in samenwerking met de VMM qua databank, afbakening van projecten, inputparameters, prioriteiten en resultaten. Hoe meer details, hoe langer het zal duren vooraleer het project van start kan gaan. Er is geopteerd voor een detailniveau dat net boven de zoneringsplannen uitstijgt en dat volstaat om het budget te berekenen en projecten te definiëren. Een volledig uitgewerkt hydraulisch plan met diameter en diepteligging is volgens de heer Van De Steene niet nodig om tot een gebiedsdekkend uitvoeringsplan te komen. De huidige aanpak moet volstaan om heel Vlaanderen realistisch en voldoende nauwkeurig te berekenen.

Voor afbakening van de projecten is rekening gehouden met het overnamepunt tussen de gemeentelijke en bovengemeentelijke infrastructuur en alles dat nog binnen de donkergroene clusters moet gebeuren, is nagekeken. Er is zoveel als mogelijk nagegaan wat er tot op straatniveau nog nodig is. Bovendien is rekening gehouden met het verschil tussen een inzamelleiding en een verbindingsleiding. Volgens de spreker was het moeilijkste om alles aan de diverse gemeenten toe te wijzen. Met als uitgangspunt de overnamepunten zoals die werden goedgekeurd, zijn de projectdefinities zo opgemaakt dat ze konden worden toegewezen gemeentelijk of bovengemeentelijk.

Voor de prioriteitenbepaling van de projecten werd als basis de ecologische vuilvrachtopname gehanteerd. Elk project kreeg een ecologische score mee en er werd een raming voor opgesteld. Door het ontbreken van details zoals diameter, was het niet evident om te weten met welke raming rekening moest worden gehouden. Er moest met gemiddelden worden gerekend om de kosten te berekenen. Al de gemeentelijke subsidieprogramma's die al effectief door VMM zijn goedgekeurd in het Vlaamse Gewest, die in uitvoering zijn en opgeleverd, zijn in een databank samengebracht en daaruit zijn kostencurves gedistilleerd, zowel voor riolering als voor de wegenwerken. Met de nodige spreiding is men toch tot het volgende resultaat gekomen: een 2DWA-systeem aanleggen voor een huis dat 40 meter van het volgende aflight, kost ongeveer 10.000 euro per woning. Ook het verschil tussen een 6DWA en een 2DWA-systeem is duidelijk. Bij een gescheiden stelsel liggen de investeringskosten per woning veel lager omdat voor een gemengd systeem een buis met een grotere diameter nodig is.

De kosten voor wegenis waren nog moeilijker te berekenen omdat bepaalde gemeenten ook wegverfraaiingen aanbrengen. De 30 percent duurste dossier zijn uit de weging gehaald en dan is een kostencurve berekend die kon worden gebruikt in alle uitvoeringsplannen. Daarbij werd ook met een gelijke spreiding van woningen gerekend. Per meter wegenwerken moet 200 euro bijgeteld worden bij de raming van een project.

Al de projecten, met hun prijs en de ecologische waarde, werden in een algoritme gestoken. De overstorten zijn eveneens in rekening gebracht. Bij een project dat vuilvracht meeneemt uit het milieu, zakt de vuilvracht op de Y-as. Een dergelijk project brengt echter wel een hogere vuilvracht mee op de RWZI en de overstortfrequentie stijgt. Zo is voor elk project nauwkeurig berekend wat uit het milieu wordt gehaald, ook voor de optimalisatieprojecten. Een project dat alleen maar afkoppelt vermindert de vuilvracht niet, maar haalt wel veel water uit het systeem. Er wordt hoe dan ook met verschillende soorten projecten gerekend. Ofwel een project dat vuilvracht meeneemt, die dan naar nul evolueert, en en dat dan ook iets meer vuilvracht genereert in het zuiveringsstation met een lagere overcapaciteit en een iets hogere overstortfrequentie. Daarbij kan worden nagegaan hoeveel vuilvracht daar wordt ingebracht. Ofwel is het een project dat alleen maar afkoppelt en een beek eruit licht, wat de overstortfrequentie danig doet zakken en het rendement verhoogt omdat de vuilvracht niet in het milieu terechtkomt. Er is op die manier een poging gedaan om alle projecten ecologisch te prioriteren. De timing en kosten waren al bekend. Bedoeling is over een prioriteitenlijst te beschikken, over een lijst per gemeen-

te en voor het Vlaamse Gewest.

Voorlopig heeft men zich beperkt tot enkele proefprojecten. De spreker toont als voorbeeld een kaart van Tielt-Winge. In het zoneringsplan zijn alle projecten opgenomen. Er is een overnamepunt bepaald en van alle projecten wordt een lijst gemaakt, die een beeld geeft van kosten en timing. Deze methode is op dertien gemeenten toegepast. De methodiek is in heel Vlaanderen uitvoerbaar binnen een tijdspanne van een jaar. Er zal overleg gepleegd moeten worden met de gemeenten. Vraag is immers welke leidingen nog gebruikt kunnen worden. Daarnaast zal Aquafin in overleg moeten treden met het Vlaamse Gewest. Het gewest heeft beslist over de overnamepunten. Aquafin kan de kosten ervan berekenen. Het Vlaamse Gewest zal zich akkoord moeten verklaren met de berekende kosten. Het proefproject kan afgewerkt worden in het voorjaar van 2008.

4. Vragen en opmerkingen van de leden

Omdat Aquafin een vennoot is van Riant, herhaalt de heer *Rudi Daems* zijn vragen over de aanleg van gescheiden rioleringen in Antwerpen.

De tweede fase van de onderhandelingen over de beheersovereenkomst met Aquafin loopt. Het lid wil vernemen of een onderhandelde overeenkomst tegen het einde van deze regeerperiode realistisch is. Is het feit dat Aquafin volledig in handen is van de Vlaamse overheid een voor- of een nadeel in dit dossier?

Aquafin is vragende partij om VLAREM te wijzigen en de concentratienormen en het verwijderingsrendement los te zien van elkaar. VMM stelt echter dat deze dubbele VLAREM-verplichting tot een hoger rendement leidt. De spreker vraagt wat het standpunt van Aquafin is.

Ten slotte gaat de heer Daems in op de rol van Aquafin in de lokale waterzuivering. Aquafin is vennoot van Riant, maar sluit ook contracten af met gemeenten. De heer Daems vraagt de vertegenwoordigers van Aquafin een beeld te schetsen van de huidige toestand. Hij stelt voorts dat hij als Vlaams volksvertegenwoordiger het recht heeft de contracten in te zien tussen Aquafin enerzijds en gemeentebesturen en waterbedrijven anderzijds. Aquafin is tot op heden nog niet ingegaan op deze vraag.

De heer *Karlos Callens* zegt dat de kerntaak van Aquafin is water zuiveren. Hij dankt Aquafin in naam van de gemeenten voor het adequate, goed en snelle werk, onder meer inzake de zoneringsplannen.

Aquafin heeft voor enkele gemeenten uitvoeringsplannen opgesteld, waardoor deze gemeenten weten wat de kosten op lange termijn zullen zijn. Kan de

ongerustheid bij de gemeenten worden weggenomen door de inkomsten uit bijdragen en subsidies samen te voegen? De watermaatschappijen zouden een lening op lange termijn kunnen afsluiten met een financiële instelling. Die lening kan worden afbetaald met de inkomsten uit de heffingen en subsidies. In dit scenario betalen de gemeenten niets.

De heer Callens suggereert verder de gemeenten te verplichten kunststofbuizen te gebruiken voor vuilvracht. Kunststofbuizen zijn duurder in aankoop dan betonleidingen, maar zijn lichter en daardoor gemakkelijker te leggen. Als vuilvracht door betonbuizen afgevoerd wordt, is de kans op verstoppingen groter dan bij kunststofbuizen.

De heer Jan Peumans verwijst naar de stelling dat de financiële moeilijkheden van de gemeenten de reden zijn waarom vele projecten on hold geplaatst worden. Het lid wil vernemen of de toestand in gunstige of in ongunstige zin evolueert.

De duurtijd voor de aflevering van bouwvergunningen zou ten opzichte van 2006 opnieuw stijgen. Wat zijn daar de oorzaken van? Worden er oplossingen voor gezocht? Werkt Aquafin met een systeem van risicobeheer?

In de opmaakfase van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen is overleg met de gemeenten nodig, onder meer over waar mogelijk bestaande leidingen hergebruikt kunnen worden. Ook een financieel plan van de gemeente is volgens Aquafin nodig. Wat is de financiering die nodig is voor de 308 gemeenten? Voor de regio Tiel-Winge is er al een proefproject uitgewerkt. Kan Aquafin op basis daarvan een inschatting maken? De VVSG heeft een aantal cijfers gegeven. Zijn dat realistische cijfers?

De heer Peumans verwijst ook naar de vraag van de heer Daems over de contracten met gemeenten en drinkwaterbedrijven. Inzage in contracten van nv's waar de overheid 100 percent aandeelhouder van is, is een essentieel onderdeel van het controlerecht van het parlement. Waarop is de algemene houding dat die contracten niet ingezien mogen worden, gebaseerd?

Mevrouw Tinne Rombouts gaat ervan uit dat de uitvoeringsplannen de zoneringsplannen uitvoeren. Aquafin tracht voor de gemeenten een algemeen beeld te schetsen hoe ze hun rioleringswerken moeten aanpakken om te voldoen aan de Europese richtlijnen. Worden in de uitvoeringsplannen ook de vervangingen van rioleringen meegenomen? Zo ja, passen die dan ook in de drie grafieken over de opmaak van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen? Is de vervanging van rioleringen gebaseerd op de vuilvrachten van de rioleringen? In functie van de doel-

stellingen van de kaderrichtlijn worden verschillende scenario's getest bij de opmaak van de uitvoeringsplannen. Kan Aquafin die scenario's nader toelichten?

In antwoord op de vragen van de heer Daems, zegt de heer Luc Bossyns dat hij meent dat er een misverstand bestaat over het inzagerecht van contracten. Elk parlementslid kan de contracten die buiten de beheersovereenkomst vallen, komen inzien. Aquafin is een nv van privaatrecht en heeft contracten gesloten met bepaalde partijen, bijvoorbeeld gemeenten. In die contracten staat een geheimhoudingsclausule. Die contracten kunnen dus niet verstuurd worden, maar parlementsliden kunnen, na afspraak, de contracten inkijken. De contracten kunnen niet verspreid worden, het zijn immers commerciële contracten. Aquafin heeft trouwens een standaardcontract ter beschikking gesteld, zonder naam of handtekening van een gemeente.

Voor alles wat onder het beheerscontract valt, is het inzagerecht volgens de heer Bossyns volledig en op verschillende plaatsen uitvoerbaar.

De heer Rudi Daems verwijst naar de briefwisseling tussen hem en de heer Bossyns van enkele jaren geleden. Daarin stelde de heer Bossyns dat hij geen inzage gaf in de contracten en hij raadde de heer Daems aan om een beroep te doen op het decreet over de openbaarheid van de milieu-informatie. De heer Daems wil het probleem politiek aankaarten. Hij heeft recht om inzage te krijgen in dergelijke contracten, bij voorkeur op de meest vlotte manier. Het antwoord van daarnet verwonderde het lid.

De heer Luc Bossyns antwoordt verder dat het aan het beleid is om een visie te ontwikkelen over de beheersovereenkomst en daar dan al dan niet uitvoering aan te geven. Aquafin is op dat gebied een lijdend voorwerp. Het is duidelijk een voordeel dat het Vlaamse Gewest aandeelhouder is, zowel voor de financiering als voor de directe communicatie. Het is aan de minister of aan het parlement om uit te maken of het Vlaamse Gewest de enige aandeelhouder moet zijn. Als kleine firma heeft Aquafin het in Europa en zeker op wereldschaal moeilijk om de voortschrijdende technologie bij te benen. Aquafin heeft een kleine afdeling Onderzoek en Ontwikkeling. Die heeft de laatste jaren een goede keuze gemaakt door te investeren in membraamtechnologie. Het is zeer de vraag of Aquafin de komende 20 jaar de juiste keuzes kan blijven maken. Op dat vlak kan een connectie met industriële partners voordelen hebben.

De heer Boudewijn Van De Steene wijst erop dat ook de VLAREM-wetgeving en de verwijderingspercentages beleidsbeslissingen zijn. Aquafin heeft die loyaal uitgevoerd. Voor bepaalde stations was dat

onmogelijk en moest exoneration worden gevraagd. Ook de kosten waren aanzienlijk, bijvoorbeeld een vijftigtal ijzerchloridetanks voor fosforverwijdering. De resultaten zijn goed: de verwijdering van fosfor zit boven de 80 percent, stikstof boven de 75. Aquafin zal zich schikken naar wijzigingen in het beleid, maar volgt voorlopig de huidige beleidsbeslissingen.

Wat de lokale waterzuivering betreft, zegt de heer *Luc Bossyns* nog dat Aquafin alleen kan meedingen naar gemeentelijke contracten als de gemeente beslist om een marktbevraging te doen. Dat gebeurt maar door een relatief klein aantal gemeenten. Aquafin heeft de indruk dat een heel aantal gemeenten nog geen beslissing genomen heeft.

Aquafin heeft verder contracten of afspraken met een aantal drinkwatermaatschappijen. De contacten met de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW) en de Antwerpse Waterwerken (AWW) zijn in een vorm gegoten respectievelijk onder de namen Rio-Act en Riant.

De intercommunales spreken hun vennoten aan om na te gaan of ze geïnteresseerd zijn. Aquafin voert overigens alleen uit wat de gemeente vraagt. Een gemeente kan een totaalpakket vragen maar ook een dienst op maat. Het is nooit zo dat de samenwerkingsverbanden rioleringen overnemen of ervoor betalen. Het principe is dat zowel de watermaatschappij als Aquafin doen waar ze goed in zijn. Aquafin zal dus niet factureren of een wachtdienst organiseren. De drinkwatermaatschappij heeft immers in haar gebied een 24 uurwachtdienst, kent de klanten en maakt facturen op. Aquafin is expert in rioleren.

Aquafin is volop bezig met de proefstudies van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen. Tielt-Winge is een voorbeeld, maar er zijn andere proefgebieden. Als de conclusies van alle proefprojecten bekend zijn, is het aan het beleid om de verdere gang van zaken te bepalen. Aquafin plant een analoog traject als met de zoneringsplannen. VMM zal die allicht eerst naar de gemeenten sturen, daarna zal er over overlegd worden enzovoort.

De spreker kan de onrust van de gemeenten niet onmiddellijk wegnemen. Aquafin heeft een tweetal jaar geleden de totale uitvoering van de zoneringsplannen op 7 à 8 miljard euro geraamd. Destijds dacht Aquafin dat het bovengemeentelijke aandeel daarvan een tiental percent zou bedragen. Door de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen kan dat met een totaal andere methodologie dan voor de zoneringsplannen worden verfijnd. Aquafin rekent erop dat de oorspronkelijke ramingen redelijk juist waren, maar dat zal op korte termijn blijken.

De cijfers van VVSG lijken vooral gebaseerd zijn op de gegevens van de zoneringsplannen. Het zijn dus geen geactualiseerde cijfers. De actualisatie bestaat trouwens nog niet, want zal afgeleid worden uit de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.

Of verder investeren kan aan een nulkost voor de gemeenten, hangt af van tal van, beïnvloedbare, parameters. Het bedrag dat een gemeente jaarlijks ophaalt, heeft in se niets te maken met de investeringscapaciteit van die gemeente. Een gemeente kan er al dan niet voor kiezen te lenen, maar ook de afbetalingstermijn heeft een invloed op de capaciteit. Op die vragen is dus geen algemeen antwoord mogelijk. In ieder geval zal het onvoldoende zijn om alles onmiddellijk cash te betalen. Als een gemeente echter vijftien jaar na elkaar een bepaald bedrag ophaalt, kan ze bijzonder veel investeren. Een gemeente kan best advies vragen aan haar financiële instelling. Er zijn voldoende mogelijkheden maar de juiste cijfers zullen blijken na de volledige berekening van de uitvoeringsplannen.

Wat de vraag van de heer Callens over het gebruik van kunststofbuizen betreft, legt de heer *Dirk De Waele*, directeur infrastructuur van Aquafin, uit dat er in het buitengebied 2DWA-systemen (droogweerafvoer) worden aangelegd. Dat zijn kleine leidingen. In die afmetingen bestaan er geen goede betonleidingen. De minimumdiameter van een betonbuis is 40 centimeter. De DWA-systemen maken dus gebruik van kunststof- of GRE-buizen. Die bestaan in diameters van 10 tot 30 centimeter, voldoende voor DWA-systemen. Uiteindelijk zal de markt bepalen wat de goedkoopste oplossing is. Dat staat trouwens ook zo in het bestek, beide varianten zijn toegestaan in de uitvoeringsprojecten.

Wat betreft de risicobeheersing van aanbestedingen is Aquafin een aantal jaren geleden afgestapt van het gelijktijdig aanbesteden en vergunningen aanvragen. De planningen en de sleuteldata gaan uit van realistische termijnen, namelijk de gemiddelde termijnen voor het verkrijgen van vergunningen. Op een enkele uitzondering na kan elk project dat aanbesteed wordt, ook uitgevoerd worden. De laatste vier jaar bedraagt de gemiddelde tijd tussen aanbesteding en gunning der werken drie tot vier maanden. Die termijn staat ook in de regelgeving als realistisch. Er zijn dan ook geen problemen met eventuele meerkosten wegens vroegtijdige aanbestedingen. De heer *Luc Bossyns* vult aan dat elke verwijzing naar dergelijke moeilijkheden in de presentatie over oude projecten ging.

De heer *Boudewijn Van De Steene* antwoordt op de vraag van mevrouw Rombouts dat vervangingen van bestaande rioleringen niet in de zoneringsplannen staan. De heer *Luc Bossyns* voegt eraan toe dat

Aquafin nog geen vervangingsinvesteringsproject gestart is, maar het wel van plan is. De leidingen die het bedrijf 20 jaar gelegd heeft, moeten worden gecontroleerd. Er zijn trouwens nog oudere leidingen.

De heer *Boudewijn Van De Steene* legt uit dat de geteste scenario's inzake de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen over de langere termijn gaan. Tot nog toe werden de investeringen gepland voor een periode van zeven jaar, dus tot 2015. Als Aquafin er nog twaalf jaar bij krijgt, dus tot 2027, is het mogelijk de proefprojecten over langere tijd te spreiden. De scenario's gingen dus onder meer over het spreiden van de leningslast over langere tijd en over een andere manier van lenen.

Wat de vraag over gescheiden rioleringen in Antwerpen betreft, antwoordt de heer *Boudewijn Van De Steene* aan de heer Daems dat alle projecten in de stad Antwerpen gebaseerd zijn op een visieplan. In dat visieplan wordt nagegaan of er een waterloop is waarop het gescheiden stelsel kan worden aangesloten. In het centrum van de stad is de gescheiden afvoer soms veel te duur. Daarom is in een aantal projecten het bestaande gemengde stelsel in stand gehouden. Het is zeker de strategie om zoveel mogelijk af te koppelen, maar dat is niet altijd mogelijk in een stadscentrum.

De heer *Rudi Daems* repliceert dat hij niet wist dat het visieplan zo gedetailleerd was dat het bepaalt of er al dat niet gemengde of gescheiden rioleringssystemen zijn. Concreet gaat het soms om aanzienlijke projecten. De riolering onder de Turnhoutsebaan in Antwerpen is gescheiden aangelegd. Voor andere even aanzienlijke projecten zoals bijvoorbeeld de Dageraadplaats, de Emile Banningstraat, de Bist in Wilrijk, is dat niet het geval. Welke logica wordt gehanteerd? Is het de stad Antwerpen die dat zelf beslist? Heeft Riant daar geen inspraak in? Een districtsschepen beweert dat er in de oude binnenstad meestal een gescheiden stelsel komt, tot aan de Singel meestal geen en daarbuiten weer wel. De heer Daems wil vernemen of deze bewering klopt.

Vorig jaar had Aquafin met een handvol gemeenten lokale overeenkomsten. Hoe zit dat vandaag? Hoeveel gemeenten onderhandelen, na een marktbevraging, met Aquafin? Is de markt ook bevraagd voor de toetreding tot Riant?

De heer *Boudewijn Van De Steene* herhaalt dat er bij de start van Riant, dus in 2004-2005, een visieplan gemaakt is. Dat visieplan was gebaseerd op voor-noemde criteria en hield dus geen rekening met de ligging van de projecten, al dan niet in de binnenstad. Bepaalde beslissingen van het Antwerpse college van burgemeester en schepenen om snel projecten uit te voeren, hebben wel geleid tot een afwijking

van het visieplan. Er is zelfs een audit geweest van PricewaterhouseCoopers, die vroeg het visieplan te volgen. De klant is koning, maar Aquafin houdt zich nu meer en meer aan het visieplan. Aquafin dringt telkens aan op zoveel mogelijk gescheiden stelsels.

Het visieplan wordt nu trouwens meer in detail uitgewerkt. Voorlopig is het nog een rudimentair plan, dat trouwens wel vermeldt welke projecten met gemengde of gescheiden rioleringen worden aangelegd. De afvoer van het regenwater is slechts beperkt beschreven. Aquafin heeft met de stad Antwerpen afgesproken om het visieplan tegen het midden van 2009 volledig te herwerken. Daarvoor komt er zelfs een addendum aan het contract.

De heer *Luc Bossyns* benadrukt verder dat Riant geen nv is. Aquafin werkt in onderaanneming voor AWW. Om het samenwerkingsverband ook aan de burger duidelijk te maken, gebeurt dat onder de commerciële naam Riant. De stad Antwerpen heeft dus een overeenkomst gesloten met AWW. AWW heeft een marktbevraging gedaan en kwam tot de conclusie dat er maar een partner op dat ogenblik kon voldoen. Als AWW een nieuwe marktbevraging doet, zou het kunnen dat er andere partners gevonden worden. Hetzelfde geldt voor de samenwerking met VMW. Ook Rio-Act is een commerciële naam. Die naam heeft geen juridische impact, het is geen vennootschap.

De heer *Boudewijn Van De Steene* zegt dat negen gemeenten, na markttoetsing, een concessie gesloten hebben met Aquafin. De heer *Luc Bossyns* voegt eraan toe dat met een vijftal andere gemeenten overlegd wordt. Dat is maar een deel van de contracten waarnaar de heer Daems verwees. Er zijn de gemeenten in concessie, maar ook de gemeenten onder Riant en onder Rio-Act. Meer dan 230 gemeenten maken gebruik van bepaalde aspecten uit de dienstverlening van Aquafin. Gemeenten kunnen Aquafin bijvoorbeeld ook vragen om een beheersplan of een rioolinvesteringsplan op te stellen.

De heer *Karlos Callens* beaamt dat de gemeenten volledig vrij zijn om al dan niet op het aanbod van Aquafin in te gaan.

IV. GEDACHTEWISSELING MET VERTEGENWOORDIGERS VAN HET OVERLEGPLATFORM VLAAMSE RIOLERINGEN (VLARIO), INFRAX EN DE BOND BETER LEEFMILIEU (BBL) – VERGADERING VAN 10 JANUARI 2008

1. Inleidende uiteenzetting Vlario

Mevrouw *Wendy Francken*, directeur van het overlegplatform Vlaamse Riolerings (Vlario), zal het hebben over de uitdagingen van de watersector in Vlaanderen in het kader van de Europese waterrichtlijnen.

Vlario is het overlegplatform voor de riolerings- en afvalwaterzuiveringsector in Vlaanderen. Vlario ondersteunt de Vlaamse steden en gemeenten in hun streven naar kwaliteit en benadrukt op alle niveaus de noodzaak van duurzame investeringen in het beheer van hemel- en afvalwater. Met de 370 leden, waarvan bijna twee derde uit de openbare sector, is Vlario een zeer actieve speler in de sector. Vlario telt zeven werkgroepen die alle aspecten van afvalwater behandelen. Dat gaat van financiering over pure milieuaspecten tot technische problemen bij het beheer en onderhoud van het stelsel.

Stand van zaken

Volgt de taak de financiering of volgt de financiering de taak? Die laatste ligt in ieder geval al vast: met name de duurzame en efficiënte uitbouw en instandhouding van een infrastructuur die het afvalwater van alle Vlamingen collecteert en zuivert. Europa wil dat zo.

Met de geplande investeringen moet de theoretische zuiveringsgraad stijgen tot 80 percent. Nog 20 percent te gaan dus, voornamelijk in het buitengebied waar de kost per bijkomende aansluiting relatief hoog is. Het zijn de gemeenten en hun intercommunales die instaan voor de laatste 20 percent. De werkelijke zuiveringsgraad ligt allicht ongeveer 20 percent lager. Dat komt door heel wat woningen die niet aangesloten zijn op de aanwezige riolering en door de massale aanwezigheid van lekken in de oude riolen.

Bij de reorganisatie van de watersector zijn de bevoegdheden van burger, gemeente, drinkwatermaatschappij en gewest vastgelegd. De zoneringsplannen geven aan in welke zones een riolering in combinatie met een collectieve zuivering nodig is. Alle overblijvende zones zijn aangewezen op individuele zuivering of IBA. Vervolgens worden concrete projecten en investeringsprogramma's gedefinieerd, de zogenaamde uitvoeringsplannen. Het overnamepunt geeft

aan wie welk deel van de investering voor zijn rekening zal nemen. Dat overnamepunt moet zo snel mogelijk, in ieder geval tegen einde 2008, worden vastgelegd zodat iedereen weet wat hij moet beheren en zodat de over te nemen infrastructuur niet te lang onbeheerd blijft. Belangrijk is wel dat gewest en gemeenten aan eenzelfde opdracht werken en dus in de uitvoering van hun verantwoordelijkheden niet naast elkaar werken.

Ten slotte zal een streng handhavingsbeleid erop moeten toezien dat de verschillende taken ook correct waargenomen worden. Het huidige gedoogbeleid inzake lozingen van burgers, bedrijven en gemeenten, is de oorzaak van de vreselijke achterstand in de waterzuivering.

Taakomschrijving

Het rioolbeleid maakt deel uit van de strijd tegen de waterpollutie. De pollutie van oppervlaktewater en het grondwater situeert zich op vier niveaus: de bestaande afvalwaterleidingen die in waterlopen uitmonden; de bestaande afvalwaterleidingen die lekken in de bodem, de zogenaamde grondwaterpollutie; de overstorten die teveel werken omdat er veel te veel hemelwater is aangesloten; en tot slot het afvalwater dat niet is aangesloten op de riolering of dat niet voldoende gezuiverd wordt in individuele installaties. De vier problemen moeten zo efficiënt mogelijk aangepakt worden.

Het eerste probleem is dat bestaande afvalwaterleidingen in waterlopen uitmonden. De projecten dien-aangaande volgen uit de groene clusters van het zoneringsplan. Ze zullen opgelijst en geprioriteerd worden in het gemeentelijke uitvoeringsplan. Daarop mag niet worden gewacht om de voornaamste ervan nu al in te dienen voor RIO-toelagen.

Om het tweede probleem, de bestaande afvalwaterleidingen die lekken in de bodem, aan te pakken dient naast de uitbouw van het stelsel ook het bestaande stelsel goed beheerd te worden. De gemeenten en gemeentelijke rioolbeheerders moeten heel veel investeren in het bouwkundige beheer. Met bouwkundig beheer bedoelt Vlario het onderhouden, herstellen, onderzoeken en vernieuwen van het bestaande rioolstelsel. Voor goed beheer dient de beheerder jaarlijks minimum 2 percent van de nieuwwaarde van zijn net te investeren. Die 2 percent betekent 1,31 percent voor afschrijving van het bestaande rioolnet op 75 jaar en 0,69 percent voor onderhoud, onderzoek en renovatie. Het wegherstel wordt daarbij niet gerekend. De beheerskost is een onderschatting omdat de berekening ervan uitgaat dat vanaf dag één op een correcte manier met de riolering is omgesprongen. Gelet op de achterstand, is dat niet het geval.

Het derde probleem zijn de overstorten die teveel werken omdat er veel te veel hemelwater is aangesloten. De verdunning door hemelwater is vooral nefast voor de overstorten. Nieuwbouw en bestaande woningen in straten waar gescheiden stelsels worden aangelegd, moeten vandaag al afkoppelen. Afkoppelen zou beter vervangen worden door maximaal ophouden aan de bron van het hemelwater.

Vlario heeft op vraag van gemeenten en intercommunales een voorstel gemaakt van een gewestelijke verordening betreffende hemelwater dat uitgaat van het maximaal ophouden van hemelwater aan de bron. Het voorstel komt tegemoet aan de technische tekortkomingen van de huidige versie en aan de dalende grondwaterreserves. In het voorstel zijn eveneens de dimensioneringsregels van de infiltratievoorzieningen gewijzigd op basis van wetenschappelijke en praktijkstudies. De huidige bouwverordening leidt in te weinig gevallen tot het ophouden van hemelwater aan de bron.

Momenteel ligt het voorstel van Vlario bij de bevoegde werkgroep van de Commissie Integraal Waterbeleid. Er zijn twee manieren om het voorstel in te voeren. Ofwel wordt het in de loop van dit jaar lokaal geïmplementeerd door verschillende gemeentebesturen afzonderlijk, met opnieuw een wirwar aan gemeentelijke verordeningen tot gevolg. Ofwel wordt het voorstel de nieuwe gewestelijke verordening. Vlario pleit ervoor om het gewestelijk door te voeren om duidelijkheid en eenvormigheid voor alle partijen te verkrijgen.

Een tweede voorstel van Vlario om het hemelwater zo snel mogelijk af te koppelen en op eigen terrein te houden, is het invoeren van een individuele hemelwaterheffing. Een hemelwaterheffing naar Duits voorbeeld sluit naadloos aan bij de zoektocht naar mogelijkheden, maar is meer dan dat. Het moet technisch mogelijk zijn om regenwater af te koppelen en de voorwaarden moeten duidelijk gedefinieerd worden. Maximaal afkoppelen binnen duidelijke technische voorschriften is dus de boodschap.

Vlario heeft een werkgroep opgericht die een voorstel van hemelwaterheffing zal opmaken. Dat zal zowel een technisch, wettelijk als organisatorisch onderdeel bevatten. De heffing zou in elk geval gewestelijk moeten worden ingevoerd. Op de Vlario-dag van 18 maart 2008 zal een eerste stand van zaken van de werkgroep gepresenteerd worden.

Het vierde probleem is het afvalwater dat niet is aangesloten op de riolering of dat niet voldoende gezuiverd wordt in individuele installaties. Het is evident dat de controle van de lozingen en de efficiënte handhaving van de voorschriften erop, een essentieel deel uitmaken van het rioolbeheer. Het hui-

dige gebrek aan een doortastend handhavingsbeleid laat de gemeenten niet toe de klachten op een adequate manier te behandelen. Hetzelfde geldt voor het gerecht, dat niet in staat is om op te treden en daarom de zaken meestal seponereert. Gemeenten staan bijgevolg machteloos. Zij vragen naar instrumenten voor handhaving. De controle van correcte aansluiting op de riool en de afkoppeling van het hemelwater dient consequent te gebeuren. Essentieel is dat de handhaver belang heeft bij de handhaving.

Niet enkel de verplichte aansluiting van afvalwater maar ook de verplichte afkoppeling dient te worden gehandhaafd. Als dat niet snel gebeurt, dreigt het rioolbeheer te vertragen door de afkoppelingsproblemen. Eens het kader voor controle en handhaving gecreëerd is, zouden gemeenten de controle en handhaving op alle waterstromen op privéterrein in de overeenkomst met hun drinkwatermaatschappij of intercommunale moeten vastleggen als ze dit niet zelf willen of kunnen realiseren.

Kostenplaatje en financiering

De financiering moet in elk geval afgestemd worden op de doelstelling. De huidige financierende instrumenten zijn de RIO-subsidies, de gemeentelijke saneringsbijdrage op de drinkwaterfactuur en de bijdrage van de wegbeheerders voor de afwatering van de wegen.

De investeringen, nodig voor de uitbouw van het rioleringsstelsel volgens het zoneringsplan, worden geraamd op 6,5 miljard euro. Daarvoor kan een gemeente of intercommunale subsidies bekomen. Het resterende investeringsbedrag wordt door de gemeente of intercommunale gedragen. Voor 2008 en 2009 bedragen de subsidies van het gewest respectievelijk 92 en 117 miljoen euro. Als de gemeenten enkel gesubsidieerde werken uitvoeren met een gemiddeld jaarlijks subsidiebedrag van 100 miljoen euro, duurt het nog 52 jaar vooraleer de zoneringsplannen zijn gerealiseerd. Daarom vraagt Vlario een verhoogde structurele bijdrage van het Vlaamse Gewest. Het is nodig dat het RIO-fonds binnen een paar jaren gekoppeld wordt aan het gemeentelijke uitvoeringsplan. Door een koppeling aan een gemeentelijk engagement om de uitvoeringsplannen binnen de vooropgestelde timing uit te voeren, kan het Vlaamse Gewest de inspanningen beter sturen en het rendement ervan optimaliseren.

De gemeentelijke saneringsbijdrage zou voldoende moeten zijn om het beheer en de exploitatie van het stelsel te financieren. Dat wordt geschat op 530 miljoen euro per jaar of 2 percent van de nieuwwaarde van het rioleringsstelsel. Momenteel bedraagt de maximumsaneringsbijdrage 1,18 euro per kubieke meter water. Jaarlijks kan op die wijze maximaal

413 miljoen worden geïnd: 350 miljoen kubieke meter water vermenigvuldigd met de saneringsbijdrage. Daarbij is nog geen rekening gehouden met sociale vrijstellingen, kortingen voor grootverbruikers en vrijstellingen voor eigen zuiveraars van grootverbruikers. Uit cijfers van de VMM blijkt dat er voor 2007 nog niet de helft werd geïnd. Concreet vraagt Vlario dat het gewest de gemeenten verplicht om de maximumsaneringsbijdrage te innen. Dan is er nog steeds een structureel tekort dat moet worden opgevangen. Daarvoor zijn er verschillende mogelijkheden: de saneringsbijdrage optrekken in functie van de doelstelling of dit bedrag bijpassen met eigen middelen van gemeenten of gewest. Bijkomend dient opgemerkt te worden dat zolang het stelsel niet volledig is een belangrijk deel van de saneringsbijdrage aangewend wordt voor investeringen.

De gemiddelde kostprijs per woning voor afkoppelingswerken op privédomein bedraagt ongeveer 1800 euro. De werkelijke kostprijs kan sterk verschillen van pand tot pand. Maximaal afkoppelen binnen duidelijke technische voorschriften blijft dus de boodschap.

Timing

De vraag of Europa Vlaanderen uitstel geeft is cruciaal. De Europese antwoorden die elkaar vandaag nog steeds tegenspreken, bepalen immers de spreiding van de inspanning in de tijd. Het milieu, noch de bewustmaking van de publieke opinie en het beleid worden vooruit geholpen met een onmogelijke uitdaging. Vlario stelt de datum van 2015 in vraag om financiële en technische redenen. Een realistische planning kan niet worden voorgelegd en zelfs met twee keer zes jaar uitstel, blijven de uitdagingen enorm.

Om uitstel te vragen kunnen volgende redenen worden aangehaald. Het begrip 'goede waterkwaliteit' is nog niet gedefinieerd. Moet daarvoor alles en 100 percent worden uitgevoerd?

Het decreet integraal waterbeleid (artikel 51, §2) stelt dat de milieudoelstellingen die tegen december 2015 moeten worden bereikt voor oppervlaktewater betrekking hebben op de goede chemische toestand en de goede of zeer goede ecologische toestand. Artikel 53 van het decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering deze termijn kan verlengen als alle noodzakelijke verbeteringen in de toestand van het oppervlaktewaterlichaam niet binnen die termijn kunnen worden bereikt omdat dit technisch niet haalbaar is, of onevenredig hoge kosten zou meebrengen, of niet mogelijk is omwille van natuurlijke omstandigheden.

Als Vlaanderen het maximale uitstel van twee maal

zes jaar krijgt, ziet het financiële plaatje er als volgt uit. Om 6,5 miljard te investeren tegen 2027 dient er jaarlijks 342 miljoen euro geïnvesteerd te worden. Rekening houden met een gemiddeld subsidiepercentage van 75 percent, dient het jaarlijkse subsidiebedrag 256 miljoen euro te zijn.

Het jaarlijkse beheer en onderhoud van het stelsel zal sowieso minimum 2 percent blijven en dus 530 miljoen euro. Alle actoren dienen dringend te worden verplicht om hun taak op te nemen op het vlak van handhaving en maximale investeringen voor het watermilieu en moeten de nodige financiële middelen vrijmaken.

Conclusie

Mevrouw Francken besluit dat de financiering de taak volgt en dat de taak bekend is. Voor het verrichten van de taak moeten de nodige beslissingen worden genomen, onder andere het uitvaardigen van richtlijnen en het afdwingbaar maken van de wetgeving. Vervolgens dient de financiering te worden afgestemd op de taak. Daarvoor is de opmaak van een duidelijke planning, met een spreiding tot 2027, noodzakelijk. Continue en verhoogde inspanningen van alle actoren, zowel wat investeringen als beheer betreft, zijn noodzakelijk om de taak tot een goed einde te brengen.

2. Inleidende uiteenzetting Infrax

De heer *Paul Coomans*, directeur operaties Infrax, zegt dat Infrax actief is in vier disciplines: elektriciteit, gas, kabeltelevisie en riolering. Infrax is de uitvoerder van activiteiten in die vier disciplines voor de intercommunale verenigingen Inter-aqua, Inter-electra, Interenerga, Inter-media, Iveg en WVEM. De meeste namen spreken voor zich. Iveg is de Intercommunale voor Energie (elektriciteit en gas) in het Antwerpse en WVEM is de West-Vlaamse Energie en Teledistributiemaatschappij, die ook actief is in de rand rond Brussel.

Infrax zelf is actief in 102 gemeenten. Het rioleringsinitiatief is gestart op 1 januari 2004. Van aanvangs 21 gemeenten in Limburg is het ondertussen uitgebreid tot een groep van 36 gemeenten. Ondertussen is de activiteit beter uitgebouwd.

De doelstelling van Infrax is een zo goed mogelijke waterkwaliteit, rekening houdende met de economische aspecten, wat betekent zo kostenefficiënt mogelijk. Uiteraard streeft Infrax naar een ver doorgedreven gemeentelijke rioleringsexpertise en naar maximale synergie met de gemeentelijke investeringen in wegen en andere nutsleidingen (aardgas, elektriciteit en kabeltelevisie) die ook door Infrax worden beheerd.

KRLW en gemeentelijke riolering in de praktijk

Er bestaat nog geen duidelijke definitie van wat goede waterkwaliteit precies inhoudt. Er bestaan wel enkele technische gegevens. De geplande rioleeringswerken kunnen in ieder geval gesorteerd worden volgens milieurendement. Niet alle projecten hebben hetzelfde milieueffect. Kostenefficiënt werken vergt dat met 50 percent van de investeringen het grootste deel van het milieurendement gerealiseerd wordt. De grens zal natuurlijk ook deels bepaald worden door de financiële middelen. Hoe groter de middelen, hoe meer projecten, hoe beter het resultaat. De laatste loodjes wegen het zwaarst en kosten het meest.

Om economische en ecologische redenen worden Infraxprojecten best gekoppeld aan wegenwerken van de gemeenten. Zo moet Infrax niet opdraaien voor het wegherstel. Het is niet zinvol om nieuwe riolering te leggen en aan te sluiten op versleten systemen verderop in de afvalwaterstroom. Daarom is het verstandiger om de bestaande riolering die een retrofit, een technische renovatie, nodig heeft, te scheiden dan in de buitengebieden nog extra rioleeringen aan te leggen.

De gravitaire riolering is tot over een bepaalde afstand en hoogte de meest economische. Voor leidningen tot 250 meter zijn persleidingssystemen voordeliger. Boven de 250 meter is de individuele afvalwaterzuivering de meest aangewezen methode om het water te zuiveren. In de kosten zijn niet alleen de investeringskosten maar ook de jaarlijks terugkerende onderhoudskosten inbegrepen. Die zijn voor persleidingen en IBA's groter dan voor een gravitaire riolering.

De individuele afvalwaterbehandeling heeft het laagst mogelijke milieurendement. Er zijn echter ongetwijfeld uitzonderingen, bijvoorbeeld afvalwaterstromen die in een ecologisch gebied van hogere waarde gelegen zijn, waar het nodig is om heel snel afvalwater te zuiveren. Daarbovenop komt dat individuele afvalwaterbehandeling technisch en ecologisch een ingewikkeld proces is. De burger kan dat vaak moeilijk managen. In die zin heeft Infrax beslist voor de burgers van zijn gemeenten die taak op zich te nemen. Voor de technische uitvoering en het onderhoud van die installaties zal Infrax een initiatief nemen.

De totale maatschappelijke kost bevat zowel de middelen uit de belastingen als die uit de waterfactuur en de kosten die de burger zelf moet dragen. De maatschappelijke kost betreft zowel de investeringskosten als de jaarlijkse onderhoudskosten. De kost voor het transport van de afvalstroom stijgt uiteraard naarmate de afstand tussen de woningen groter is. In het

buitengebied stijgt die kost dus exponentieel. In de buitengebieden wordt er proportioneel te weinig geïnd, in verhouding tot de kosten. Dat geldt ook voor IBA's. Eigenlijk is de scheidingslijn IBA-gemeenschappelijke riolering bepaald op een gemeenschappelijke basis, maar de grens blijft arbitrair.

Planmatige aanpak

De heer *Carlo Bollen*, manager kenniscentrum rioleeringen Infrax, zegt dat Infrax van bij de start in 2004 heeft beslist om op een zeer gestructureerde, planmatige manier tewerk te gaan. De eerste stap is een volledige opmeting van de riolering. Vandaag beschikken weinig gemeenten over een plan of een databank van de rioleeringen. Het blijkt toch wel dat een rioleeringsdatabank onontbeerlijk is voor structureel onderhoud.

De volgende stap, waar Infrax momenteel mee bezig is, is een gedetailleerde modellering. Die is absoluut nodig voor zinvolle investeringen. Een gedetailleerde modellering is dus de meest efficiënte plannings-tool. Infrax ziet daar twee tijdshorizonten voor.

Op korte termijn is de doelstelling om toch een goede waterkwaliteit te bereiken, door het oplossen van wateroverlast op de riolering, het vervolledigen van het rioleeringsstelsel, het oplossen van verdunningsknelpunten. In zuiveringsstations komt vaak te zeer verdund afvalwater toe. De meest prangende knelpunten oplossen is zeker een doel op korte termijn. Men moet ook gebruik maken van de opportuniteiten op lange termijn: de renovatie van de volledige riolering samen met wegeniswerken op een planmatige manier aanpakken en een gescheiden stelsel aanleggen. De wegenisprojecten van de gewesten of de gemeenten zijn vaak de projecten met een hoge kans op milieurendement. Voor de afstemming van wegenis- en rioleeringswerken is ook een planningstool op lange termijn nodig.

Voor een gedetailleerde modelleringstudie moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn. De VMM is momenteel voor het Vlaamse Gewest bezig met de opmaak van gemeentelijke uitvoeringsplannen. Een gedetailleerde modelleringstudie moet de basis vormen voor de gemeentelijke uitvoeringsplannen. Een voorlopig plan met ruwe benaderingen heeft voor de gemeenten weinig toegevoegde waarde. Een modelleringstudie kan enkel en alleen gezamenlijk met Aquafin uitgevoerd worden. Het is niet denkbaar dat een gemeentelijke rioolbeheerder los van Aquafin een modelleringstudie doet. De rioolbeheerder Infrax heeft andere verantwoordelijkheden maar wel een gezamenlijke taak met de bovengemeentelijke rioolbeheerder Aquafin, namelijk samen streven naar een goede waterkwaliteit.

De totale rioleringsplannen (TRP's) van eind jaren zeventig waren papieren plannen. Modelleringsstudies zijn dat niet, het zijn digitale studies die aanpasbaar en dynamisch zijn. Dat is noodzakelijk omdat de planning van de gemeentelijke en gewestelijke wegeniswerken erop afgestemd moet worden, maar ook omdat rioleringstechnologie continu in evolutie is. De TRP's gingen over gemengde stelsels. De planningstool moet dus up-to-date gehouden worden. De gemeentelijke rioleringsbeheerder is de meest aangepaste instantie om daarvoor te zorgen.

Volledige afkoppeling op privéterrein (financiële, maatschappelijke en technische haalbaarheid)

Het volgende punt waarop de heer Bollen de aandacht wil vestigen, is de volledige (100 percent) afkoppeling op privaat domein. Premies om mensen daartoe te motiveren, hebben weinig tot geen succes. De totale maatschappelijke kost ervan ligt tussen de 1500 en 3000 euro per woning. Vermenigvuldigd met het aantal woningen is die kost vergelijkbaar met de totale investeringsuitgaven voor rioleringen. De totale afkoppeling op privéterrein vergt dus een substantiële verhoging van de budgetten. De waterfactuur is vandaag al te laag om gewoon maar de riolering aan te leggen en te onderhouden. De afkoppeling op privé kan dus geen onderdeel vormen van de waterfactuur. Het is ook niet zo dat elke burger zomaar 1500 tot 3000 euro op tafel kan leggen als Infrax toevallig met een riolering passeert. Gemeentelijke belastingen zijn wel een valabele mogelijkheid, maar dan bestaat het risico van zeer diverse inspanningen. Er zijn dus Vlaamse middelen nodig. De hemelwatertaks is een theoretisch mogelijke denkpiste.

Dat is het financiële aspect van de afkoppeling. Het volgende aspect is van maatschappelijke aard. Zal elke burger zo maar aanvaarden dat zijn tuin omgeploegd wordt om een buis in de grond te stoppen? Een 100 percentafkoppeling zal intensief begeleid moeten worden door een afkoppelingsarchitect die het volledige proces volgt. Zo gebeurt het al in een aantal haalbare gevallen.

Een onmiddellijke volledige afkoppeling op privéterrein maakt het noodzakelijk dat de overheid de volledige taak op zich neemt. Bij de kmo's en industrie zijn de grootste verharde oppervlaktes en dus ook de grootste rendementen te halen. Daar rijst zeker de vraag of de overheid op de industrieterreinen zo maar de werken kan uitvoeren.

Een derde aspect is de technische noodzaak van afkoppeling op privé. Infrax heeft al 100 percent gescheiden stelsels aangelegd, vooral in verkavelingen. Dat verhoogt de onderhoudskosten voor de riolering aanzienlijk. Het water staat immers min of meer stil.

Het is niet duidelijk of het water dan nog op voldoende efficiënte manier naar het zuiveringsstation zal stromen. Bovendien is Infrax ervan overtuigd dat de maatschappelijke kost van 80 percentafkoppeling veel lager is dan 100 percentafkoppeling. De praktijk in een aantal gemeenten bewijst dat trouwens. De laatste 20 percent kost evenveel als de eerste 80. Er bestaan eenvoudige afkoppelingen, maar sommige zijn echt ingewikkeld.

Bovendien heeft de zuivering vandaag een overcapaciteit van vijf tot tien keer droogweerafvoer. Het is dus zeer de vraag of een volledige afkoppeling zinvol is. Misschien is het beter om een realistischere doelstelling te hanteren en te streven naar 80 percentafkoppeling op privéterrein. In eerste instantie is er wel een mentaliteitsverandering nodig. De burgers zijn zich niet bewust van de overheidsplannen. Een intensieve Vlaamse sensibilisatiecampagne is nodig om dat proces op gang te brengen. Als na vijf jaar een meetbaar effect bereikt wordt, zal er goed gewerkt zijn.

Effectieve scheiding bij nieuwbouw en verbouwing en aansluiting op de riolering

Infrax heeft samen met zijn gemeenten een stappenplan uitgewerkt voor een effectieve scheiding op privaat domein bij nieuwbouwwoningen. Vanaf 1999 beschikken de meeste gemeenten over een verordening waarbij ze scheiding op privéterrein verplichten. Sinds februari 2005 is er zelfs een gewestelijke verordening. Vlario en VVSG hebben de gewestelijke verordening verduidelijkt. De spreker hoopt dat dat voorstel goedgekeurd wordt zodat de beheerders over een werkbaar instrument beschikken. Desalniettemin worden heel wat woningen gebouwd zonder of met slechts gebrekkig gescheiden rioleringen.

Het stappenplan heeft als doelstelling de keuring van de privéwoningen voor of na de indienstneming of aansluiting op de riolering. Dat is al zo voor de gas- en elektriciteitsinstallatie en de waterleiding. Vooral dat mogelijk is, moeten de bouwheren op de hoogte zijn. Daarom leidt Infrax nu stedenbouwkundige ambtenaren op. Zo kunnen zij ervoor zorgen dat er geen bouwvergunningen meer verleend worden aan bouwplannen zonder gescheiden rioleringen. Voorts worden ook architecten opgeleid. De burger wordt van de controle op de hoogte gebracht. Infrax hoopt natuurlijk dat het Vlaamse Gewest de keuring van privérioleringen verplicht zal maken.

Een volgend aspect is het afdwingen van aansluiting op reeds aanwezige riolering. Ook in straten met riolering loost een aantal woningen nog in de gracht, bijvoorbeeld omdat er een hoogteverschil is of omdat de woning een gesloten bebouwing is. Om meer

mensen te motiveren en uiteindelijk te dwingen tot aansluiting heeft Infrac, samen met zijn gemeenten, een tweede stappenplan op punt gezet. De eerste stap is natuurlijk een inventaris maken van waar de overtredingen zich voordoen. Die inventaris bestaat nog niet. De volgende stap is een persoonlijke aanpak, namelijk de betrokkenen met een brief of een bezoekje op de hoogte brengen. Velen weten niet dat ze verplicht zijn om op de riolering aan te sluiten. Pas na halsstarrige weigering zal worden overgegaan tot een proces-verbaal van milieuovertreding. Dergelijke pv's worden zonder gevolg geklasseerd maar de volgende koper is ten minste op de hoogte van de milieuovertreding.

Een andere mogelijkheid is dat de netbeheerder de kosten voor de schoonmaak van de gracht aan de lozer aanrekent. Sporadisch gebeurt dat al, meestal met het gevolg dat de overtreder snel op het rioleringsnet aansluit. Die mentaliteitswijziging zal een paar jaren nodig hebben.

Onderhoud en exploitatie van gemeentelijke riolering

Het allerbelangrijkste bij rioleringsbeheer is het gebrek aan onderhoud. Voorheen onderhielden gemeenten hun riolen niet of weinig. Het gevolg zijn verstoppingen en verzakkingen. Daardoor wordt het risico groot dat afvalwater nooit in een zuiveringsstation toekomt. De grafieken van de VMM geven dat ook deels weer. Vaak wordt de schuld in de schoenen van verdunning geschoven of onvoldoende aansluiting op de riolering, maar ook de kwaliteit van de riolen speelt een belangrijke rol. Zonder onderhoud of beheer van het netwerk heeft het bovendien geen zin om het net uit te breiden. Zonder structureel onderhoud van gemeentelijke rioleringen is goede waterkwaliteit niet haalbaar.

De basis voor structureel onderhoud is, zoals gezegd, de rioleringsdatabank. Ongeveer 50 percent van de wateroverlast op riolering ontstaat door gebrek aan onderhoud. Infrac onderhoudt zijn rioleringsnet goed, waardoor er heel wat wateroverlast vermeden wordt. Voorheen deden gemeenten daar dure investeringen voor, terwijl relatief goedkoop onderhoud het probleem oplost. Onderhoud is en blijft duur. Ongeveer 25 percent van de inningen via de waterfactuur gaat naar onderhoud.

Het Vlaamse rioleringsbeleid stoelt te veel op het stimuleren van investeringen. Het is belangrijk dat de rioolbeheerder ook gestimuleerd en gemotiveerd wordt voor onderhoud en exploitatie.

Conclusie

Samengevat stelt de heer Bollen dat het renoveren

van bestaande gebrekkige riolering, samen met de gemeenten of het Vlaamse Gewest, en waar mogelijk samen met wegenwerken, de projecten zijn die, met de huidige middelen, het hoogste milieurendement opleveren. IBA's zijn meestal minder efficiënte investeringen en staan achteraan de rij. Een goede rioolbeheerder heeft behoefte aan een inventaris en een modellering. Het is niet haalbaar om 100 percentafkoppeling vandaag al af te dwingen, zeker niet als daardoor de overige rioleringswerken stilvallen. Een keuring van privérioleringen bij nieuwbouwwoningen zou een eerste mentaliteitswijziging kunnen teweegbrengen. Zonder structureel onderhoud van de rioleringen is een goede waterkwaliteit onhaalbaar.

3. Inleidende uiteenzetting BBL

De heer *Wim Van Gils*, beleidsmedewerker water van de Bond Beter Leefmilieu (BBL), herinnert eraan dat de BBL de federatie van de Vlaamse natuur- en milieuverenigingen is en meer dan 140 organisaties overkoepelt.

De spreker zal in het eerste deel van zijn uiteenzetting een aantal knelpunten overlopen, zoals de enorme druk op water (waterstress), het feit dat de waterkwaliteit niet verbetert, het financieringsprobleem, het gebrek aan transparantie en efficiëntie en de problematische implementatie van de Europese richtlijnen. In het tweede deel van zijn uiteenzetting zal de heer Van Gils een aantal aanbevelingen doen.

Knelpunten

Waterstress is het eerste knelpunt dat wordt aangekaart. Waterstress is de druk op de watervoorraden. De Europese Commissie verwacht tegen 2030 niet alleen een verhoogde waterstress in het Middellandse Zeegebied maar ook in België en Vlaanderen. Dat komt niet door een tekort aan neerslag maar wel omdat het watergebruik van een hoge intensiteit is. In Vlaanderen is er veel industrie, er is veel intensieve landbouw en er wonen veel mensen, maar de grondwatervoorraden en de toestroom van rivierwater zijn beperkt.

Het tweede knelpunt is dat de waterkwaliteit de laatste jaren niet meer verbetert, ondanks alle investeringen. Professor Thas van de Universiteit Gent heeft dit jaar de opdracht gekregen om de databanken van VMM eens grondig uit te pluizen en een statistische analyse te maken van de meetresultaten. Zijn conclusie is dat de waterkwaliteit verbeterd is van begin jaren negentig tot eind jaren negentig, maar dat de waterkwaliteit sindsdien stagneert. In diezelfde periode is er alleen al aan de vergoeding van Aquafin 2,3 miljard euro uitgegeven. Samen met de gemeentelijke budgetten en de subsidies is er in

die periode dus zeker 3 miljard euro geïnvesteerd. Toch heeft dat geen algemene effecten op de waterkwaliteit.

Grafieken van het influent van rioolwaterzuiveringsinstallaties, gecorrigeerd voor debieten van vuilvracht uit de industrie, die meer en meer zelf haar afvalwater zuivert, bewijzen dat er minder vuilvracht en meer debiet toekomt dan er zou moeten toekomen. De vuilvracht stijgt weliswaar de laatste jaren. Dat is een goede zaak, want voorheen stabiliseerde die, maar het is nog altijd onvoldoende. Er worden steeds meer huizen aangesloten, maar door de kwaliteit van het stelsel en door een aantal verdunningen komt niet al die vuilvracht toe bij Aquafin.

De factuur van Aquafin stijgt nochtans jaarlijks. De volgende grafiek toont de stijgende investeringen, en dus ook afbetalingen. Door de grotere infrastructuur stijgen de exploitatiekosten ook. Ook het verschil tussen de geïnde bedragen en de uitgaven wordt alsmaar groter. Vlaanderen staat dus voor een financiële uitdaging. Volgens de minister van Begroting is Vlaanderen rijk, dus zou het met algemene middelen gefinancierd kunnen worden.

Dat ligt misschien anders voor de lokale financiering. Er is geen overzicht van de totale geldstromen bij lokale rioleringsbeheerders. Er is wel een zicht op de middelen die via de waterfactuur geïnd worden. Sommige gemeenten innen niet via de waterfactuur maar investeren eigen middelen. Het is evenmin duidelijk welk aandeel van wegeniswerken geïnvesteerd wordt in riolering. Er is geen omvattend overzicht. Wel is duidelijk dat de bestaande financiering zelfs niet voldoet voor het onderhoud en de instandhouding van het huidige stelsel. Zoals de SERV ook aanstipte, hanteren de lokale rioolbeheerders een zeer diverse aanpak.

Een algemeen knelpunt is dat er geen beleid gericht op transparantie en efficiëntie is. Een frappant voorbeeld is dat er nog altijd geen echte resultaatsverbin-tenis is voor Aquafin, hoewel het Vlaams Parlement dat al in oktober 2001 vroeg in een resolutie over de heronderhandeling van de beheersovereenkomst met Aquafin (*Parl. St. VI. Parl. 2000-01, nr. 789/5*). Aquafin is daarenboven rechter en partij voor een aantal dossiers inzake rioolbeheer. Aquafin biedt enerzijds bepaalde gemeenten diensten aan voor het beheer van rioleringen. Anderzijds zit het in de commissie die beslist over het toekennen van RIO-subsidies aan gemeenten. Gecombineerde projecten, met zowel Aquafin als gemeenten, krijgen daarenboven systematisch voorrang bij de RIO-subsidies. Die rechter-en-partijsituatie van Aquafin is voor de BBL problematisch.

Het economische en ecologische toezicht op riool-

beheerders is volgens de heer Van Gils nog onduide-lijk. Hoe zal een en ander afgebakend worden? Wat zijn de doelstellingen? Wat zijn de instrumenten om na te gaan of de beheerders op de meest efficiënte manier omspringen met de middelen die ze ophalen? Het kader is nog maar beperkt uitgewerkt. Ten slotte is er ook maar heel beperkt toezicht op de drinkwatermaatschappijen. De reguleringsinstantie, vastge-legd in het Drinkwaterdecreet, is er nog niet.

Vlaanderen voldoet nog niet aan de richtlijn over stedelijk afvalwater. De meeste grote RWZI's en collectoren zijn afgewerkt maar er is een achterstand in de rest. Er is ook nog altijd discussie over de defi-nitie van begrippen zoals agglomeratie en afdoende zuivering. De kwaliteit van het stelsel en de ge-mengde afvoer zorgen voor problemen. Een aantal zuiveringsstations halen de normen voor de verwij-dering van stikstof en fosfor helemaal niet. De grote verdunning is daarvan de oorzaak. De kwaliteit van het influent maakt het moeilijk om de normen te halen.

De kaderrichtlijn Water wordt veel vernoemd, maar de spreker heeft de indruk dat velen hem maar ge-deeltelijk gelezen hebben. Op Vlaams niveau is er nog geen visie op het implementeren van de kader-richtlijn. Wat is het ambitieniveau van Vlaanderen op economisch en ecologisch vlak? Hoe zal een en ander gefinancierd worden? Hoe zullen de efficiën-tievereisten gerealiseerd worden? In Nederland is het beleid al veel verder gevorderd.

Een deel van het probleem is dat essentiële gegevens voor het implementeren niet beschikbaar zijn. Voor de waterketen bijvoorbeeld zijn er geen goede gege-vens voor het watergebruik in Vlaanderen. Er wordt hard aan gewerkt, maar momenteel zijn ze niet be-schikbaar. Hetzelfde geldt voor de watervoorraden. Er zijn maar een paar grondwaterlagen waarvan goed bekend is hoe ze functioneren en hoeveel water er op een duurzame wijze uit kan worden gewonnen. De modellen zijn in voorbereiding, maar de gege-vens zijn er niet. Hetzelfde geldt voor de grote rivie-ren waarvan Vlaanderen afhankelijk is. Er zijn een aantal studies geweest van het Waterbouwkundig Laboratorium die de waterbalansen, bijvoorbeeld van de Maas en het Albertkanaal, cruciaal voor de waterbevoorrading van onder andere Antwerpen, in beeld hebben gebracht. Daar wordt echter te weinig mee gedaan. Er zijn verder weinig economische gegevens over de geïnde bedragen, de kosten en baten van een aantal maatregelen, de efficiëntie. Ook de maatschappelijke betrokkenheid ontbreekt. De spreker verwijst naar een advies van de Minaraad en de SERV over de waterbeheerskwesties van 26 april 2007, opgesteld naar aanleiding van het voorberei-dend document voor de opmaak van stroomgebied-beheerplannen. Daarin vragen die instanties om meer

betrokken te worden bij de verdere uitwerking van het beleid. Tot op vandaag is er daar nog geen antwoord op gekomen.

De kostenterugwinning is een belangrijk aspect van de kaderrichtlijn Water en behelst een aantal cruciale vereisten tegen het jaar 2010. De eerste is dat het waterprijsbeleid adequate prikkels moet bevatten om de watervoorraden efficiënt te benutten. De verhoging van de waterprijs via de drinkwaterfactuur, heeft nog niet geleid tot een lager verbruik van drinkwater. De prikkel is dus duidelijk nog onvoldoende adequaat. De heffingen op watervervuiling leiden evenmin tot minder vervuiling door de industrie. Ook die prikkel is inadequaat en moet worden bijgestuurd.

Een tweede vereiste is dat de diverse watergebruikssectoren een redelijke bijdrage moeten leveren aan de kosten van de waterdiensten. Dat is een groot probleem, vandaag focust de discussie vooral op wat de burgers en de huishoudens bijdragen om de rioleringen te betalen. Hoe zit het met de andere sectoren? De kaderrichtlijn Water legt de minimumopsplitsing tussen huishoudens, bedrijven en landbouw op. Wat is het aandeel van bedrijven en landbouw bijvoorbeeld in de kosten van de rioleringen, de waterzuivering en de drinkwatervoorzieningen. Welk aandeel betalen ze relatief? Waar zitten de kruissubsidies? De debatten daarover zijn eigenlijk nog niet gestart.

Er is in de commissie al gesproken over de mogelijkheid uitstel te vragen voor het voldoen aan de KRLW. Aan de mogelijkheid om twee keer zes jaar uitstel te vragen, zijn echter belangrijke voorwaarden verbonden. De eerste is dat er geen uitstel mogelijk is voor maatregelen die onder bestaande richtlijnen vallen, bijvoorbeeld de richtlijn over stedelijk afvalwater. Een goede onderbouwing van het uitstel, onder meer op economisch vlak, is nodig. Vlaanderen zal moeten verklaren waarom het er niet in slaagt om een aantal maatregelen te nemen, bijvoorbeeld aan een redelijke snelheid de rioleringsnetten uit te bouwen. Het kostenverhaal daarover is vandaag niet geloofwaardig. Vlaanderen haalt niet genoeg geld op voor de lokale rioleringsbeheerders om nog maar het onderhoud en de exploitatie van het bestaande stelsel te financieren. Hoe zal het dan aan Europa vertellen dat het niet genoeg geld heeft om de uitbouw ervan te financieren? Wie aan uitstel denkt, moet weten dat de basis ervoor, namelijk een gedetailleerde planning, ontbreekt.

Aanbevelingen

De BBL denkt dat het belangrijk is dat alle actoren meer verantwoordelijkheid krijgen, maar ook worden gedwongen de verantwoordelijkheid te nemen.

Het is hoog tijd dat Aquafin een economische en ecologische resultaatsverbintenis krijgt zodat dat bedrijf meer prikkels krijgt om het beter te doen en er ook voor kan worden beloond. Aquafin zou aan een internationale benchmarking moeten worden onderworpen. Aquafin kan vergeleken worden met Nederlandse bedrijven om na te gaan hoe het efficiënter kan werken. Om de rechter-en-partijsituatie te vermijden, moeten de decretale en commerciële activiteiten van Aquafin gesplitst worden.

De drinkwatermaatschappijen zijn de volgende actoren die geresponsabiliseerd moeten worden. Ook zij moeten worden onderworpen aan een economisch toezicht en meer financiële transparantie. De drinkwatermaatschappijen zeggen dat er een benchmarking aan de gang is. De spreker juicht dat toe maar hoopt dat de resultaten ervan ook bekendgemaakt zullen worden. Enkele jaren geleden is er een dergelijke studie geweest, maar de resultaten zijn geheim gehouden. Nochtans gaat het over studies gefinancierd met geld van de burgers.

Gezien de waterstress is het een denkspoor om de openbaredienstverplichting van de drinkwatermaatschappijen ook op ecologisch vlak in te vullen. Nu komen de maatschappijen elke zomer in moeilijkheden omdat er hoge debieten gevraagd worden. Waarom krijgen de drinkwatermaatschappijen geen openbaredienstverplichting om elk jaar een zekere reductie van het watergebruik te realiseren? Mits ze voldoende vrijheid krijgen, zullen ze het op de meest economische manier organiseren. Zij zullen immers altijd op zoek gaan naar de werkwijze die hen het minste kost en toch goede resultaten geeft.

De BBL beveelt ook aan de rioolbeheerders te responsabiliseren, daarvoor zijn uitvoeringsplannen nodig. De spreker waarschuwt voor de fouten gemaakt bij de opmaak van de zoneringsplannen: de zoneringsplannen werden gevraagd in de resolutie van oktober 2001, maar in 2008 zijn ze nog altijd niet goedgekeurd. Zolang kan niet worden gewacht op de uitvoeringsplannen. De spreker heeft begrip voor de opmerking van Infrax dat uitvoeringsplannen een goede modellering van het stelsel en goede detailinformatie vergen. Als gedetailleerde uitvoeringsplannen op korte termijn onmogelijk zijn, moet er misschien gewerkt worden met concrete doelstellingen. Wat wordt verwacht van elke gemeente de komende jaren? De doelstellingen moeten bovendien uitgedrukt worden in percenten en meetbare cijfers. Het heeft geen zin om veel tijd te steken in een tussentijdse oefening waarbij modellen heen en weer gaan tussen VMM en Aquafin om, als ze uiteindelijk bij de gemeente komen, nog veel te veel fouten te bevatten.

De BLL pleit voor een stok achter de deur. Gemeen-

ten die systematisch weigeren om binnen een vijftal jaren hun verantwoordelijkheid te nemen, moeten worden aangepakt. Een aantal kleinere gemeenten is nog niet in gang geschoten.

De spreker verwijst naar de mogelijkheid tot ambtelijke indeplaatstreding door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) in het afvalbeleid. Zij is nog nooit toegepast maar al wel een paar keer gebruikt als drukingsmiddel ten aanzien van gemeenten die systematisch hun verantwoordelijkheid niet nemen. Dat bleek telkens effectief te zijn.

Verder moet het RIO-besluit aangepast worden met het oog op financiële zekerheid op langere termijn. Zonder zicht daarop kan een gemeente of intercommunale niet aan langetermijnplanning doen.

Ook moet het overnamepunt dringend – in 2008 nog – vastgelegd worden, de discussie daarover heeft lang genoeg geduurd. Als men nu de knoop niet doorhakt, raakt een deel van het rioleringsstelsel in verval.

Ten slotte moeten de IBA's geïntegreerd worden in de uitvoeringsplannen. De maatschappelijke consensus is immers dat zij best niet door de individuele burger moeten beheerd worden maar beter door de overheid. Wellicht is de intercommunale het beste niveau daarvoor, meent de heer Van Gils. Of ze naar voren worden geschoven in de planning (zoals in drinkwatergebieden) dan wel eerder later komen, hangt af van de lokale context.

De spreker benadrukt dat efficiënte regulering en toezicht essentieel zijn. De kwaliteitscontrole, die thans alleen voor RIO-projecten bestaat, moet veralgemeend worden, al mag zij de voortgang van de processen niet vertragen. Verder zijn ook hier economisch toezicht en benchmarking nodig.

Naast de rioolbeheerders moeten ook de burgers geresponsabiliseerd worden. Er bestaat een consensus in de watersector om de stedenbouwkundige verordening aan te passen. De overheid moet zorgen voor een efficiënt en effectief handhavinginstrument, zodat men de gerechtelijke weg vermijdt en zelf ambtelijke boetes kan uitschrijven. Zij moet ook zorgen voor financiële prikkels om milieukosten door te rekenen en goed gedrag te belonen.

Wat de financiering betreft, is een bredere basis in elk geval noodzakelijk. De milieukosten moeten daarbij geïnternaliseerd worden. Mogelijkheden zijn een progressief tarief voor drinkwater, het inwerken van de hemelwatercomponent in de afvalwaterfinanciering en de integratie in het productbeleid. Een voorbeeld van dat laatste wordt gevormd door de aanrekening van de kosten voor de verwijdering van

pesticiden aan de gebruikers daarvan. Probleem daarbij is natuurlijk dat productbeleid een federale bevoegdheid is. Inzake financiering moet ook een langetermijnvisie – met daarin onder meer een groeipad – ontwikkeld worden. Ten slotte is een inhaalslag nodig wat betreft dataverwerking.

Het huidige rioleringsstelsel is te vaak gemengd en afkoppeling is dus een noodzaak. De spreker is erg gecharmeerd door de manier waarop Infrac daarmee probeert om te gaan. Voor gebiedsgerichte projecten is financiële steun door het Vlaamse Gewest nodig. De huidige kosten zijn nog te hoog en om ze te drukken moet lokale knowhow worden opgedaan, bijvoorbeeld in de vorm van proeftuinen of een kenniscentrum. Tot slot herinnert de spreker nog aan de horizontale maatregelen die hij al eerder noemde, met name de aanpassing van de stedenbouwkundige verordening, een impuls in de financiering en de handhaving.

4. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Jos Bex* waardeert dat Vlaro de nadruk legt op het maximaal tegenhouden aan de bron, wat als een pleidooi voor de regenwaterput kan worden beschouwd. Het lid begrijpt dit ook als de opname van de taken op privéterreinen in het beleid, maar dat betekent volgens hem dat deze taken ook moeten gesubsidieerd worden. Een hemelwaterheffing, in de zin van een heffing op het (her)gebruik van regenwater, is dus wel het omgekeerde van wat men nodig heeft om mensen te stimuleren tot de aanleg en het gebruik van regenwaterputten. Daardoor kan zoveel mogelijk regenwater uit de riolen worden gehouden. Wat men wel kan doen is een internaliseringformule toepassen op de kosten van het vervuilde water.

De heer *Bart Martens* laat opmerken dat een eventuele hemelwaterheffing een vermijdbare heffing moet zijn voor regenwater dat in de riolering wordt geloosd.

Mevrouw *Wendy Francken* verduidelijkt dat de bedoelde hemelwaterheffing beperkt is tot het gedeelte van het hemelwater dat op het eigen terrein valt én afgevoerd wordt naar de riolering, met andere woorden het hemelwater dat op het dakoppervlak terechtkomt en wordt afgevoerd. Er is geen heffing op wat op het eigen terrein blijft en wordt hergebruikt. Zij wijst op de controle die daarvoor door Infrac is uitgewerkt.

Ten aanzien van de vertegenwoordigers van Infrac, stelt de heer *Jos Bex* dat in bepaalde gevallen de oude riolering kan blijven liggen en gebruikt worden voor het transport van wat overblijft aan regenwater. Infiltratie van regenwater kan immers geen kwaad. Het lid verwijst voor de afkoppeling naar het proef-

project in Genk, waarbij slechts één inwoner van een straat weigerde mee te werken. Die zou een boete krijgen en werkt inmiddels wel mee. Voor de voorlichting van de burgers kan men een ‘afkoppelingsdeskundige’ ter beschikking stellen die ter plaatse alles komt uitleggen en advies geeft. De heer Bex meent dat de afkoppeling maximaal moet zijn en dat men dus moet streven naar 100 percent van wat technisch kan. Als men dan 80 percent haalt, is dat een mooi resultaat.

Inzake de financiering is de heer Bex ervan overtuigd dat naar een internalisering van de kosten moet worden gegaan en dat de producenten mee verantwoordelijk moeten gemaakt worden. De grootste vervuilers van ons water zijn de pesticiden, de geneesmiddelen en de was- en onderhoudsproducten. Naar analogie met Fost Plus zou de inning moeten gebeuren op het moment dat men een product op de markt brengt en verkoopt. De kostprijs van de vervuiling is perfect berekenbaar.

Daarnaast moeten ook de watermaatschappijen geresponsabiliseerd worden, zoals de BBL voorstelt. Ze moeten worden gestimuleerd om waterbesparing en alternatieven tot stand te brengen. Er is nog een lange weg te gaan want sommige watermaatschappijen beperken zich tot een controle om na te gaan of er geen verbinding is tussen de regenwater- en drinkwaterleiding. Niet alleen de burger maar ook de maatschappijen moeten dus nog worden gemotiveerd en gesensibiliseerd voor hun taak.

De heer *Patrick Lachaert* merkt op dat de marge van 20 percent voor niet-afgekoppeld regenwater ook nodig kan zijn voor het functioneren van de riolering, omdat in perioden met weinig regenval anders verstopping ontstaat door de combinatie van stilstaand water en zeepproducten.

De heer *Erik Matthijs* informeert naar de praktijkervaringen van Infrac met persleidingen. Over welke afstand kunnen ze worden geplaatst? Hoe staat het met het onderhoud ervan?

Infrac stelt ook dat IBA's duur zijn en dat met het economische aspect rekening moet worden gehouden. Geen enkele spreker heeft echter de kleinschalige waterzuiveringinstallaties (KWZI) vermeld. Of worden zij bij de IBA's gerekend?

Wat betreft de financiering merkt het lid op dat de gemeenten moeten aangespoord worden – met de hulp van het Vlaamse Gewest – om meer algemene middelen in te zetten. De gemeenten hebben ook nog inkomsten uit het Gemeentefonds, de belastingen en dividenden. De specifieke bijdragen en heffingen zullen niet volstaan. De gemeenten moeten riolerings als een prioriteit gaan zien.

De heer *Carlo Bollen* antwoordt aan de heer Matthijs dat Infrac drie persleidingssystemen van de gemeenten geeft overgenomen. Zij waren oorspronkelijk verkeerd gekozen, met zeer hoge onderhoudskosten tot gevolg. Daarom werden ze door Infrac op eigen kosten omgebouwd, wat evenveel kostte als twee jaar onderhoud. Het klassieke en in Nederland veelgebruikte drukrioleringsstelsel werkt heel goed, maar heeft hoge onderhoudskosten. Gravitaire riolering is duurder om aan te leggen maar kost minder in onderhoud. De heer Bollen verwacht dat de onderhoudskosten van IBA's, waarmee vandaag geen ervaring bestaat, nog veel hoger zullen zijn. Het onderhoud is immers niet alleen technisch maar ook biologisch. Vandaar de huiver voor IBA's bij rioolbeheerders. Zij zullen immers jaarlijks de factuur voor het onderhoud moeten doorrekenen in de waterfactuur.

Het verhaal van de KWZI's staat in zekere zin los van de rioleringsproblematiek op zich. Ook voor een KWZI moet immers afvalwater worden verzameld en dat kan zowel met gravitaire als met drukriolering. De spreker wijst erop dat deze projecten in het buitengebied ook altijd veel duurder zijn dan alle andere ingrepen naargelang het milieurendement dat ermee wordt behaald.

De heer *Wim Van Gils* antwoordt aan de heer Matthijs dat de inzet van meer algemene middelen onderdeel vormt van de verbreding van de lokale financiering. De uitdaging is de beoordeling daarvan. Thans zijn er immers grote verschillen tussen gemeenten die hun rioleringsstelsel altijd goed hebben onderhouden en andere die dat minder hebben gedaan. Er zouden daarom criteria moeten komen die een minimumniveau aangeven voor de verbintenis die van elke gemeente wordt verwacht. Het is zeker niet noodzakelijk dat de verbruiker alles betaalt, onderstreept de spreker.

De heer *Bart Martens* heeft gemerkt dat Infrac zowel de IBA-plicht als de verplichte volledige afkoppeling op privédomeinen wil nuanceren en niet als absoluut ziet. Hij verzoekt om duidelijkheid over de mate waarin de individuele zuiveringsplicht in niet-gerioleerde zones noodzakelijk is om de Europese doelstellingen te halen, met name de ecologisch goede toestand van het water in 2015 – of in 2027 na twee keer zes jaar uitstel. Het lid vraagt zich ook af of het streefdoel van 80 percent voor privéafkoppeling niet moet gedifferentieerd worden volgens onder meer de capaciteit van het ontvangende rioleringsstelsel, de frequentie van overstorten, of de verhouding hemelwater versus afvalwater in het gebied.

Het voorstel om bij nieuwbouw niet alleen de gas- en elektriciteitsaansluiting maar ook de riolerings-

toestand te controleren, vindt de heer Martens interessant. Vraag is wel wie dat moet doen, want ondertussen wordt, naast de aansluiting op gas en elektriciteit, ook al de drinkwaterinstallatie en de energieprestatie van nieuwbouwwoningen gecontroleerd. In de ruimtelijke ordening wordt er binnenkort misschien een 'as-built'-attest opgelegd. Zou het niet zinvol zijn om voor dit alles één instantie verantwoordelijk te maken of minstens de controle van de riolering toe te wijzen aan een van de bestaande instanties? Welke instantie zou dat kunnen zijn? Die vraag herhaalt hij voor de bestaande woningen. Wie is daar de aangewezen toezichthouder voor de aansluiting op riolering en de afkoppeling van hemelwater?

Wat de handhaving betreft, stelde Infrac dat pv's vaak zonder gevolg worden geklasseerd. De heer Martens wijst erop dat het pas goedgekeurde Milieuhandhavingdecreet het gewest toelaat administratieve geldboetes op te leggen, die hoger kunnen zijn dan de kostprijs van de aansluiting op de riolering. Kan dat geen alternatief zijn? Een andere mogelijkheid is een notarieel attest, naar analogie met het bodemattest, en dat op basis van de door Infrac bepleite rioleringsdatabank. Maar de administratieve geldboete is wellicht effectiever dan een dergelijk attest.

BBL noemt Aquafin rechter en partij. Hoe kan men vermijden dat het in de beoordelingscommissie zijn eigen projecten in de prijzen doet vallen? De oplossing die de SERV bepleit – een scheiding tussen de commerciële gemeentelijke en de decretale bovengemeentelijke activiteiten – is volgens het lid nodig maar ontoereikend. Misschien is het noodzakelijk om Aquafin uit de adviescommissie te halen, desnoods alleen als de eigen projecten besproken worden. Hoe zien de genodigden dat? De heer Martens sluit zich ook aan bij de suggestie om de RIO-subsidies te koppelen aan de in de uitvoeringsplannen vastgelegde projecten, eerder dan de huidige praktijk om projecten te selecteren.

BBL betreurt daarnaast ook het uitblijven van een resultaatverbintenis in de overeenkomst met Aquafin. Maar kan men Aquafin verantwoordelijk stellen voor bijvoorbeeld een slecht zuiveringsrendement als dat veroorzaakt wordt door factoren als veel te verdund water, parasitaire debieten, aangesloten beken enzovoort, waarvoor de lokale besturen verantwoordelijk zijn? Hoe ziet BBL een dergelijke resultaatverbintenis als Aquafin 'stroomopwaarts' onvoldoende zeggenschap en instrumenten heeft?

Waar moet volgens de sprekers het overnamepunt vastgelegd worden, vraagt de heer Martens vervolgens, en wat zijn de criteria voor de vastlegging? Betekent dit dat gemeentelijke rioleringen naar de

bovengemeentelijke taken gaan verschuiven?

De heer *Carlo Bollen* antwoordt dat voor afkoppeling op privéterrein uiteraard differentiatie nodig zal zijn. Als de rioolbeheerders die verantwoordelijkheid krijgen, zullen zij op zoek gaan naar de meest efficiënte afkoppeling, zoals zij dat vandaag doen in de openbare projecten. Of de kaderrichtlijn Water oplegt om overal IBA's in te richten, kan de heer Bollen niet zeggen, maar hij weet wel dat, als men met beperkte middelen zover mogelijk wil raken, de IBA's daar grotendeels niet zullen inzitten.

Het toezicht kan zoals bij gas- en elektriciteitsinstallaties het best uitbesteed worden aan onafhankelijke instanties zoals AIB Vinçotte en dergelijke. De rioolbeheerder is misschien niet de aangewezen instantie om dat te doen. Bij gas en elektriciteit vindt de controle plaats voor de aansluiting. Bij riolering is dit in de praktijk niet haalbaar. Men moet immers eerst een aansluiting in orde brengen voor de aannemer de privériolering op de juiste diepte kan realiseren. De controle is dus per definitie a posteriori, ongeveer op het ogenblik dat ook de drinkwatermaatschappij langs komt. Bovendien beschikken haar controleurs over ongeveer dezelfde vaardigheden. Dat is dus ook een mogelijkheid, naast die van de onafhankelijke controle door firma's als AIB Vinçotte.

Het afdwingen van de aansluiting op riolering en de afkoppeling op zich is een taak die ligt bij de rioolbeheerder voor zover het motiveren en sensibiliseren van de burgers betreft. Bij niet-naleving komt wel de gemeente in het spel, omdat de milieuambtenaar bevoegd is voor processen-verbaal. Een gepersonaliseerde aanpak is mogelijk door de rioolbeheerder en de gemeente. Dat het Vlaamse Gewest onmiddellijk met hoge boetes zou dreigen, lijkt de heer Bollen niet de juiste weg om de mensen te overtuigen.

Het is technisch niet mogelijk dat men op basis van de rioleringsdatabank aansluitingsattesten aflevert. De privériolering is er immers niet in opgenomen. Hoogstens zou Infrac een inventaris kunnen aanleggen van gemelde lozingen buiten de riolering.

Ook Infrac is voorstander van een scheiding bij Aquafin tussen gemeentelijk en bovengemeentelijk rioolbeheer. Aquafin is op dit ogenblik immers soms partner van de rioolbeheerders als het gaat over het bereiken van een goede waterkwaliteit en soms concurrent als het gaat over het in beheer nemen van gemeentelijke riolering. Uitklaring is wenselijk. Inmiddels is de markt op gemeentelijk niveau voldoende ontwikkeld zodat het niet langer nodig is dat ook het Vlaamse Gewest in de vorm van Aquafin nog marktpeler is.

De heer *Wim Van Gils* stelt dat de vraag van de heer Martens over de kaderrichtlijn en verplichting tot individuele zuivering moeilijk te beantwoorden is zolang haar doelstelling niet gekwantificeerd is. Er wordt in de loop van 2008 duidelijkheid verwacht in het kader van de eerste stroomgebiedbeheerplannen.

Er wordt nu gediscussieerd over de kostprijs en efficiëntie van IBA's, maar de spreker wijst ook op de pertinente vraag naar de relatie met de kostprijs en efficiëntie van de aanleg van oeverzones. Om een daling van de hoeveelheid stikstof en fosfor in de waterlopen te bereiken, zou de aanleg van oeverzones wel eens efficiënter kunnen zijn. Dat is een theoretische piste die nog verder moet worden onderzocht.

Op de suggestie om de rioleringssubsidies te koppelen aan de projecten in de uitvoeringsplannen antwoordt de heer Van Gils bevestigend. Hij wijst wel opnieuw op het probleem dat de gemeenten voor hun langetermijnplanning afhankelijk zijn van het zicht dat ze al dan niet hebben op de toekomstige financiering door het gewest.

De heer Van Gils wijst erop dat VMM en Aquafin al bezig zijn met de uitwerking van een resultaatverbin-tenis. Zij komt neer op de evaluatie van het verschil tussen influenten en effluenten en de beoordeling van parameters voor de goede werking van de infrastructuur. Hij erkent wel dat de reikwijdte beperkt is, omdat een deel van het probleem stroomopwaarts zit.

De vastlegging van het overnamepunt hangt af van de politieke discussie over de toekomst van de taken op dit vlak voor de gemeenten en Aquafin. Het takenpakket van Aquafin kan worden uitgebreid door een verschuiving van het overnamepunt. Voor de milieubeweging is niet op de eerste plaats belangrijk wie het doet, als het maar goed gebeurt en op tijd. Daarom is een mechanisme nodig dat alle spelers responsabiliseert evenals een snelle beslissing. De knoop moet nu snel worden doorgehakt.

De heer *Rudi Daems* vraagt aandacht voor het pijnpunt van het ontbreken van een sanctiemechanisme. Er zijn thans in Vlaanderen nog altijd gemeenten die stilzitten en Vlario heeft daar een belangrijke verantwoordelijkheid in. Hoe kan de zogeheten stok achter de deur een concrete vorm krijgen?

Een hemelwaterheffing kan wel degelijk een nuttig instrument zijn, op voorwaarde dat het een vermijdbare heffing is, dat ze goed wordt uitgelegd en dat ze geleidelijk en samen met steunmechanismen wordt ingevoerd. Wat dat laatste betreft, zijn er gemeenten en rioolbeheerders die de burger stimuleren door financieel bij te leggen. Infrac is het beste voorbeeld

daarvan. Het lid vraagt meer uitleg over die steun evenals over het plaatsen van de wachtbuizen in afwachting van een afkoppeling.

Een algemene opmerking van de heer Daems betreft het belang van het verband tussen de waterketen en het watersysteem. Dat verband wordt te weinig gelegd. Een integraal waterbeleid hoort niet gevoerd te worden los van het waterzuiveringsbeleid. Heel wat dwarsverbanden die kunnen gelegd worden, ontbreken al te vaak.

Over de rechter-en-partijsituatie van Aquafin moet dringend een politieke beslissing worden genomen. Er blijkt een consensus daarover te bestaan – behalve bij Aquafin zelf dan. Het lid wijst op de geleidelijke inname van het lokale rioolbeheer door Aquafin in de voorbije jaren, al is het nog niet massaal.

Er is inmiddels een regulering ontwikkeld voor afvalwater maar nog niet voor drinkwater. Zou het, mede gelet op het verband tussen waterketen en watersysteem, niet logisch zijn om beide te verenigen in een soortgelijke instantie als de VREG (Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en de Gasmarkt) in de energiesector, met voldoende onafhankelijkheid en slagkracht?

De Vlaamse Regering besliste onlangs principieel om de lozingsvoorwaarden voor waterzuiveringsinstallaties te versoepelen. Wat is het standpunt van de BBL daarover?

De watervoorraden vormen een belangrijk aspect van de discussie over de stroomgebiedbeheerplannen. De heer Daems vindt het merkwaardig dat men de voorbije jaren wel heeft gewerkt aan de bekken- en de deelbekkenplannen maar de overkoepelende stroomgebiedplannen uit het oog is verloren. Worden de watervoorraden voldoende opgenomen in de stroomgebiedbeheerplannen en wat zijn de eventuele gevolgen voor de vergevorderde of goedgekeurde bekkenplannen?

Blijkbaar pleit BBL voor het verhogen en progressief maken van de drinkwaterprijs. Geldt dat ook voor de industriële verbruikers?

Ten slotte attendeert het lid op het debat over het gemeentelijke rioleringspatrimonium. Moeten de gemeenten het zelf beheren, de eigendom overdragen of opteren voor een beheersstructuur als tussen-vorm? De afweging van voor- en nadelen levert geen eenduidigheid op. Wat vinden Vlario en BBL? Wat zouden zij de doorsnee gemeente adviseren?

De heer *Jan Peumans* wijst op het probleem van de betaalbaarheid van de waterzuivering voor de lokale besturen, zeker met het oog op de Europese doelstel-

lingen die moeten gerealiseerd worden samen met de vele andere uitdagingen van de gemeenten. Het lid bevestigt de stelling van de heer Van Gils dat de gemeenten niet ver vooruit kunnen plannen omdat ze moeten wachten op de goedkeuring en ondersteuning van hun project.

Mevrouw *Wendy Francken* stelt dat Vlarlo met de VVSG aan een concreet voorstel werkt voor de zogenaamde stok achter de deur. Het probleem tot nu toe is het ontbreken van een efficiënt handhavingsbeleid. Gezien de versnippering van de bevoegdheden inzake zuiveren, inzamelen en aansluiten is voorafgaande sensibilisering wenselijk. De burger moet eerst weten wat van hem wordt verwacht vooraleer sanctionerend wordt opgetreden.

Vlarlo pleit ervoor dat de gemeenten de mogelijkheid moeten hebben om desgewenst hun rioleringspatrimonium over te dragen aan een intercommunale. Verschillende grote gemeentes staan al ver in de uitbouw en het onderhoud en zij moeten dat kunnen blijven doen, maar niet alle kleinere zijn daartoe in staat.

De heer *Wim Van Gils* erkent de dwarsverbanden tussen waterketen en watersysteem. Die zouden tot uiting moeten kunnen komen in de planning. De huidige masterplanning, die door Aquafin is uitgewerkt, is erg ruw en alleen gebaseerd op het aantal kilogram stikstof bij de lozing, onafhankelijk van de vraag waar dat gebeurt. Nochtans is net dat cruciaal als men het systeem bekijkt: de impact op een kleine beek is anders dan op een stroom. Afkoppeling is in dit opzicht cruciaal.

Er valt veel te zeggen voor één regulator voor de hele waterketen, vergelijkbaar met de VREG. Sommige drinkwaterbedrijven beginnen zich ook meer te profileren als integraal waterbeheerder. Ook de onafhankelijkheid van de reguleringsinstantie is noodzakelijk.

Wat de lozingsvoorwaarden voor RWZI betreft, biedt de huidige waterkwaliteit weinig ruimte voor versoepeling, integendeel. Anderzijds kende de bestaande regelgeving talloze uitzonderingen en leidde zij tot ongewenste neveneffecten, zoals het zeer hoge verbruik van chemicaliën, wat ook weer gevolgen heeft voor de kwaliteit van het effluent. BBL zal hier verder op ingaan via het advies van de de Minaraad.

De stroomgebiedbeheerplannen hebben een internationaal aspect. Het is duidelijk dat het bijvoorbeeld met Noord-Frankrijk – met zijn uitgebreide kanalenstelsel – heel moeilijk spreken is over strategische onderwerpen als waterbevoorrading en -afvoer. De vooruitgang is moeizaam. Internationale commissies werken altijd zeer traag.

Bij de verhoging van de drinkwaterprijs moet men aandacht hebben voor het sociale aspect. Ook voor de laagste inkomens moet een betaalbare basis gegarandeerd blijven. Mensen kunnen niet zonder drinkwater. Er moet wel een progressieve tarifiering komen om grootverbruikers die met drinkwater hun grasveld sproeien, te ontmoedigen en minstens te doen betalen voor de kosten die zij veroorzaken.

Wat de industrie betreft, wijst de heer Van Gils erop dat men vandaag geen zicht heeft op de interne financiering van de drinkwatermaatschappijen. De verhouding tussen de bijdrage en de kosten van de verschillende soorten klanten moet transparant worden. Ook de kaderrichtlijn vraagt dat. In elk geval kan ook voor de industrie progressieve tarifiering nuttig zijn, gezien daar over het algemeen nog veel potentie is voor economisch rendabele waterbesparing. Men moet de verhogingen wel tijdig aankondigen zodat de industrie tijd heeft om investeringen te doen. Zij moeten daarnaast begeleid worden door sensibilisering en steun.

Het beheer van het rioleringspatrimonium hangt af van de capaciteit van de gemeenten en die hangt niet alleen af van de grootte maar ook de kwaliteit van het bestuur. Voor vele gemeenten zijn intercommunales duidelijk een zegen maar er is geen bezwaar tegen gemeenten die dezelfde kwaliteit, inbegrepen de gedetailleerde inventaris en modellering, op hun eentje kunnen leveren.

Wat de betaalbaarheid voor de lokale besturen betreft, zijn de problemen in de meeste andere Europese regio's niet anders. De financiering zal voor een deel uit eigen middelen moeten gebeuren, voor een deel uit de bijdragen die vandaag op de drinkwaterfactuur staan, en voor een deel – voor zover daar ruimte voor is – door een gewestelijke bijdrage. Het probleem vandaag is vooral het ontbreken van een sluitend verhaal, wat de planning bemoeilijkt. Verder is nog veel efficiëntiewinst mogelijk, zoals blijkt uit het Nederlandse voorbeeld. Volgens een ruwe schatting zou nog 20 tot 30 percent efficiëntiewinst kunnen worden geboekt.

De heer *Carlo Bollen* wijst erop dat handhaving arbeidsintensief is en dus geld kost. De premie van Infrax voor de scheiding van riolering op privéterrein bedraagt 400 euro. Het Vlaamse Gewest draagt daar niet aan bij. De premie blijft betaalbaar dankzij haar beperkte succes. Voor een universele toepassing zouden de inkomsten uit de waterfactuur niet volstaan. Dit is dus geen structurele oplossing. In de projecten voor volledige afkoppeling biedt Infrax naast de premie ook een architect die de werkzaamheden begeleid. De uitvoering moeten de mensen

wel zelf betalen. Daarom worden de projecten ook goed gekozen, met name op plaatsen waar de bewoners al jaren vragen om riolering en dus ook bereid zijn om te betalen. Maar dat verhaal is niet veralgemeenbaar.

De heer *Patrick Lachaert* herinnert eraan dat in 2008 de zoneringsplannen klaar zullen zijn, daarna komen de uitvoeringsplannen. Zij vereisen een gedetailleerde studie. Zonder een degelijke inventaris van wat aanwezig is op het grondgebied van de gemeente is een ernstige aanpak onmogelijk. De gegevens waarover Aquafin beschikt zijn daartoe onvoldoende gedetailleerd. Die studie kan door de gemeente of door een intercommunale worden gefinancierd. Op basis daarvan kunnen de prioriteiten worden bepaald voor de aanpak van vervuiling en wateroverlast. De heer Lachaert weet alvast uit eigen ervaring dat men met een dergelijke aanpak – met inbegrip van het vereiste onderhoud – de wateroverlast voor een belangrijk deel kan oplossen.

Wie de op die manier bepaalde prioriteiten uitvoert, is voer voor een academische discussie, meent de voorzitter. Wat de financiering betreft, is het zo dat de gemeenten over bepaalde financiële mogelijkheden beschikken, maar als het gewest ruimte heeft, is het niet meer dan normaal dat het ook een bijdrage levert. Als het maar gebeurt. Het is misschien logisch dat de instantie die over de grootste financiële capaciteit beschikt, ook het meeste draagt.

De heer *Rudi Daems* gaat in op de opmerking van de heer Coomans dat bij een retrofit altijd een gescheiden systeem wordt aangelegd. Is dat altijd het geval?

De heer *Paul Coomans* legt uit dat een retrofit erop neerkomt dat de bestaande buis, als zij nog in goede staat is, voortaan gebruikt wordt voor regenwaterafvoer (RWA), en dat er een nieuwe buis voor afvalwater (DWA of droogweerafvoer) wordt bijgelegd.

De heer *Jos Bex* merkt op dat de subsidies van de Vlaamse overheid 75 percent bedragen als men niet volledig afkoppelt en 100 percent als men volledig afkoppelt. Met dat verschil kan men toch al een deel van de afkoppeling betalen, meent het lid. De heer Bex vreest echter dat men hoe dan ook geld zal tekortkomen, zelfs in de veronderstelling dat het gewest veel middelen heeft en een deel van de facturen zal betalen die de gemeenten op lange termijn nog moeten vereffenen, en zelfs als de gemeenten ook uit eigen middelen putten. Ofwel zullen de burgers dus meer belastingen moeten gaan betalen, ofwel aparte facturen krijgen voor hun afkoppeling. Het lid pleit voor de moed om dit aan de bevolking mee te delen. Hij verwacht dat sommige gemeenten die moed niet zullen opbrengen. Die gemeenten zullen ervoor zorgen dat het probleem in 2015 opnieuw op tafel komt,

omdat zij dan nog nergens staan.

De heer *Carlo Bollen* nuanceert dat de steden en gemeenten van het Vlaamse Gewest enkel 100 percent krijgen als de riolering perfect gescheiden is, zowel op het openbare als het privédomein. Ook opwaarts mag er geen regenwater in de riolering worden geloosd. In de praktijk betekent dit dat 70 tot 80 percent van de projecten maar voor 75 percent gesubsidieerd worden. Bovendien betreft de subsidie uitsluitend het openbare gedeelte van de riolering. De scheiding op privaat domein moeten de beheerders samen met de gemeente financieren. De waterfactuur biedt daar echter niet de ruimte toe.

De heer *Jos Bex* begrijpt dat de inkomsten uit waterfactuur daartoe niet volstaan. Maar het blijft een slechte investering om nieuwe rioleringen aan te sluiten op systemen die verderop niet goed functioneren. Er moet worden aangesloten op systemen die tot goede zuiveringsresultaten leiden en zo kan men aan 25 percent meer subsidie komen, waarmee men kan bijdragen aan de afkoppelingsfactuur.

De heer *Carlo Bollen* repliceert dat in de meeste renovatieprojecten die Infrax uitvoert samen met de gemeenten, bijvoorbeeld naar aanleiding van wegenwerken, de situatie zodanig is dat opwaarts gemengde riolering op het systeem is aangesloten. In dat geval krijgen de gemeenten dus niet meer dan 75 percent subsidie op de openbare riolering. Alleen in nieuwe verkavelingen of gebieden waar nog geen riolering was, kan men 100 percent subsidiëring krijgen.

De heer *Jan Peumans* wijst erop dat de bijdrage van de Vlaamse burgers voor waterzuivering erg klein is vergeleken met die van de Nederlanders. Hij vreest dat de onvermijdelijke conclusie is dat de burger via de waterfactuur in de toekomst fors meer zal betalen.

De verslaggevers,

Marleen
VAN DEN EYNDE
Patrick DE KLERCK

De voorzitter,

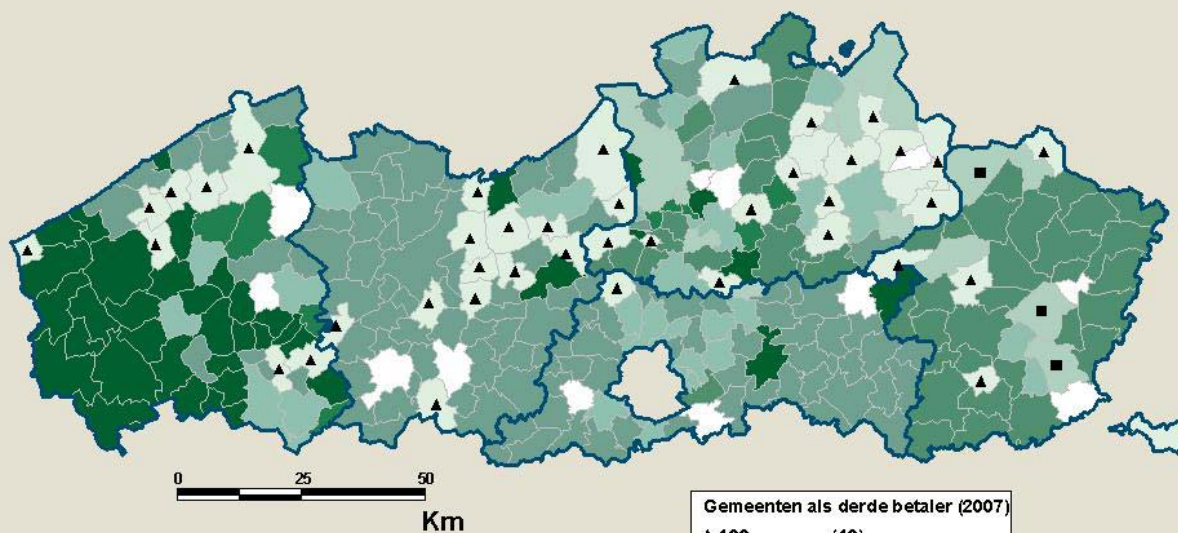
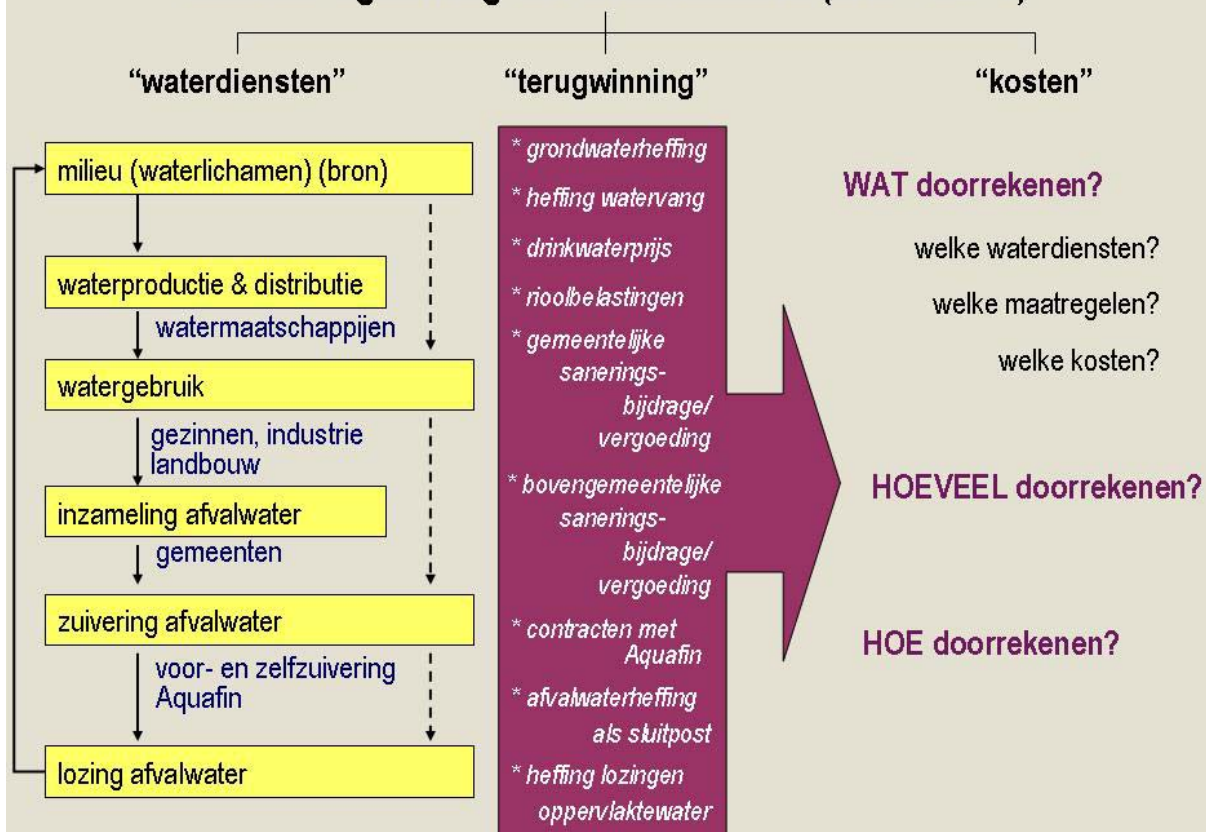
Patrick
LACHAERT

BIJLAGE:

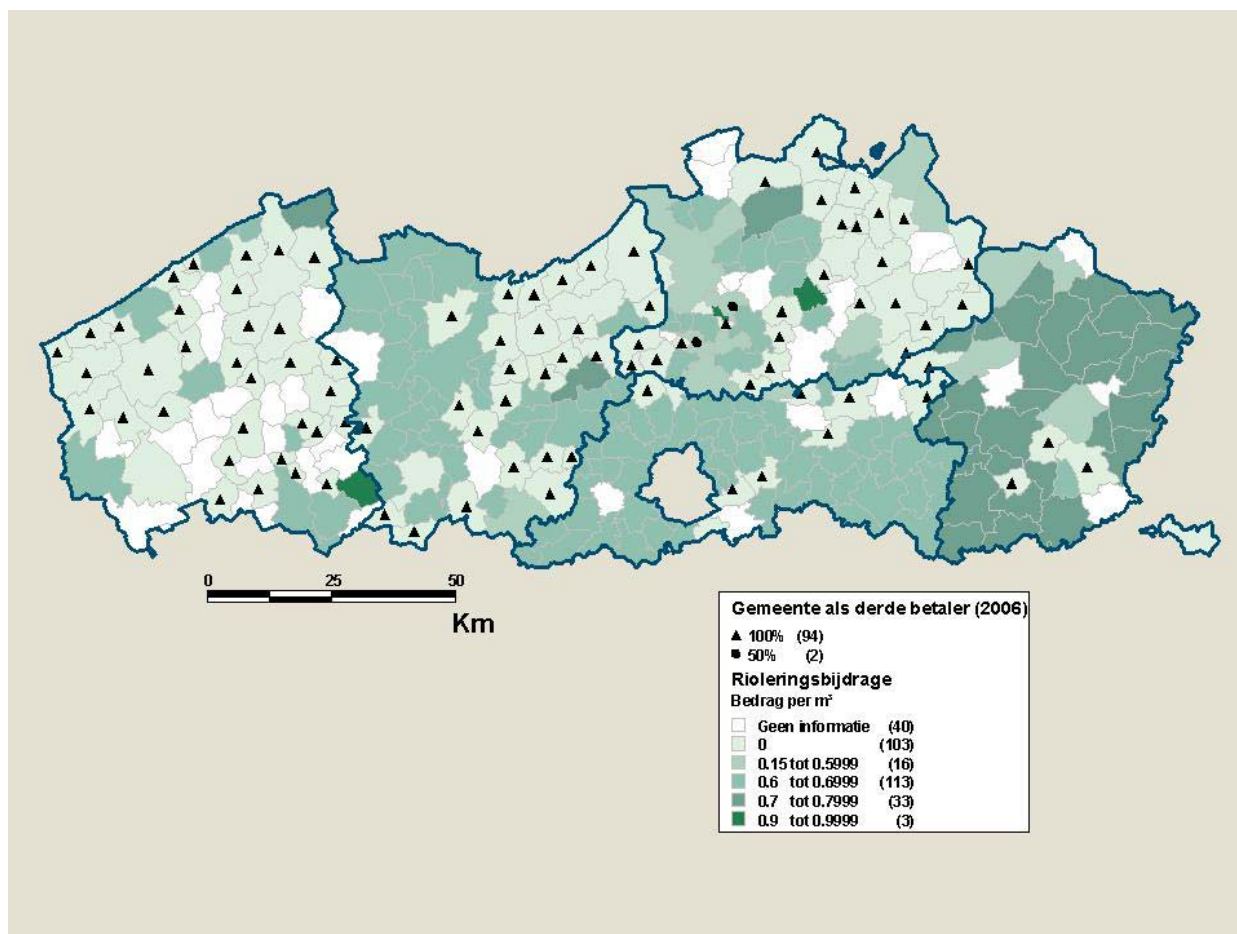
TABELLEN EN GRAFIEKEN

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

kostenterugwinning van waterdiensten (bron: SERV)

Gemeenten als derde betaler (2007)	
▲ 100	(40)
■ 15 m ³ gratis	(3)
Bedrag per m ³	
□ Geen informatie	(13)
0	(42)
0.15 tot 0.5999	(14)
0.6 tot 0.6999	(34)
0.7 tot 0.7999	(107)
0.8 tot 0.8999	(49)
0.9 tot 0.9999	(10)
1 tot 1.0612	(39)

Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)

Investeringsbehoeften – uitbreiding infrastructuur - zoneringsplan

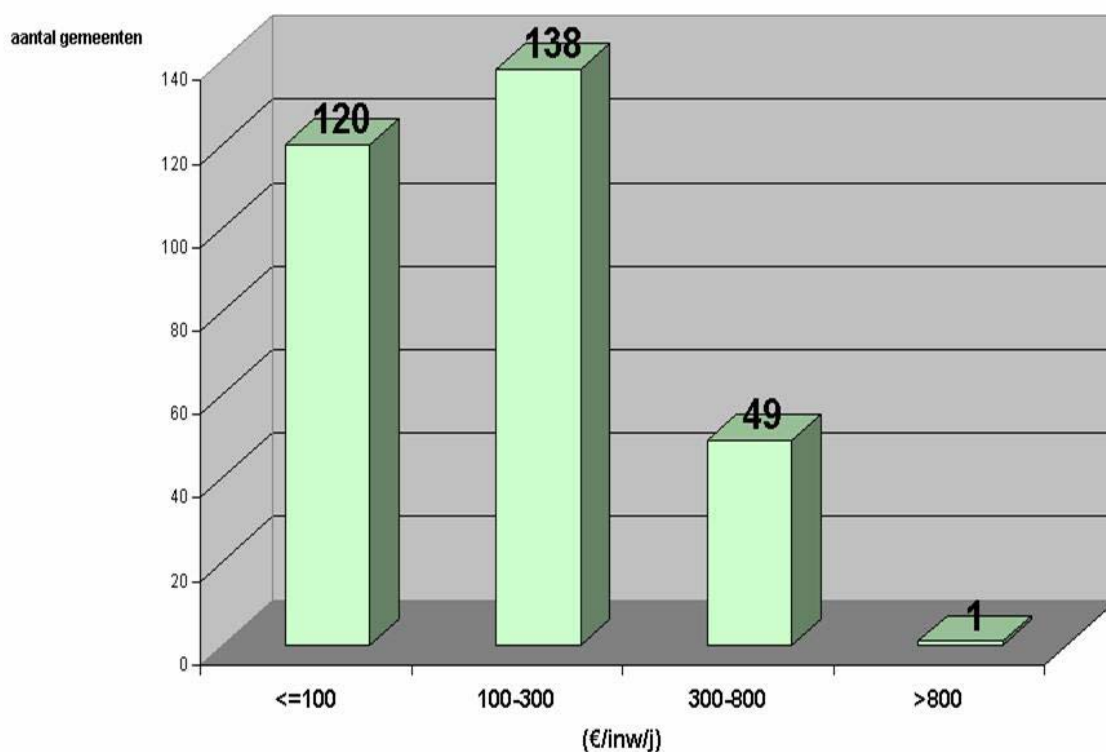
- Standaardprijzen uit nota prijsniveaus Aquafin

- Inzamelleiding donkergroen: 624,62 euro/m
- Transportleiding donkergroen: 385,47 euro/m
- Inzamelleiding lichtgroen en lichtgeel: 300,00 euro/m
- Transportleiding lichtgroen en lichtgeel: 37,18 euro/m
- In lichtgeel is IBA tussen 0 en 30% goedkoper dan collectief
- IBA: 5677 euro/IBA

- Prijzen geactualiseerd naar GIP 2002
- Niets van wegenis (ook geen wegherstel inbegrepen)
- Prijzen exclusief BTW

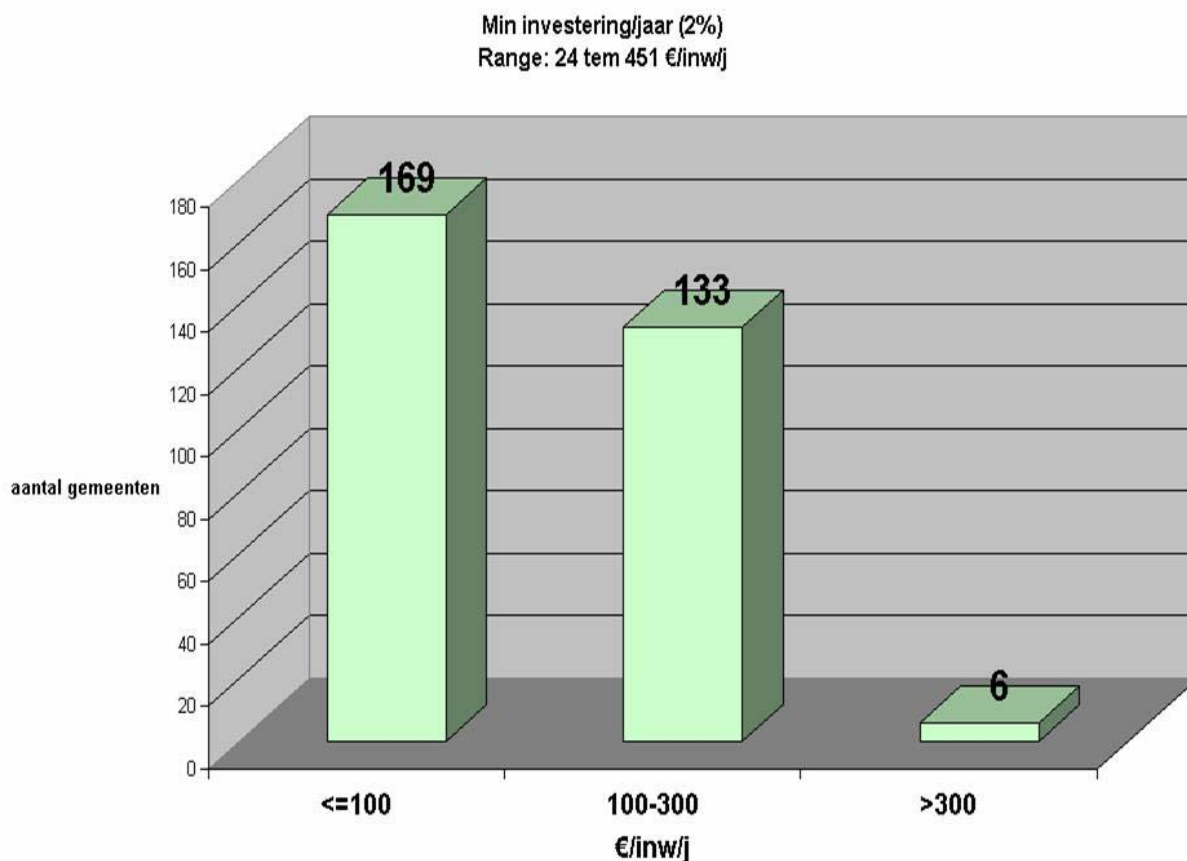

Investerings zoneringsplan
Range: 2 tem 1035 €/inw/j (IBA's en aandeel Aquafin inbegrepen + deadline 2015)

Minimaal 2% voor bouwkundig beheer

- 2% van de nieuwwaarde van het ontworpen net
 - 1,33% voor afschrijving van het ontwerpen rioolnet op 75 jaar
 - 0,67% voor onderhoud, onderzoek en renovatie
 - enkel rioolkost voor klassiek gescheiden systeem
 - Niets van wegenis (ook geen wegherstel inbegrepen)
 - $2\% \times 625\text{€/m} = 13\text{€/m}$
- Minimale jaarlijkse investering = $13\text{€/m} \times$ iedere m gerioleerde en te rioleren weg
- Vuistregel – raming pas nauwkeurig na grondig onderzoek van het rioolstelsel
- Query streetnet $\times 0,69$

Inkomsten

- Algemene middelen
 - Nu te bepalen in de financiële meerjarenplanning
- Gemeentelijke saneringsbijdrage op de drinkwaterfactuur
 - $1,06 \text{ €/m}^3 \text{ (in 2007)} \times 40 \text{ m}^3/\text{inw/j} = 42 \text{ €/inw/j}$
 - Inkomsten waterverbruik bedrijven = ?
- Rio-subsidies
 - 67 milj €/j (uitgemiddeld = 11€/inw/j)
 - 2008: 67 milj € + 25 milj € (uitgemiddeld = 15€/inw/j)
 - 2009: 67 milj € + 50 milj € (uitgemiddeld = 19€/inw/j)
- BTW-recuperatie
 - 21% recupereren = meer riool voor minder geld

Globaal financieel beeld

Huidige gemeentelijke investeringen over alle sectoren heen: 1 à 1,5 miljard €/j

Kosten afvalwaterinfrastructuur

Bestaand rioolnet: 350 à 430 milj €/j stijgt tot minimum 530 milj €/j

Uitbreiding stelsel: 6,5 miljard euro – 400 milj €/j (annuïteit lening $n = 30$, $r = 4,5$)

Kosten wegherstel: 750 à 830 milj €/j

Opwaardering, optimalisatie, nutsleidingen...?

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Stand van zaken procedure :

	aantal gemeenten (1)
verzending voorontwerp	308
beoordeling ontvangen	307
verzending ontwerpen	302
aantal openbare onderzoeken opgestart (2)	288
beoordeling ontwerpen	103
opmaak definitief plan	23
goedkeuring	0
publicatie BS	0

(1) stand van zaken per 01/12/07

(2) en/of beëindigd

Analyse gemaakte keuzes

Aantal woningen in buitengebied : $\pm$ 600.000

Aantal IBA's :

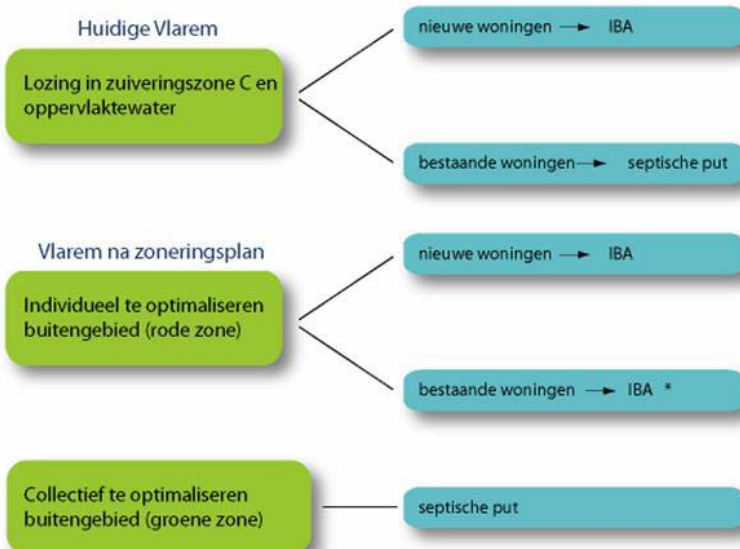
- voorontwerp : 50.000
- ontwerp : 70.000

Evaluatie gemaakte keuzes in ontwerp :

- verdubbeling aantal IBA's : 15% van de gemeenten
- halvering aantal IBA's : 15% van de gemeenten
- beperktere verschuivingen : 70% van de gemeenten

Schematische weergave IBA problematiek in Vlaanderen

Conclusie : IBA-verplichting in $\pm 2\%$ van Vlaanderen t.o.v. $\pm 20\%$ (volledig buitengebied) op heden

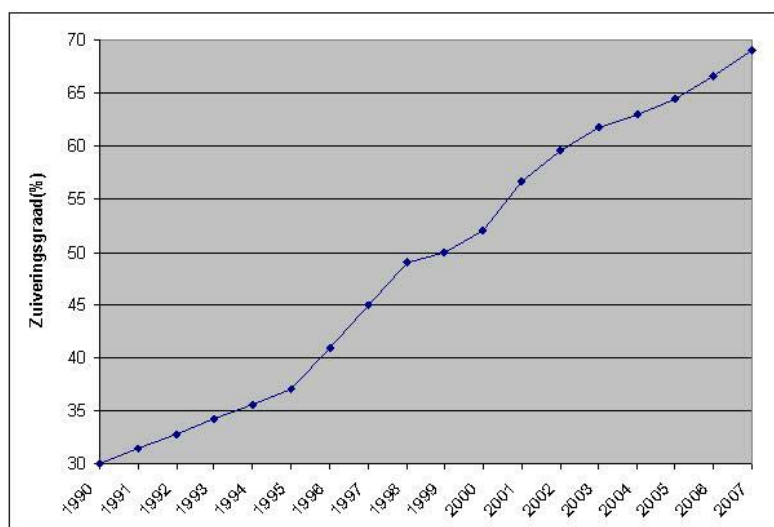
* Na overgangstermijn

2. Waarom de uitvoering van de RL zoveel tijd vergde

Invloed van het verleden

- achterstand in uitbouw van zuiveringsinfrastructuur

Stand van zaken van uitvoering (> 10.000 IE)

Vlaams Gewest

Agglomeratie conform inzake	31/12/1995	31/12/1999	Juli '04	31/12/2007	Totaal
Collectering	10	38	71	94	114

Eind 2007: Collectering voor 98% gerealiseerd

Stand van zaken van uitvoering (> 10.000 IE)

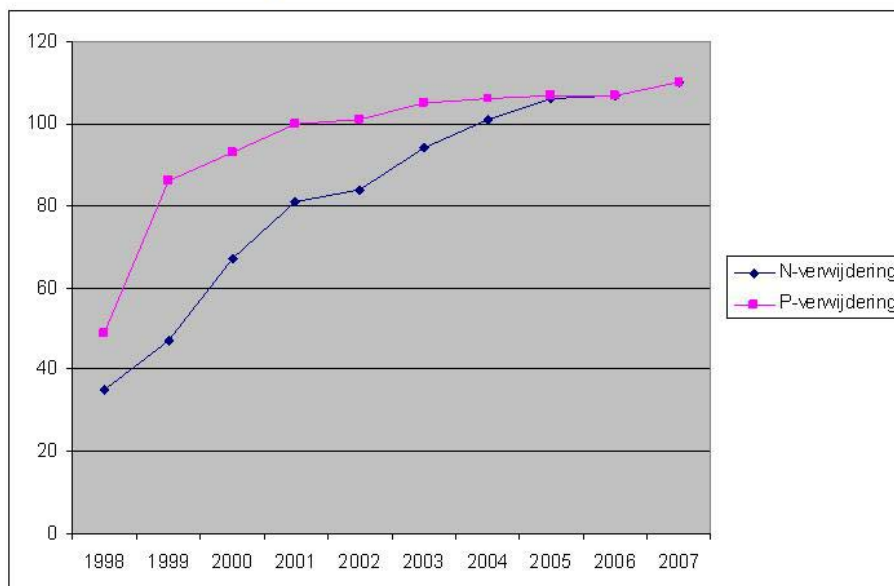
Vlaams Gewest

Agglomeratie conform inzake	31/12/1995	31/12/1999	Juli '04	31/12/2007	Totaal
Secundaire zuivering	73	98	106	110	112
Tertiaire zuivering		55	88	110	112

Zuivering : Beveren-Leie : opstart maart 08
Tervuren : start der werken januari 08

Tertiaire zuivering RWZI's

5. Stand van zaken in agglomeraties 2.000 - 10.000 IE

Agglomeratie conform inzake	31.12.05	31.12.07	TOTAAL
collectering	62	65	82
secundaire zuivering	64	71	82

AQUAFIN

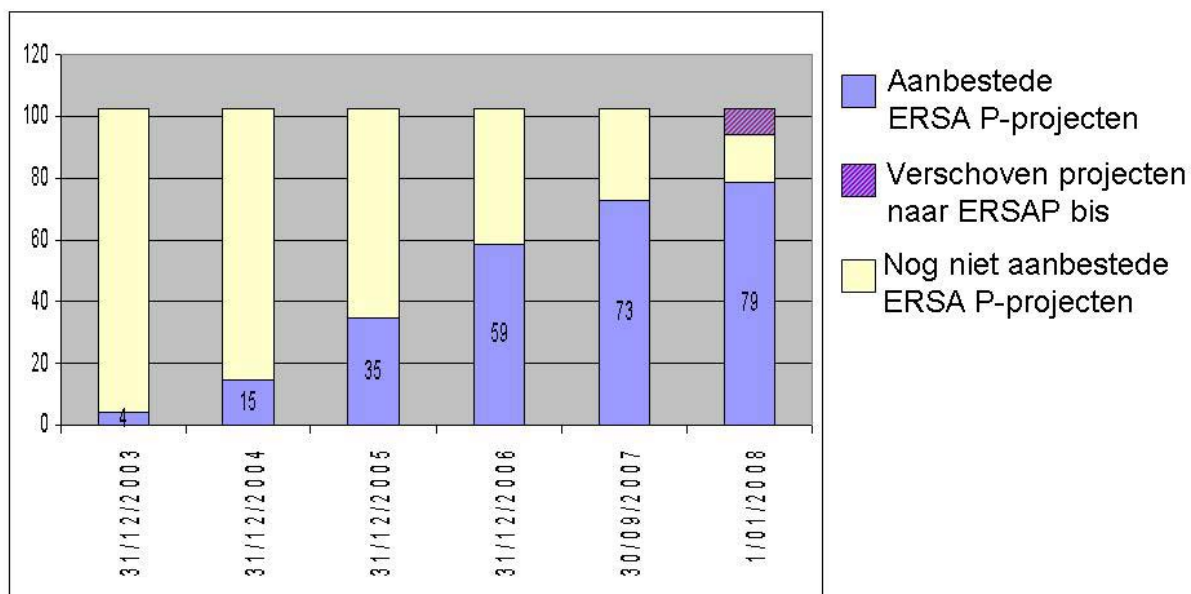
Overzicht projectenportefeuille 30/09/07

	<i>Aantal projecten</i>	<i>Raming (mio EUR)</i>
OPGELEVERD	1790	2.228,10
GEGUND EN AANBESTEED	263	431,13
TOTAAL	2053	2.659,23

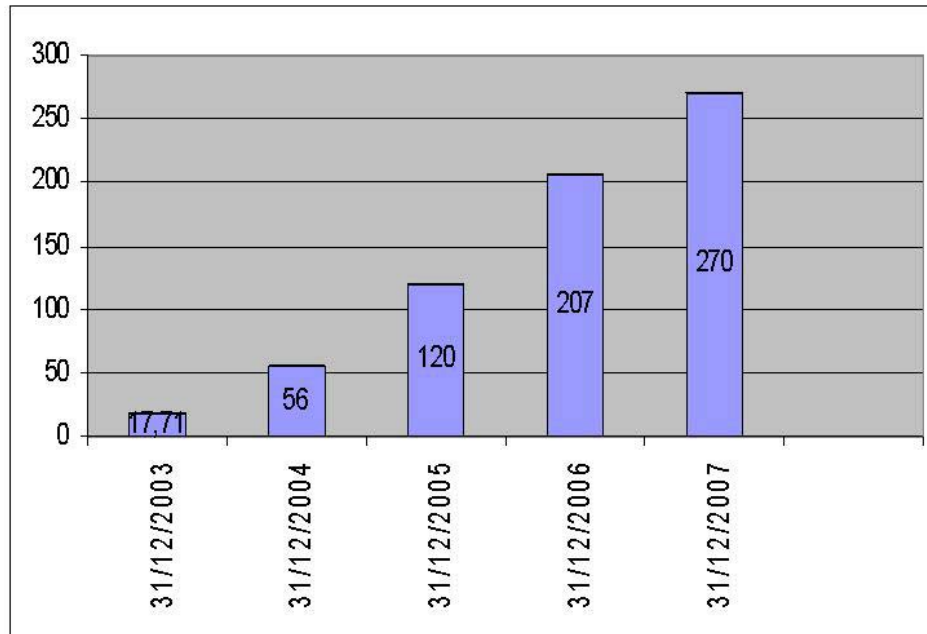
*Werkelijke investeringsuitgaven 5,6% boven het gunningsbedrag
waarvan 3,1% herzieningen*

Aanbestedingsritme ERSA P –projecten (>10.000 IE)

Aanbestedingswaarde in mio EUR ERSA P –projecten (>10.000 IE)

Stvz Ersa P projecten nov2007 © Aquafin NV 2007

4

15 Projecten

ERSA P-projecten voorzien aan te besteden >31/12/2007

jaar aanbesteding	ERSA-NR	Project	Gemeente	Aard	Bekken	Projectstatus	prognose datum aanbesteding	prognose start der werken	bedrag
2008	ERSA P 64	99249	DILBEEK	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/02/2008	2/08/2008	2.014.691,63
	ERSA P 10	20213	MECHELEN	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	6.604.635,51
	ERSA P 25	21162	SINT-PIETERS-LEEUV	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	0
	ERSA P 28	97254	VLEZENBEEK	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	2.677.045,78
	ERSA P 34	97248A	VILVOORDE	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	0
	ERSA P 34	97248B	VILVOORDE	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	4.480.784,11
	ERSA P 5	97252B	ALSEMBERG	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	4.182.955,69
	ERSA P 68	96284	VILVOORDE	KOLL	08 Dijebecken	Ontwerp	4/05/2008	31/10/2008	0
	ERSA P 27	96461A	WETTEREN	KOLL	06 Boven-Scheldebekken	Ontwerp	21/11/2008	20/05/2009	1.662.481,20
	ERSA P 44	99544	BAVIKHOVE	KOLL	05 Leiebekken	Voorontwerp	21/12/2008	19/06/2009	1.880.151,35
2008	Aantal:	10						Som:	23.502.745,27
2009	ERSA P 17	97551B	IZEGEM	KOLL	05 Leiebekken	Voorontwerp	19/02/2009	18/08/2009	1.487.361,15
	ERSA P 27	96461B	WETTEREN	KOLL	06 Boven-Scheldebekken	Voorontwerp	19/02/2009	18/08/2009	1.372.919,56
	ERSA P 49	99250	ITTERBEEK	KOLL	08 Dijebecken	Voorontwerp	13/03/2009	9/09/2009	3.578.208,67
	ERSA P 71	20371A	WETTEREN	KOLL	06 Boven-Scheldebekken	Ontwerp	14/03/2009	10/09/2009	275.806,58
	ERSA P 5	97252C	ALSEMBERG	KOLL	08 Dijebecken	Voorontwerp	21/08/2009	17/02/2010	6.788.674,83
2009	Aantal:	5						Som:	13.502.970,79
	Aantal:	15						Som:	37.005.716,06

Stvz Ersa P projecten nov2007 © Aquafin NV 2007

5

AG. 4.1.6.1 Maandlijks overzicht ERSa-P projecten

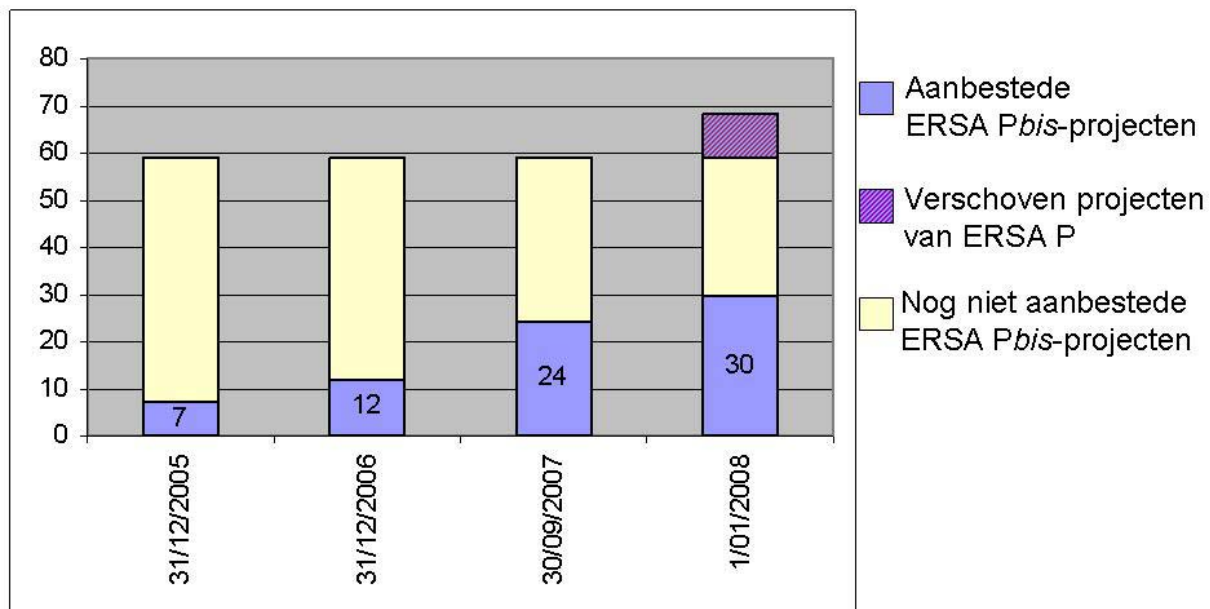
Bijlage A: Overzicht verdeling ERSa P - projecten over de verschillende realiseringsfasen i.f.v. de tijd

	Overleg apr.'07		Overleg mei '07		Overleg jun.'07		Overleg aug.'07		Overleg sep.'07		Overleg okt.'07		Overleg nov.'07	
	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming
00 Raming Overheid	1	1.655.486	1	1.655.486	1	1.655.486	0	0	0	0	0	0	0	0
01 Haalbaarheid	0	0	0	0	1	1.030.054	2	2.685.540	2	2.685.540	2	2.685.540	2	2.685.540
02 Voorontwerp	11	29.439.535	11	29.439.535	10	28.409.481	9	27.368.581	10	28.741.501	8	22.419.286	8	22.419.286
03 Ontwerp	28	78.315.114	26	61.174.779	25	59.118.774	21	46.552.296	16	39.111.431	17	46.514.086	16	42.944.622
04 Publicatie	1	3.251.420	2	15.075.627	2	15.075.627	4	13.392.267	3	7.673.266	3	5.594.825	2	4.567.447
05 Aanbesteding	4	11.980.088	6	17.674.636	6	17.829.731	7	26.678.252	9	34.098.220	8	31.931.130	5	11.058.165
06 Gunning	2	5.630.784	1	887.487	2	2.940.102	2	3.087.041	3	5.482.701	4	7.468.277	7	28.175.812
07 Aanvang van de werken	44	161.244.486	43	163.548.279	43	165.677.268	42	166.028.727	41	164.750.444	38	142.761.541	37	138.151.118
08 Voorlopige oplevering	7	20.681.675	8	20.985.757	6	19.092.945	6	19.953.164	4	6.588.433	8	31.420.030	11	44.321.153
09 Oplevering klant	6	11.834.978	7	14.587.560	9	19.014.293	12	26.386.165	15	39.209.554	15	39.209.554	14	38.436.915
11 Definitieve oplevering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	772.639
TOTAAL	104	324.033.567	105	325.029.146	105	329.843.761	105	332.132.033	103	328.341.090	103	330.004.268	103	333.532.697

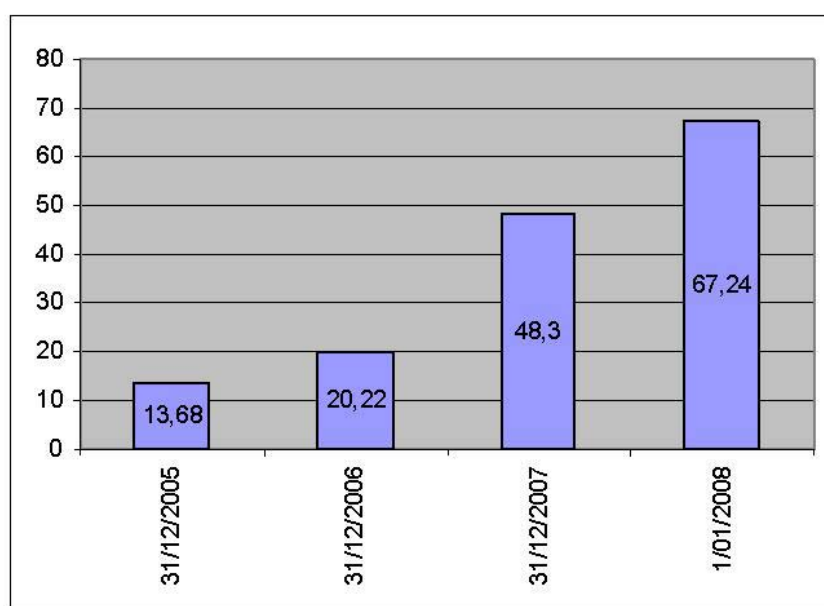
Laatste 5 RWZI's > 10.000 IE

	BEVEREN- WAAS 96400	BAMBRUGG E 96404	BEVEREN- LEIE 98500	MERCHTEM 97203	TERVUREN 92501A
Start der werken	16/08/2006	16/08/2006	19/02/2007	08/01/2007	08/01/2008
Opstart met afvalwater	31/12/2007	31/12/2007	31/03/2008	31/05/2008	26/08/2009
Oplevering aannemer	28/03/2008	31/03/2008	23/06/2008	04/08/2008	24/11/2009

Aanbestedingsritme ERSA *Pbis* –projecten (2.000 - 10.000 IE)

Aanbestedingswaarde in mio EUR ERSA *Pbis* –projecten (2.000 - 10.000 IE)

AG. 4.1.6.3 Maandelijks overzicht ERSAP bis - projecten

7/11/2007

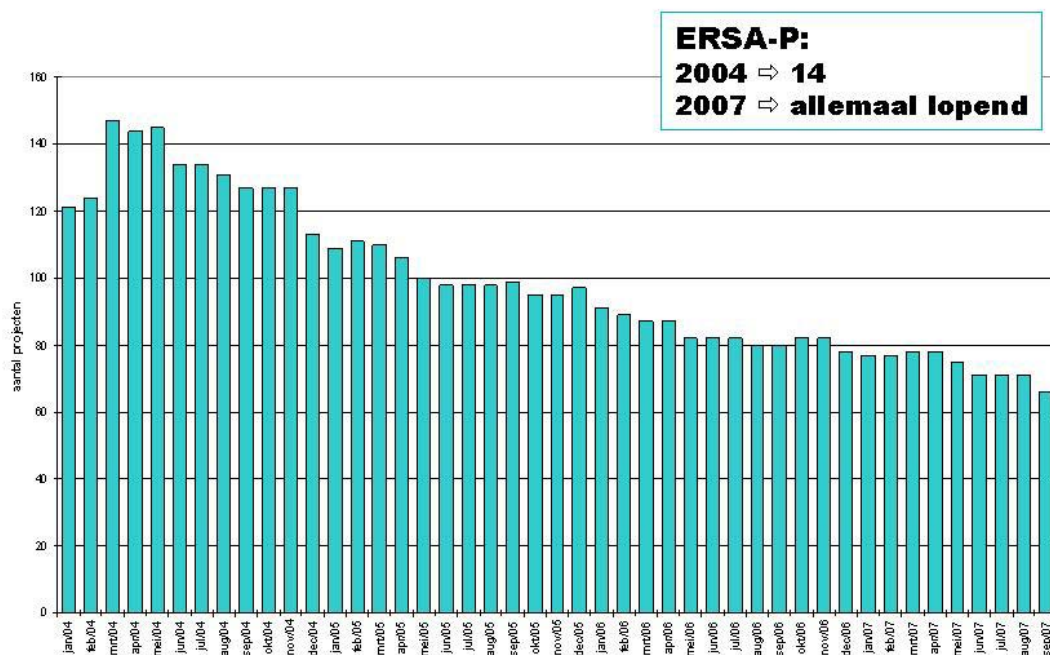
Bijlage D: Overzicht verdeling ERSAP bis - projecten over de verschillende realiseringsfasen i.f.v. de tijd

	Overleg apr. '07		Overleg mei '07		Overleg juni '07		Overleg aug. '07		Overleg sept. '07		Overleg okt. '07		Overleg nov. '07	
	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming	#	Raming
00 Raming Overheid	2	715.767	2	715.767	2	715.767	2	715.767	2	715.767	1	402.516	1	157.950
01 Haalbaarheid	6	11.935.768	6	12.240.552	3	6.009.643	4	7.926.827	4	7.926.827	4	6.823.595	4	6.823.595
02 Voorontwerp	12	20.561.326	11	19.370.843	13	25.282.100	12	23.536.956	12	23.536.956	11	23.123.265	11	22.248.265
03 Ontwerp	23	31.063.421	23	30.692.174	20	27.802.039	16	22.521.593	15	21.113.078	16	19.264.225	13	13.679.271
04 Publicatie	3	4.703.725	1	1.561.729	4	5.405.350	4	5.373.123	2	1.656.132	3	5.896.051	4	9.370.656
05 Aanbesteding	3	4.341.680	6	8.442.986	7	10.394.138	8	10.427.774	7	9.351.464	5	6.863.529	5	6.401.831
06 Gunning	0	0	0	0	0	0	3	4.342.508	7	10.053.381	5	5.078.132	6	6.682.743
07 Aanvang van de werken	10	16.724.155	10	16.930.155	9	14.903.011	8	14.924.007	7	13.915.901	10	20.952.896	11	21.823.833
08 Voorlopige oplevering	0	0	0	0	1	2.027.144	2	3.144.680	1	999.538	2	1.756.931	2	1.863.275
09 Oplevering klant	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2.581.443	2	2.581.443	2	2.581.443
11 Definitieve oplevering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	59	90.045.841	59	89.954.205	59	92.539.191	59	92.913.235	59	91.850.485	59	92.742.583	59	91.632.861

Stvz ERSAP projecten nov2007 © Aquafin NV 2007

10

Langdurig geblokkeerde projecten (on hold)

Stvz ERSAP projecten nov2007 © Aquafin NV 2007

11

Overzicht on hold

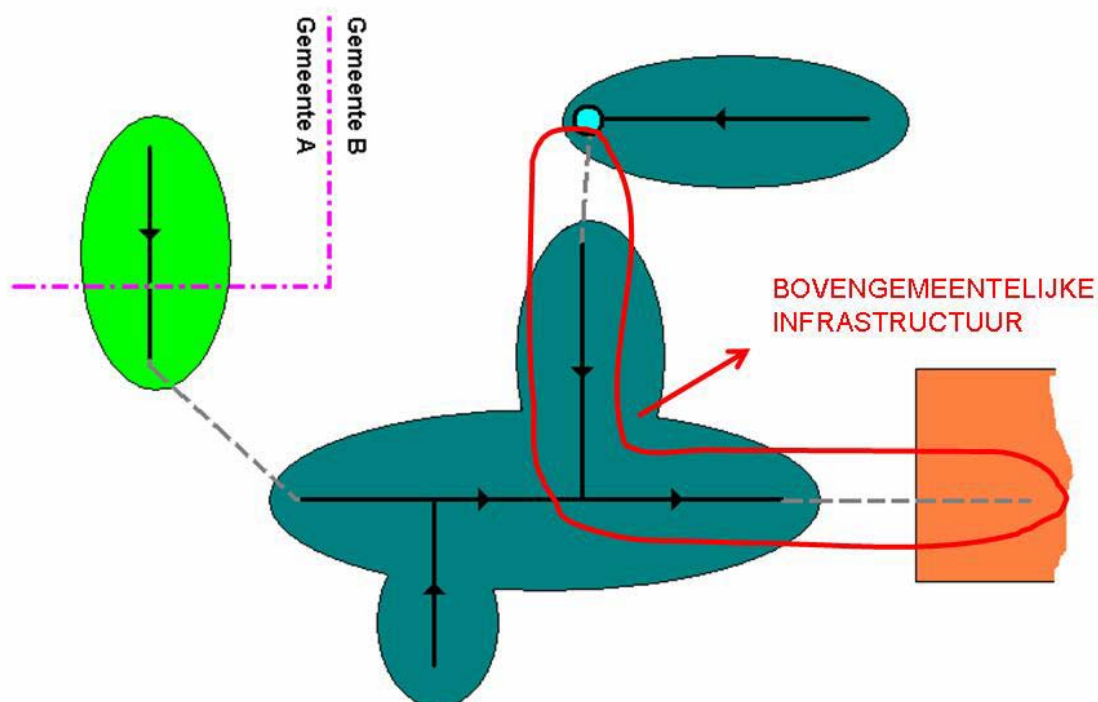
Groep	Toelichting	Aantal	Investeringswaarde	
TOTAAL		64	55.954.576,95	100%
<i>MER</i>	Projecten opwaarts een MER-plichtig project	0	0	0%
<i>GWPL</i>	Wijziging van de bestemmingsplannen noodzakelijk (BPA, RUP...)	13	12.497.795,97	22%
<i>RWZI</i>	Leidingprojecten geblokkeerd door onzekerheid omtrent RWZI	7	7.490.170,49	13%
<i>DERD</i>	Projecten geblokkeerd door uitblijvende maar noodzakelijke initiatieven van derden (AWV, gemeente...)	32	24.039.280,34	43%
<i>STUD</i>	Bijkomende studies noodzakelijk voor het ontwerp (waterloopstudies, scenarioanalyse, gemeentelijke ontwikkelingsplannen...)	10	9.372.941,30	17%
<i>GRON</i>	Onteigeningsperikelen Aquafinprojecten	1	565.684,62	1%
<i>BOUW</i>	Specifieke weigering van bouwtoelating of milieuvergunning	1	1.988.704,23	4%

Gemiddelde termijn voor verkrijgen van bouwvergunningen

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
<i>Looptijd bouwvergunningen</i>	5,3	6,8	7,8	6,9	9,1	9,8	7,7	6,6	10,1
<i>ERSA P-projecten</i>	-	-	5,7	7,1	12,3	10	7,2	7,2	9,0

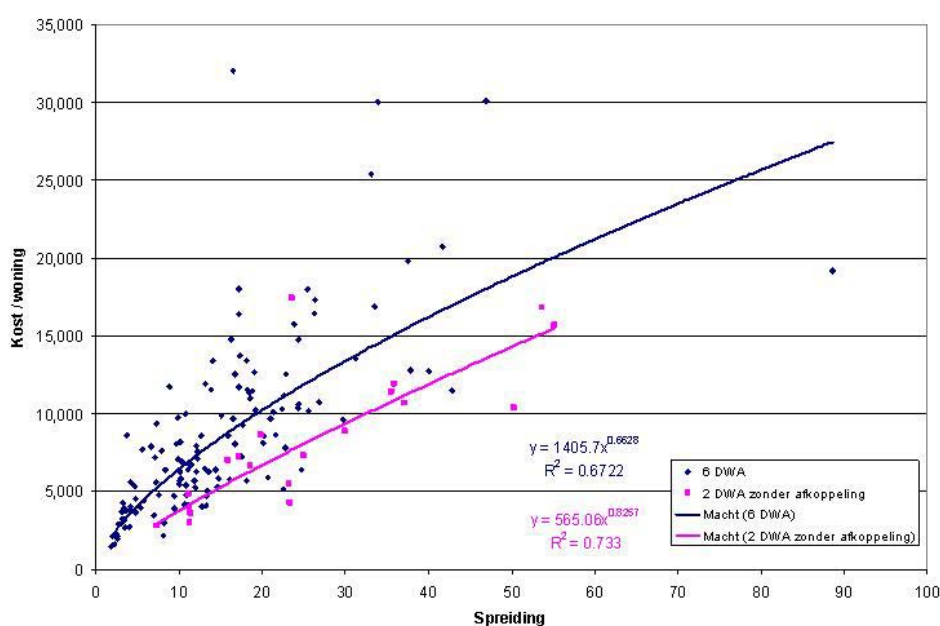
De gemiddelde termijnen voor 2007 zijn nog voorlopige cijfers

Gebiedsdekkende Uitvoeringsplannen Hoe worden ze opgemaakt ?

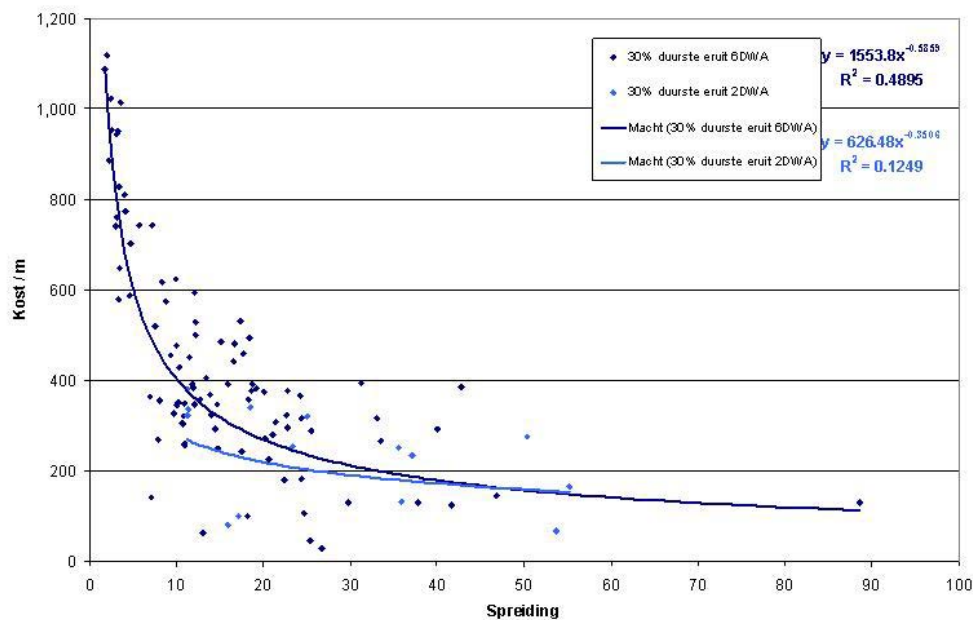
Kostprijs in zamelleidingen in functie van de spreiding

Gebiedsdekkende Uitvoeringsplannen Hoe worden ze opgemaakt ?

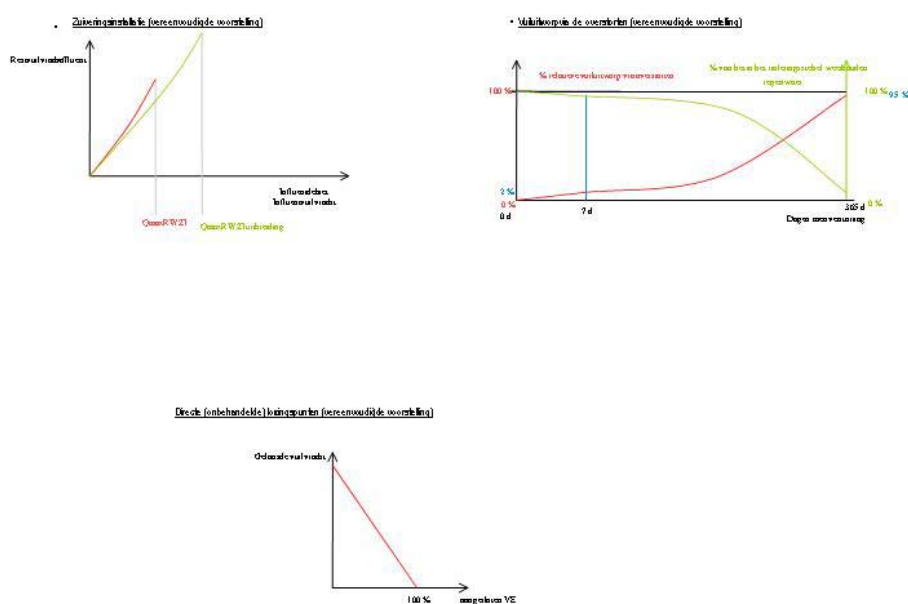
Wegeniskost in functie van de spreiding

Stvz ERSa P projecten nov2007 © Aquafin NV 2007

30

Gebiedsdekkende Uitvoeringsplannen Hoe worden ze opgemaakt ?

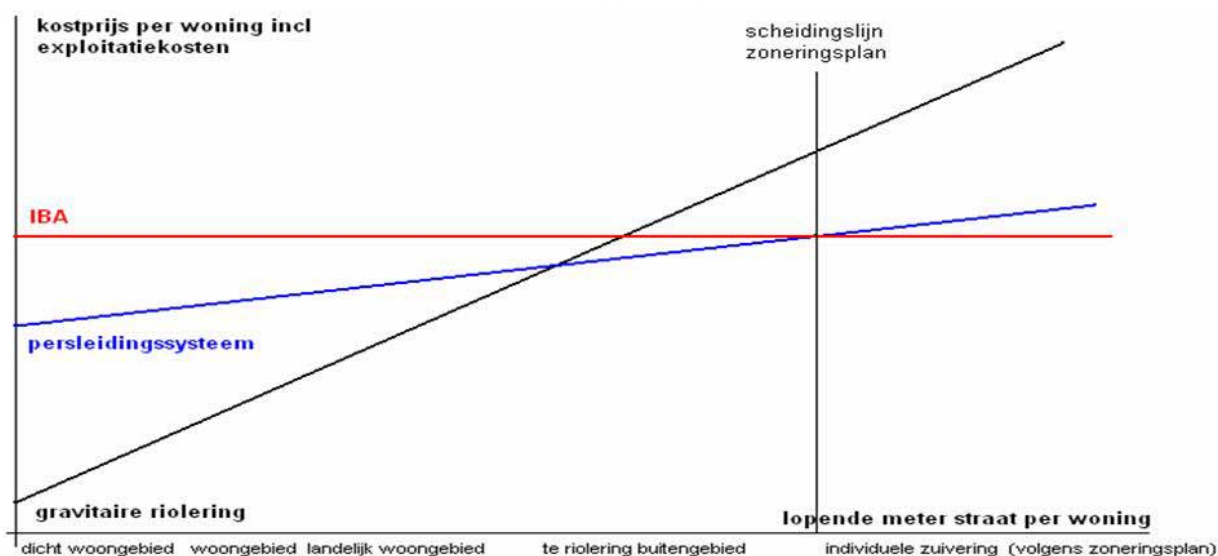
Stvz ERSa P projecten nov2007 © Aquafin NV 2007

32

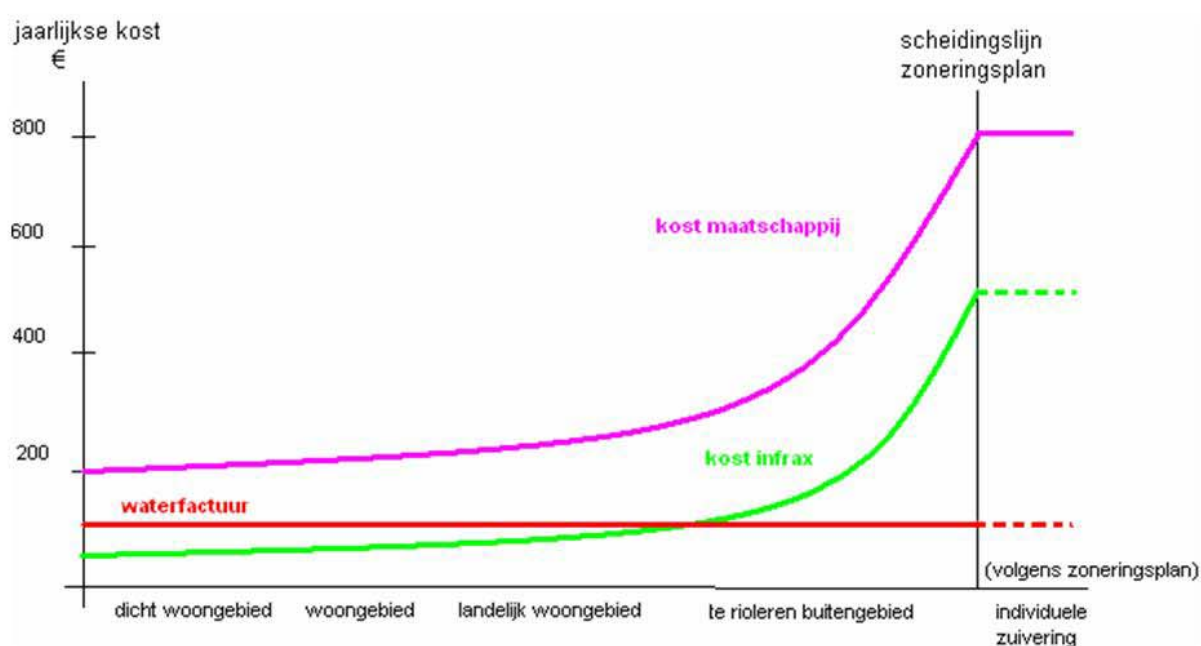
INFRA X

Kostenefficiëntie en milieurendement van verschillende types riolering (bron: Infrax)

- totale maatschappelijke kost: belastingen, waterfactuur, directe kosten burger.
- zowel de investering als de jaarlijkse onderhoudskost.

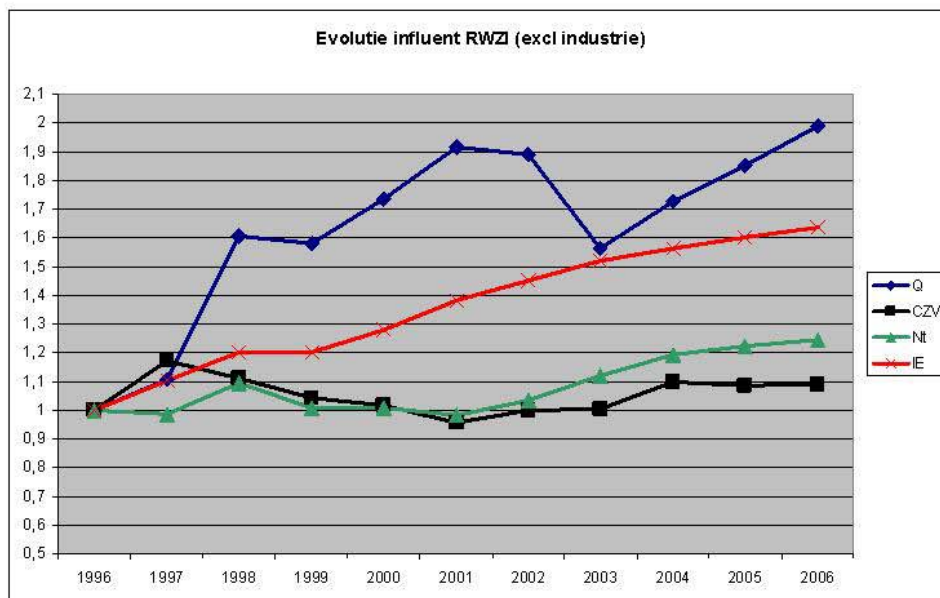

Is het correct om een burger de kosten voor de individuele zuivering grotendeels zelf te laten dragen ? (bron: Infrax)

Bond Beter Leefmilieu (BBL)

Rendement investeringen

Bond Beter Leefmilieu, Koepel
van Vlaamse milieuverenigingen

Financiering: Vlaams

